

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:

«Δημόσιος Λόγος και Ψηφιακά Μέσα»

Διπλωματική εργασία

Μουσική εκπαίδευση και νέες τεχνολογίες: ψηφιακή πολυτροπική καταγραφή όλων των μελοποιήσεων και διασκευών του ποιήματος ΘΟΥΡΙΟΣ του Ρήγα Φεραίου και δημιουργία ιστοσελίδας για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Της

Όλγας Κοτζαμανίδου

A.E.M.: 1058

Επιβλέπων Καθηγητής: Αλέξανδρος Κλεφτοδήμος, Επίκουρος.

Εξεταστές: Γεώργιος Λάμπας, Καθηγητής

Αμαλία Τριανταφυλλίδου, Επίκουρη.

Φλώρινα, Σεπτέμβριος 2020

Copyright © Όλγα Κοτζαμανίδου, 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Όλγα Κοτζαμανίδου

A.E.M.: 1058

Ηλεκτρονική διεύθυνση: olgakotz@hotmail.com

Έτος εισαγωγής: 2018

Κατεύθυνση: ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ

Τίτλος διπλωματικής εργασίας:

Μουσική εκπαίδευση και νέες τεχνολογίες: ψηφιακή πολυτροπική καταγραφή όλων των μελοποιήσεων και διασκευών του ποιήματος ΘΟΥΡΙΟΣ του Ρήγα Φεραίου και δημιουργία ιστοσελίδας για εκπαιδευτικούς σκοπούς

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία: 01-09-2020

Η δηλούσα,

Όλγα Κοτζαμανίδου

*Στην κόρη μου,
για να μην παρατάει ποτέ τους στόχους και τα όνειρά της.*

*Στον άντρα μου,
για να θυμάται αυτό το μαζί που μοιραστήκαμε.*

Ευχαριστίες

«Δεν υπάρχει τίποτα που να μη γίνεται.

Υπάρχουν μόνο πράγματα που δεν τα θέλαμε τόσο πολύ όσο νομίζουμε»...

Αυτό είναι το μάθημα ζωής που αποκομίζω από αυτό το επίπονο αλλά και ωφέλιμο ταξίδι γνώσεων.

Ολοκληρώνοντας τη διπλωματική μου εργασία αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω και δημοσίως τους ανθρώπους που με βοήθησαν να φτάσω ως εδώ:

- τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Αλέξανδρο Κλεφτοδήμο για την αγαστή συνεργασία μας, την εμπιστοσύνη του στις επιλογές μου και τις κατευθύνσεις που μου έδωσε.

- τον καθηγητή Μουσικής, συνθέτη και πιανίστα κ. Παναγιώτη Δημόπουλο για την ευθύνη της μουσικολογικής εποπτείας των παραλλαγών του Θούριου και τις πολύτιμες συμβουλές που μου πρόσφερε.

- την πατρική μου οικογένεια για όλη την αγάπη και την ηθική τους υποστήριξη.

- τους φίλους εκείνους που είναι σαν οικογένεια και ο καθένας τους ανεκτίμητος συνοδοιπόρος για μένα ως το τέλος:

την παιδική μου φίλη Μαρία Τσιγάρα, την συμφοιτήτρια Χριστίνα Κοντογιάννη και την “coach” Ελισάβετ Γρηγοράκου.

-την Ελένη Παπαγιάννη για την αμέριστη βοήθειά της στη μορφοποίηση/σελιδοποίηση της εργασίας μου.

- όλους τους φίλους και συναδέλφους που έδειξαν κατανόηση και συμπαράσταση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	11
ΛΕΞΕΙΣ –ΚΛΕΙΔΙΑ	11
ABSTRACT	12
KEY WORDS	12
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
1^Ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ...	15
1.1 ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	15
1.2 ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ.....	16
1.2.1 ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	16
1.2.2 ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	17
1.3 Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟ ΔΕΕΠΣ ΚΑΙ ΑΠΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.....	19
1.3.1 ΔΕΠΠΣ ΚΑΙ ΑΠΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ (2003)	20
1.3.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ» (2010, 2014).....	20
1.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ	21
1.4.1 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ – ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	21
1.4.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ.....	22
2^Ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΨΗΦΙΑΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	24
2.1 ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ.....	24
2.1.1 ΨΗΦΙΑΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	24
2.2 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	25
2.2.1 ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ.....	25
2.2.1.1 ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ	25
2.2.1.2 ΑΙΣΩΠΟΣ.....	26
2.2.1.3 ΜΗΤΙΔΑ.....	27
2.2.2 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΤΟΥ Ε.Π.Σ.Ε.Τ.	27
2.2.2.1 ΕΥΤΕΡΠΗ	27
2.2.3 ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ.....	28

2.2.3.1	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΥΛΗ	28
2.2.3.2	ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΛΙΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ -ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»	28
2.2.3.3	ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Κ.Ο.Θ.).....	28
2.2.4	ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ	29
2.2.4.1	Κ.Ε.Π.Ε.Μ.	29
2.2.4.2	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΟΜΝΑ ΣΑΜΙΟΥ.....	29
2.3	ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	29
2.3.1	ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΡΤ	29
2.4	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ	30
2.4.1	ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ.....	31
2.5	ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	31
2.6	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	32
2.6.1	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΩΝ	32
2.6.2.	ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ	33
2.6.3.	ΠΡΟΣΦΟΡΑ-ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ-ΜΕΤΑΝΑΓΝΩΣΗ	34
3ο	ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	36
3.1	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ.....	36
3.2	ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ.....	36
3.3	ΕΥΧΡΗΣΤΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ	38
3.4	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ	40
3.4.1	ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	40
3.4.2	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	41
3.4.3	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	42
3.4.4	ΦΥΛΛΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	44
3.5	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ.....	44
3.5.1	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ	46
3.5.2	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥΣ	49
4ο	ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΘΟΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ	51
4.1	Ο ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ (1757-1798) ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ.....	51
4.1.1	Ο ΒΙΟΣ	51

4.1.2 ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ	53
4.2 Ο ΘΟΥΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ	54
4.4 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ.....	65
4.5 Η ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΘΟΥΡΙΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ..	67
5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ.....	70
5.1 Η ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ	70
5.2 Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ	72
5.3 ΤΑ ΠΟΛΥΜΕΣΑ	75
6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	84

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Ανάλυση Περιεχομένου	34
Πίνακας 2: Κριτήρια Αξιολόγησης Ιστοσελίδων	43
Πίνακας 3: Φύλλο αξιολόγησης ιστοσελίδων	47
Πίνακας 4: Ποιητικό μέτρο Θούριου.....	55
Πίνακας 5: Συγκριτικός πίνακας παραλλαγών	65
Πίνακας 6: Πολυμέσα στο σχεδιασμό της ιστοσελίδας.....	75

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Αρχική σελίδα weebly.com.....	71
Εικόνα 2: Επιλογή τύπου ιστοσελίδας.....	71
Εικόνα 3: Επιλογή θέματος.....	72
Εικόνα 4: domain - edit.....	72
Εικόνα 5: Αρχική Σελίδα	73
Εικόνα 6: Οι 19 παραλλαγές.....	74

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει δύο βασικούς θεματικούς άξονες: τη Μουσική και τις Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση. Επιχειρεί να μελετήσει το «πώς» και το «γιατί» ένα ποίημα του 18^{ου} αι., ο «ΘΟΥΡΙΟΣ» του Ρήγα Φεραίου, γίνεται τραγούδι και επιβιώνει μέχρι τον 21^ο αι., και ταυτόχρονα το «πώς» σχεδιάζονται εύχρηστες εκπαιδευτικές ιστοσελίδες. Μετά από έρευνα και καταγραφή των πολλαπλών μουσικών παραλλαγών του Θούριου οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η πολυτροπικότητα είναι αυτή που γεφυρώνει την κοινωνία, την ιδεολογία και την γλώσσα 220 χρόνων. Η μελέτη κριτηρίων ευχρηστίας θα μας οδηγήσει στο σχεδιασμό μίας φιλικής προς τον χρήστη ιστοσελίδας με θέμα την ψηφιακή πολυτροπική καταγραφή των άγνωστων στο ευρύ κοινό μουσικών παραλλαγών του ποιήματος, για πρώτη φορά.

ΛΕΞΕΙΣ –ΚΛΕΙΔΙΑ:

Θούριος, μουσική, πολυτροπικότητα, εκπαιδευτική ιστοσελίδα

ABSTRACT

The present work has two main themes: Music and New Technologies in Education. He attempts to study the "how" and the "why" of an 18th century poem, THOURIOS by Rigas Feraios, becomes a song and survives until the 21st century, and at the same time the "how" easy-to-use educational websites are designed.

After researching and recording the multiple musical variations of Thourios, we come to the conclusion that multimodality is what bridges society, ideology and language for 220 years.

The study of usability criteria will lead us to the design of a user-friendly website on the subject of the digital multimodal recording of musical variations of the poem, unknown to the general public, for the first time.

KEY WORDS:

Thourios, music, multimodality, educational website

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από το σύγχρονο άνθρωπο είναι κοινώς αποδεκτά εκτός των άλλων, δύο πράγματα: η χρήση της τεχνολογίας και η παγκόσμια γλώσσα της μουσικής. Η πρώτη, κυριαρχεί τις τελευταίες δεκαετίες στην καθημερινότητά του, ενώ η δεύτερη υπάρχει εκ φύσεως και ασκεί μεγάλη επίδραση στη ζωή του. Όταν αυτές οι δύο συμπράξουν, δηλαδή όταν η τεχνολογία γίνεται μουσική τεχνολογία, μπορούν ακόμα πιο καταλυτικά να επηρεάσουν όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, και μάλιστα της μουσικής του εκπαίδευσης. Η μουσική τεχνολογία και συγκεκριμένα ο σχεδιασμός εκπαιδευτικής μουσικής ιστοσελίδας είναι και το αντικείμενο έρευνας της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Αποτελεί πρόκληση και έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να μελετήσουμε τον τρόπο που «στήνεται» και τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει μία εύχρηστη και επιτυχημένη ιστοσελίδα, έτσι ώστε το αποτέλεσμα να είναι ικανοποιητικό για μας αλλά και για τον επισκέπτη/χρήστη.

Η επιλογή του μουσικού θέματος το οποίο θα καταγράψουμε ψηφιακά στην ιστοσελίδα μας είναι καταλυτικής σημασίας. Επιλέχθηκε το ποίημα ΘΟΥΡΙΟΣ του Ρήγα Φεραίου, και συγκεκριμένα οι οκτώ πρώτοι του στίχοι. Διερευνήθηκαν ζητήματα όπως η πολυτροπικότητα στο λόγο αλλά και στη μουσική του, κάτι το οποίο γίνεται αντιληπτό από τις πολλαπλές μουσικές παραλλαγές του οι οποίες κατά πλειοψηφία είναι άγνωστες στο μέσο ακροατή. Οι λόγοι που επιλέχθηκε το συγκεκριμένο έργο είναι πολλοί, οι δύο σπουδαιότεροι όμως είναι ότι ο Θούριος είναι ένα έργο που επιζεί επί 200 χρόνια και ότι το υλικό του είναι τέτοιας μορφής που μπορεί να αποδοθεί σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης ψηφιακής καταγραφής των εκπαιδευτικών ιστοσελίδων. Αυτό αποτελεί και το βασικό σκοπό της έρευνάς μας με επιμέρους στόχους και ερωτήματα που θα αναπτυχθούν στη διάρκεια της εργασίας.

Το κίνητρο για την επιλογή, μελέτη και έρευνα του Θούριου και των μουσικών παραλλαγών του καθώς και για την κατασκευή ιστοσελίδας ήταν προσωπικό αλλά και πολλαπλό. Σε προσωπικό επίπεδο, παρατηρήσαμε ότι επί δεκαπέντε έτη διδασκαλίας του μαθήματος της μουσικής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, το τραγούδι του Ρήγα είναι σταθερά στις πρώτες επιθυμίες των μαθητών και η μελωδία του Χρ. Λεοντή είναι από όλους αναγνωρίσιμη. Για το λόγο αυτό μας ενδιέφερε η ενδεδειγμένη μελέτη της μουσικής του έτσι ώστε να καταγραφεί ψηφιακά ως ιστοσελίδα και να αξιοποιηθεί κατόπιν στη διδακτική πράξη.

Η διαχρονικότητα των ιδεών του Θούριου που επί 220 χρόνια παραμένουν αναλλοίωτες και γεφυρώνουν με ποικίλους τρόπους την κοινωνία, τη μουσική και τη γλώσσα του 1797 με το σήμερα και αφετέρου η έλλειψη στο διαδίκτυο αντίστοιχης ιστοσελίδας, αποτέλεσαν το δεύτερο κίνητρο για να συνθέσουμε την παρούσα εργασία και να εντρυφήσουμε σε ζητήματα τεχνολογικής και μουσικής φύσεως. Τέλος, η χρονική συγκυρία του εορτασμού των 100 χρόνων από τη Ελληνική Επανάσταση κατά το επόμενο έτος από την επιτροπή «Ελλάδα 2021», θεωρήσαμε ότι είναι ευνοϊκή για να στρέψει ξανά το δημόσιο ενδιαφέρον στην προσωπικότητα του Ρήγα, στο επαναστατικό του ποίημα αλλά και στη σχετική, πρωτότυπη ιστοσελίδα που σχεδιάσαμε. Ευελπιστούμε το παρόν πόνημα να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο και πηγή γνώσεων για την εκπαιδευτική κοινότητα και κάθε ενδιαφερόμενο.

Η διάρθρωση του κειμένου της εργασίας γίνεται σε έξι κεφάλαια. Το θεωρητικό μέρος αποτελούν τα δύο πρώτα, τα οποία διαπραγματεύονται τη σχέση της μουσικής εκπαίδευσης με τις Νέες Τεχνολογίες στην ελληνική πραγματικότητα και παρουσιάζουν το διαθέσιμο ψηφιακό εκπαιδευτικό και μουσικό υλικό. Στο 2^ο κεφάλαιο παρατίθεται και η μεθοδολογία της έρευνας καθώς και η προσφορά-πρωτοτυπία της εργασίας μας. Τα επόμενα τρία κεφάλαια αποτελούν το ερευνητικό μέρος. Το 3^ο διερευνά τις εκπαιδευτικές ιστοσελίδες και καταλήγει στη στοχευμένη συγκριτική αξιολόγηση των διαθέσιμων εκπαιδευτικών μουσικών ιστοσελίδων. Το 4^ο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο αποκλειστικά στη ζωή και το έργο του Ρήγα, στο Θούριο και τις 19 μουσικές παραλλαγές του οι οποίες με τη σειρά τους αξιολογούνται και συγκρίνονται. Ως κορωνίδα του 3^{ου} και 4^{ου} κεφαλαίου, ακολουθεί το 5^ο στο οποίο αναλύεται περιγραφικά η ιστοσελίδα που σχεδιάσαμε και αιτιολογούνται τα χαρακτηριστικά της. Τα αποτελέσματα και η συζήτηση γύρω από αυτά είναι το θέμα του 6^{ου} κεφαλαίου. Στο τέλος της εργασίας παρατίθεται η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε κατά την εκπόνησή της και το παράρτημα με το φύλλο αξιολόγησης ιστοσελίδων που λειτούργησε ως δείγμα για την έρευνα.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

1.1 ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η Μουσική είναι η παγκόσμια γλώσσα που αποτελεί αδιαμφισβήτητα κοινό δεσμό μεταξύ των ανθρώπων. Με τη δύναμη και την πολυσημία της καταργεί γεωγραφικά σύνορα και κοινωνικές ανισότητες, ενώ ταυτόχρονα ενώνει λαούς και πολιτισμούς. Κι αυτό γιατί η ίδια η φύση μας έχει προικίσει με την αίσθηση της ακοής και την ικανότητα να μετασχηματίζουμε στον εγκέφαλό μας τα μουσικά ακούσματα σε συναισθήματα, σκέψεις, εικόνες. Τον 19ο αιώνα μια μεγάλη μορφή της αμερικανικής λογοτεχνίας, ο H.W. Longfellow (1807-1882), είχε πει για τη μουσική *“Music is the universal language of mankind”*, θέλοντας να συνοψίσει με τον πιο εύστοχο τρόπο πόσο τεράστια είναι η επίδραση της μουσικής στη ζωή μας.

Η μουσική εκπαίδευση, ως οργανωμένη διαδικασία απόκτησης μουσικών γνώσεων, έρχεται ως λογικό επακόλουθο αυτής της επίδρασης. Διευρύνοντας και εμπλουτίζοντας τις γνώσεις παιδιών και νέων, τους παρέχουμε τη δυνατότητα να αποκωδικοποιούν αλλά και να ανασυνθέτουν τη μουσική με βάση την προσωπικότητα και τα βιώματά τους. Κατά τον Μ. Σταυρίδη *«σκοπός της μουσικής στην εκπαίδευση είναι να βοηθήσει το παιδί να εισδύσει προοδευτικά στον κόσμο των ήχων, να καλλιεργήσει και να αναπτύξει τις εσωτερικές του δυνάμεις και τις φυσικές του μουσικές ικανότητες, έτσι που να απολαμβάνει, εκτελεί και δημιουργεί μουσική και να συμβάλει στη δική του μουσική ανάπτυξη κι εκείνη του κοινωνικού συνόλου»* (Σταυρίδης, 2001).

Οι διδακτικοί στόχοι της μουσικής σχετίζονται άμεσα με τους εξής τρεις τομείς μάθησης: το γνωστικό που αφορά την αντίληψη (Ιστορία, Μορφολογία, Θεωρία κ.ά.), τον ψυχοκινητικό που αφορά τις δεξιότητες (τραγούδι, παίξιμο μουσικών οργάνων κ.ά.) και το συναισθηματικό που σχετίζεται άμεσα με τις στάσεις (αυτοέκφραση, μουσική άλλων λαών κ.ά.). Παράλληλα έχουν οριστεί τρεις άξονες γενικών κατηγοριών μαθησιακών στόχων του μαθήματος της μουσικής οι οποίοι είναι: α) δεξιότητες εκτέλεσης β) δραστηριότητες μουσικής δημιουργίας γ) δεξιότητες

αξιολόγησης (Παπαζαρής, 2004 και Δ.Ε.Π.Π.Σ.-Α.Π.Σ. Μουσικής, 2003)

Για την επίτευξη των παραπάνω διδακτικών και μαθησιακών στόχων, η μουσική εκπαίδευση βασίζονταν παλαιότερα στην λανθασμένη αντίληψη ότι κάθε τι που είναι γνωστό μπορεί να μεταδοθεί προφορικά από το δάσκαλο στο μαθητή. Η διαδικασία αυτή είχε ως βασικό πλεονέκτημα ότι μπορούσε κανείς να εκπαιδεύει μαζικά τους μαθητές μιλώντας τους για κάποιο μουσικό θέμα μέσα με μία αίθουσα, αλλά η επιστημονικά εδραιωμένη εκπαιδευτική άποψη είναι ότι αυτό δεν αποτελεί ουσιαστική και αποτελεσματική εκπαιδευτική διαδικασία (Κολιάδης, 1991). Σήμερα όμως διαθέτουμε τα εργαλεία εκείνα, που δεν είναι άλλα από την τεχνολογία και τις νέες τεχνολογίες των πολυμέσων, με τα οποία μπορούμε να ανατρέψουμε το εκπαιδευτικό μουσικό σκηνικό, όπως θα αναπτύξουμε παρακάτω.

1.2 ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

1.2.1 ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η χρήση της τεχνολογίας κυριαρχεί τις τελευταίες δεκαετίες στη ζωή και την καθημερινότητά μας με τρόπο αδιαμφισβήτητο και πρωτοφανή. Όλες σχεδόν οι ανάγκες του ανθρώπου, από τις πιο απλές μέχρι τις πιο σύνθετες εμπεριέχουν κάποιο τεχνολογικό στοιχείο για να πραγματοποιηθούν. Θα μπορούσαμε να πούμε πως στην περίφημη πυραμίδα ιεράρχησης των αναγκών του ανθρώπου κατά Α. Maslow (Maslow, 1954) οι ανώτερες ανάγκες της κοινωνικής αποδοχής και της αυτοεκτίμησης φιλτράρονται πλέον μέσα από τις Νέες Τεχνολογίες.

Ο όρος «Νέες Τεχνολογίες» ή συνηθέστερα «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας» (ΤΠΕ) έχει άμεση σχέση με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στην επιστημονική περιοχή της Πληροφορικής και των μέσων εκείνων που συμβάλλουν στην επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων (π.χ. βίντεο, Η/Υ, τηλεπικοινωνίες) καθώς και στη διάδοση αλλά και αποθήκευση πληροφοριών. Οι δύο παραπάνω όροι χρησιμοποιούνται χωρίς διαφοροποίηση μεταξύ τους, όπως άλλωστε συμβαίνει στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία (Μπίκος, 2012).

Λόγω της ραγδαίας εξέλιξης και διάδοσης των Νέων Τεχνολογιών, τόσο η

πρόσβαση σε τεράστιες ποσότητες πληροφοριών όσο και η επικοινωνία μας με άλλους γίνεται πιο εύκολη από ποτέ καθιστώντας εφικτή την ανάγκη μας για κοινωνική αποδοχή και αυτοεκτίμηση. Κατά τον Castells (2002, όπως αναφέρεται στο Μπίκος, 2012) αυτή η αέναη παραγωγή και διακίνηση πληροφοριών επιφέρει μεταβολές στο πλαίσιο της ζωής, της εργασίας και της εκπαίδευσης των σύγχρονων πολιτών διαμορφώνοντας τη νέα μορφή της σύγχρονης κοινωνίας, η οποία περιγράφεται ως *Κοινωνία της Πληροφορίας* (ΚτΠ-*Information Society*).

Η εκπαιδευτική κοινότητα, όπως είναι φυσικό, δεν μένει ανεπηρέαστη μέσα σε αυτή την κοινωνία. Από τις αλλαγές στον τρόπο παραγωγής και μετάδοσης της γνώσης, της τεχνολογίας και γενικότερα της αντίληψης του κόσμου, προκύπτει ένας ψηφιακός γραμματισμός που αποτελεί κομβικό στόχο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η λεγόμενη «γενιά του *internet- iGen*» (Twenge, 2019) απαρτίζεται από παιδιά που γεννήθηκαν μετά τη χρονιά που άρχισε να εμπορευματοποιείται το ίντερνετ, δηλαδή μετά το 1995 και είναι καθημερινά συνδεδεμένα σε συσκευές της ψηφιακής εποχής (smartphones, iPods, iPhones, MP3players κ.ά.).

Αυτοί είναι εν τέλει οι «γηγενείς» της ψηφιακής εποχής (Prensky, 2001), οι οποίοι έχουν αναπτύξει τέτοιους τρόπους σκέψης και επεξεργασίας της πληροφορίας ώστε να απαιτούν και νέους τρόπους διδασκαλίας και μάθησης. Οι νέοι ωστόσο εγγραμμισμοί προϋποθέτουν αναζήτηση, κριτική επιλογή και ανάλυση της πληροφορίας από πολυμεσικές πηγές. Ο ορισμός της έννοιας *εκπαιδευτική τεχνολογία* συνεχίζει να απασχολεί τους διεθνείς οργανισμούς και η έμφαση δεν δίνεται πλέον μόνο στα πολυμεσικά εργαλεία (υπολογιστές, διαδραστικοί πίνακες, κινητά τηλέφωνα, iPods), αλλά και στη χρήση τους για τη διευκόλυνση της μάθησης και τη βελτίωση της απόδοσης (Hlynka and Jacobsen, 2009).

1.2.2 ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση έχει δημιουργήσει απεριόριστες προοπτικές στη διδασκαλία και στη μάθηση της μουσικής. Η *μουσική τεχνολογία*, δηλαδή οι εφαρμογές της πληροφορικής στη μουσική έχουν επηρεάσει καταλυτικά όλες τις παραμέτρους της μουσικής πράξης: τη δημιουργία, αναπαραγωγή και ακρόαση μουσικής (Γεωργάκη, 2004). Η πρόκληση για τον

εκπαιδευτικό μουσικής είναι να διαχειριστεί τη μουσική τεχνολογία ως μέσο και όχι ως αυτοσκοπό.

Σύμφωνα με τον Π. Ανδρούτσο (Ανδρούτσος, 2003) στις περισσότερες διαδικασίες διδασκαλίας της μουσικής ήδη χρησιμοποιούνται διαφανοσκόπια, βίντεο, ηλεκτρικά πιάνο και συνθετητές (synthesizers), κασετόφωνα και cdplayers. Τα σημερινά όμως μέσα ηλεκτρονικής μάθησης όπως οι διαδραστικοί πίνακες, οι εκπαιδευτικές πλατφόρμες, τα εργαλεία διαδικτύου, οι web2 εφαρμογές, τα λογισμικά δημιουργίας μουσικών κομματιών, οι εκπαιδευτικές ιστοσελίδες κ.ά. αναδεικνύουν τη μουσική πράξη σε ενασχόληση στην οποία μπορούν να συμμετέχουν ενεργά και αποτελεσματικά όλοι οι μαθητές. Σε επόμενα κεφάλαια θα εστιάσουμε αποκλειστικά στις εκπαιδευτικές ιστοσελίδες ως πολυτροπικό εργαλείο μάθησης.

Αξίζει να σημειώσουμε στο σημείο αυτό πως η μουσική εκπαίδευση δεν αποτελεί πλέον αποκλειστικότητα του σχολείου, αλλά παρέχεται από τα ψηφιακά ηλεκτρονικά μέσα παντού: γύρω, μέσα και έξω από το σχολείο (Ροντογιάννη, 2011). Η χρήση της μουσικής τεχνολογίας μπορεί να διευκολύνει τη σύνδεση ανάμεσα σε αυτές τις *δύο μουσικές*: τη μουσική που ακούν και παίζουν οι μαθητές εκτός σχολείου και τη μουσική που βιώνουν εντός της σχολικής τάξης (Χρυσοστόμου, 2019). Στις παιδαγωγικές, μουσικές και τεχνολογικές ικανότητες του εκπαιδευτικού μουσικής έγκειται ποιά εργαλεία θα επιλέξει και με ποιό τρόπο θα τα αξιοποιήσει ώστε να τις συνδέσει αρμονικά.

Η τεχνολογία μέσα από μια ποικιλία πηγών διευκολύνει την πρόσβαση σε υλικό αναφοράς (ήχους, εικόνες, βίντεο και κείμενα) ενώ μέσα από ένα πλήθος εφαρμογών εισάγει ψηφιακές πρακτικές οργάνωσης και επεξεργασίας. Τα τεχνολογικά εργαλεία, οι εφαρμογές και τα δικτυακά περιβάλλοντα που μπορούν να εισαχθούν στη μουσική εκπαιδευτική διαδικασία ομαδοποιούνται ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους. Έτσι έχουμε μαθησιακές πλατφόρμες ή συστήματα διαχείρισης της μάθησης (Learning Management Systems), συνεργατικά μέσα (blogs και wikis), παρουσιάσεις online και ψηφιακά λευκώματα (portfolios), και μία πληθώρα λογισμικών.

Οι κύριοι μαθησιακοί τομείς στους οποίους επιδρά η χρήση των ΤΠΕ στη μουσική διδασκαλία συνοψίζονται στα εξής: γνώση του περιεχομένου της μουσικής διδασκαλίας, διαφοροποίηση του ρυθμού, ένταση/εύρος της μουσικής,

διαφοροποίηση μουσικής έκτασης, αναγνώριση προτύπων/μοτίβων, κάθετη διάταξη μουσικής/αρμονία, μορφολογική δομή (Pascoe et al., 2005). Εκτός όμως από το προφανές, η μουσική τεχνολογία έχει επηρεάσει όλες τις παραμέτρους της μουσικής πράξης και επεκτείνεται στον τρόπο σκέψης των μαθητών, στην ανάπτυξη νέων δημιουργικών ιδεών και την επίτευξη μουσικών στόχων που στο παρελθόν ήταν αδιανόητα.

1.3 Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟ ΔΕΕΠΣ ΚΑΙ ΑΠΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει ενσωματώσει τη χρήση της τεχνολογίας σε όλα τα επιμέρους μαθήματα και σε όλες τις βαθμίδες και η μουσική δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Για την ολοκληρωμένη διερεύνηση του θέματος της παρούσας εργασίας κρίνεται απαραίτητη η αναφορά στο αντίστοιχο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΕΠΣ) και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής (ΑΠΣ) του Υπουργείου Παιδείας από το 2001 κ.ε. ώστε μέσα από αυτά να εντοπίσουμε τη θέση που κατέχει η χρήση των ψηφιακών εργαλείων.

Ο σκοπός της μουσικής αγωγής όπως ορίζεται στο ΔΕΕΠΣ και το ΑΠΣ Μουσικής (Φ.Ε.Κ.304/03,τχ.Β,σ.4071) είναι «πρωταρχικά η ανάπτυξη και καλλιέργεια της ικανότητας του μαθητή για αισθητική απόλαυση κατά την ακρόαση, εκτέλεση και δημιουργία μουσικής ως μίας από τις εκδηλώσεις καλλιτεχνικής έκφρασης και δημιουργικότητας του ανθρώπου. Μέσω αυτού του σκοπού και παράλληλα προς αυτόν, η μουσική αγωγή αποβλέπει στη γενικότερη καλλιέργεια της δημιουργικότητας και της προσωπικότητας των μαθητών, μέσα από την ενεργητική ακρόαση, τις δραστηριότητες μουσικής δημιουργίας και εκτέλεσης».

Εύκολα γίνεται αντιληπτό πως ο όρος *δημιουργικότητα* εμφανίζεται δύο φορές στο παραπάνω Φ.Ε.Κ. Αυτό δείχνει τη βαρύτητα και τη σημασία που έχει τόσο για την καλλιέργεια της προσωπικότητας των μαθητών όσο και για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους. Στόχος της μουσικής εκπαίδευσης λοιπόν μέσα από την παράλληλη χρήση της τεχνολογίας είναι η μεταγνωστική ικανότητα του εκπαιδευόμενου, να δημιουργήσουμε δραστηριοποιημένα άτομα ως προς την κατάκτηση αλλά και παραγωγή της γνώσης.

1.3.1 ΔΕΠΠΣ ΚΑΙ ΑΠΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ (2003)

Το ΔΕΠΠΣ και το ΑΠΣ Μουσικής αποτέλεσαν μεγάλη τομή στη διδασκαλία της Μουσικής στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Γενική Εκπαίδευση. Τέθηκαν σε ισχύ το 2001 (Φ.Ε.Κ. 1366/18-10-2001,τχ.Β΄) και με μικρές προσθήκες που έγιναν το 2003 (Φ.Ε.Κ. 304,13-03-2003,τχ.Β΄) ισχύουν μέχρι σήμερα. Σε ότι αφορά τη χρήση της τεχνολογίας στο μάθημα της Μουσικής εφαρμόζεται το «ολιστικό πρότυπο», σύμφωνα με το οποίο η τεχνολογία χρησιμοποιείται ως *εργαλείο- μέσο εκμάθησης*, ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι του κάθε μαθήματος, καθώς και «*διάχυση της Πληροφορικής στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα*» (ΔΕΕΠΣ και ΑΠΣ Πληροφορικής, 2003).

Σύμφωνα με την Μ. Ροντογιάννη (Ροντογιάννη, 2011) στο ΔΕΕΠΣ και ΑΠΣ Μουσικής του 2003 δεν υπάρχει καμία άμεση αναφορά στη χρήση της τεχνολογίας για τα δύο πρώτα επίπεδα (Νηπιαγωγείο και Δημοτικό), αλλά σύμφωνα με το ολιστικό πρότυπο ο εκπαιδευτικός καλείται να χρησιμοποιήσει τεχνολογικά εργαλεία για την υλοποίηση όλων των στόχων του μαθήματος. Στο τρίτο επίπεδο (Γυμνάσιο) σαφώς αναφέρεται η τεχνολογία ως ένας από τους ειδικούς σκοπούς του μαθήματος και προτείνονται διαθεματικές δραστηριότητες για τη σύνδεση της Μουσικής με τα μαθήματα της Πληροφορικής και της Γλώσσας.

1.3.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ» (2010, 2014)

Η τελευταία μεταρρύθμιση στην εκπαίδευση έγινε το 2010 από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Υ.ΠΑΙ.Θ. ως «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21^{ου} αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών» και αναθεωρήθηκε το 2014. Μία από τις δύο Άμεσες Οριζόντιες Δράσεις αποτελεί το Ψηφιακό Σχολείο, το οποίο αναπτύσσεται σε επτά άξονες, γεγονός που καταδεικνύει τη βαρύτητα που δίνεται στις Νέες Τεχνολογίες για την υλοποίηση των στόχων του Νέου Σχολείου (Ροντογιάννη, 2011). Για πρώτη φορά, σημαντικό αρωγό στο έργο του εκπαιδευτικού αποτελούν τα νέα διδακτικά πακέτα μουσικής για τους μαθητές Δημοτικού και το Γυμνασίου με τα συνοδευτικά Audio CD καθώς επίσης και κατάλληλα εκπαιδευτικά λογισμικά.

Αναμφισβήτητα τα νέα εκπαιδευτικά δεδομένα, οι μεταβολές της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και η ραγδαία ανάπτυξη των ΤΠΕ δικαιολογούν τόσο την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τον εξοπλισμό των σχολείων και την ψηφιοποίηση παλαιότερου εκπαιδευτικού υλικού όσο και την ανάγκη δημιουργίας ψηφιακής τάξης, πανελληνίου σχολικού δικτύου, διαδραστικών σχολικών βιβλίων καθώς και διαφόρων αποθετηρίων και λογισμικών που εκτενέστερα θα παρουσιαστούν παρακάτω.

«Με τη χρήση των νέων τεχνολογιών ο μαθητής αξιοποιεί νέα εργαλεία για την αναζήτηση πληροφοριών, για τη δημιουργία μουσικής, για την έκφραση των ιδεών και των συναισθημάτων του, διευρύνοντας τα μέσα που διαθέτει το σχολείο και η σχολική τάξη για την κατανόηση των μουσικών εννοιών και την απόκτηση των μουσικών δεξιοτήτων» σύμφωνα με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής (ΙΕΠ,2014). Με τον τρόπο αυτό η μουσική παιδεία θα συμβάλει στην ολιστική παιδεία του μαθητή και στη δημιουργία υπεύθυνων και ενεργών πολιτών.

1.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

1.4.1 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ – ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Εύλογα διερωτάται κανείς, ποιές πρέπει να είναι οι γνώσεις και οι ψηφιακές δεξιότητες ενός εκπαιδευτικού μουσικής που διδάσκει στα «Νέα Σχολεία του 21^{ου} αιώνα». Με ποια κριτήρια θα επιλέξει εργαλεία και με ποιόν τρόπο θα τα αξιοποιήσει ώστε να βοηθήσει τους μαθητές να εμβαθύνουν τη μουσική κατανόησή τους και να διευρύνουν τη μουσικότητα τους; Σε αυτό το ερώτημα και συγκεκριμένα στα κριτήρια επιλογής εκπαιδευτικών μουσικών ιστοσελίδων φιλοδοξεί να δώσει απαντήσεις η παρούσα εργασία.

Η κατάρτιση του εκπαιδευτικού μουσικής σε θέματα σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας στο μάθημά του, επηρεάζει ουσιαστικά τον τρόπο διδασκαλίας του (Bauer et al, 2003). Αυτό είναι αυταπόδεικτο γιατί έχει αλλάξει ο ρόλος του τις τελευταίες δεκαετίες: δεν είναι πια ο παντογνώστης (αυτό τον ρόλο τον έχει πια ο υπολογιστής) αλλά ο καθοδηγητής μέσα στην τάξη. Είναι ένας ρόλος σαφώς απαιτητικός γιατί αυτός αξιολογεί και επιλέγει τα τεχνολογικά εργαλεία, βοηθάει και κατευθύνει τους μαθητές και ουσιαστικά οργανώνει τη μαθησιακή διδασκαλία έτσι

ώστε το μάθημα να μην καταλήξει μονοδιάστατα τεχνολογικό (Ροντογιάννη, 2011).

Η ανάγκη για συνεχή επιμόρφωση σε τακτικά διαστήματα είναι απαραίτητη, αυτό το διαπιστώνουμε και από την προσωπική μας καριέρα στην εκπαίδευση καθώς η ταχύτατη εξέλιξη των τεχνολογικών εργαλείων καθιστά προβληματική την εφαρμογή τους. Οι εκπαιδευτικοί μουσικής θα πρέπει να βρουν τον τρόπο «να ενσωματώσουν με επιτυχία στη σχολική τάξη γνώσεις και δεξιότητες μουσικής δημιουργίας που οι μαθητές τους αποκτούν και αναπτύσσουν έξω από αυτήν» (Greher, 2011). Κι αυτό αποτελεί σίγουρα μία πρόκληση.

1.4.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Είναι σημαντικό να σταθούμε κριτικά απέναντι στη σχέση και τη διάδραση μεταξύ της τεχνολογίας και της μουσικής εμπειρίας. Η μουσική είναι μάθημα πρακτικό και περιλαμβάνει φυσική ανταπόκριση και την εκφραστική αντίδραση, κατά συνέπεια και η τεχνολογία που σχετίζεται με αυτή θα πρέπει να ενιαιοποιείται με τις δραστηριότητες της τάξης για να υποστηρίξει και να διευρύνει τις αυθεντικές μουσικές εμπειρίες, χωρίς να είναι αυτοσκοπός (Χρυσοστόμου, 2015).

Η ουσιαστική βελτίωση που μπορεί να προκύψει από τη χρήση της τεχνολογίας σηματοδοτείται με την αλλαγή της δομής και της μορφής της διδασκαλίας. Διαμορφώνεται ένα μάθημα που δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να συνεργαστούν και να αναπτύξουν δεξιότητες μουσικότητας ακόμη και αν δεν διαθέτουν επαρκείς γνώσεις για την εκτέλεση ενός μουσικού οργάνου, να γνωρίσουν τεχνικές σύνθεσης και ηχογράφησης και να αποκομίσουν γνώσεις με πολυτροπικό και διαθεματικό τρόπο.

Έχει μεγαλύτερη σημασία ο τρόπος που χρησιμοποιείται η ψηφιακή τεχνολογία, από την ίδια την τεχνολογία. Κατά την Α. Στάμου (Στάμου, 2000) η γνώση της μουσικής σημαίνει βίωμα, αίσθηση και συν-κίνηση και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσα από CD, διαδίκτυα, κάρτες ήχου και προγράμματα σε υπολογιστές αλλά μέσα από μία σχέση συμπλήρωσης και όχι αντικατάστασης. Δεν θα πρέπει η τεχνολογία να αντικαθιστά την αλληλεπίδραση και τις ακουστικές δραστηριότητες, ούτε να περιορίζει τη μουσική δημιουργία.

Συμπερασματικά, οι μαθητές θα πρέπει να μαθαίνουν *μέσω* των τεχνολογιών και να έχουν ενεργό ρόλο στη μάθησή τους και όχι *από* τις τεχνολογίες ως παθητικοί αποδέκτες πληροφοριών που δεν επεξεργάζονται και δεν αφομοιώνουν. Τα πλεονεκτήματα από τη χρήση των τεχνολογικών μέσων, που αδιαμφισβήτητα είναι πολλά, καθιστούν επιτακτική την αξιοποίησή τους, με σταθερό όμως τον γόνιμο προβληματισμό από τους εκπαιδευτικούς για τον τρόπο που αυτή θα γίνεται.

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΨΗΦΙΑΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Απολύτως στοχευμένο και απαραίτητο κρίνεται σε αυτό το σημείο να ανιχνεύσουμε το διαθέσιμο ψηφιακό εκπαιδευτικό και μουσικό υλικό στη χώρα μας, ώστε να είμαστε σε θέση κατόπιν να κάνουμε μία γενική αποτίμηση και να προχωρήσουμε στην έρευνά μας. Ως πηγές εκπαιδευτικού υλικού ορίζονται οι ιστότοποι εκείνοι που προσφέρουν στον εκπαιδευτικό τεχνολογικά εργαλεία και ψηφιακά αρχεία για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας. Οι ιστότοποι αυτοί προσφέρουν κυρίως ψηφιακά εργαλεία web 2.0 όπως λογισμικά σχέδια μαθημάτων, εξειδικευμένα ψηφιακά αρχεία για τα καλλιτεχνικά μαθήματα, συνεργατικές πλατφόρμες κ.ά.

2.1 ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

2.1.1 ΨΗΦΙΑΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Η κεντρική σελίδα για το ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης βρίσκεται στη διεύθυνση <http://dschool.edu.gr> και σε αυτήν μπορεί να εντοπιστεί ένα μεγάλο μέρος ψηφιακού υλικού που έχει δημιουργηθεί στο πλαίσιο του « Νέου Σχολείου» (Χρυσοστόμου, 2015). Μπορούμε να μεταβούμε μέσω αυτής στις τέσσερις (4) βασικές διαδικτυακές υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και να βρούμε πάνω από 18.000 Ψηφιακούς Ανοιχτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα μαθημάτων Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου.

Συγκεκριμένα οι διαδικτυακές αυτές υπηρεσίες είναι: τα Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία (<http://e-books.edu.gr>), η Ψηφιακή Εκπαιδευτική Πλατφόρμα για μαθητές και εκπαιδευτικούς «e-me» (<http://e-me.edu.gr>) που υποστηρίζει την επικοινωνία, συνεργασία και δικτύωση των μελών της σχολικής κοινότητας και παρέχει προσωπικό χώρο αρχείων σε περιβάλλον υπολογιστικού νέφους (cloud) και τα Ψηφιακά Αποθετήρια Ανοιχτών Εκπαιδευτικών Πόρων «Φωτόδεντρο» μαζί με τον Εθνικό Συσσωρευτή Εκπαιδευτικού Περιεχομένου «ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ» που θα

αναλύσουμε παρακάτω.

2.2 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Ο όρος «μαθησιακά αντικείμενα» χρησιμοποιείται για την περιγραφή επαναχρησιμοποιήσιμων μονάδων ψηφιακού υλικού που μπορούν να υποστηρίξουν μαθησιακές διαδικασίες. Συγκεκριμένα, το αντικείμενο ορίζεται ως «*μία οντότητα, ψηφιακή ή μη ψηφιακή, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη μάθηση, την εκπαίδευση, την κατάρτιση*» (Wiley, 2000). Σύμφωνα με τους Ζυγουρίτσα και Τσακαρισιάνο (Ζυγουρίτσας & Τσακαρισιάνος, 2005) η χρήση του όρου διαδόθηκε ευρύτερα κατά τη δεκαετία του '90 και καθιερώθηκε επισήμως από την *Learning Technology Standards Committee* (LTSC – Επιτροπή Προδιαγραφών Μαθησιακής Τεχνολογίας) του IEEE (Ινστιτούτο Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών).

Για την αξιοποίηση των μαθησιακών αντικειμένων στις διαδικασίες μάθησης και διδακτικής, έχουν δημιουργηθεί κατάλληλα **αποθετήρια ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων**. Ένα αποθετήριο, σύμφωνα με το Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Π.Σ.Ε.Τ.), είναι μία ψηφιακή πλατφόρμα, ένα σύστημα που χρησιμεύει στην ηλεκτρονική απόθεση, διαχείριση και ανάδειξη ψηφιακού περιεχομένου (ήχου, εικόνας, βίντεο, τρισδιάστατων αναπαραστάσεων και κειμένων) που χρήζει μακροχρόνιας διατήρησης. Στα αποθετήρια κάθε αντικείμενο συνοδεύεται από πληροφορίες που το χαρακτηρίζουν και το περιγράφουν (μεταδεδομένα/metadata) και βάσει αυτών γίνεται αναζητήσιμο.

2.2.1 ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

2.2.1.1 ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ

Ο Εθνικός Συσσωρευτής Εθνικού Περιεχομένου «ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ», <http://photodentro.edu.gr>, είναι μία πολύ-χρηστική βάση δεδομένων και κεντρική πύλη για αναζήτηση με ενιαίο τρόπο και πρόσβαση σε χιλιάδες ψηφιακούς Ανοιχτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ανεξάρτητα με το πού είναι αποθηκευμένοι. Αποτελείται από πέντε (5) ψηφιακά αποθετήρια, κάθε ένα από τα οποία εξυπηρετεί διαφορετικούς στόχους. Επίσης,

συνδέεται απευθείας με την Πλατφόρμα «ΑΙΣΩΠΟΣ», με την ψηφιακή εκπαιδευτική πλατφόρμα «e-me», με το Ψηφιακό Σχολείο και τα διαδραστικά σχολικά βιβλία.

Στόχος του αποθετηρίου είναι η συγκέντρωση, οργάνωση και διάθεση καινοτόμων ανοιχτών εκπαιδευτικών πρακτικών και αφορά την αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων στη διαδικασία μάθησης. Τα «βασικά» Φωτόδεντρα είναι: το αποθετήριο μαθησιακών αντικειμένων (<http://photodentro.edu.gr/lor>), το αποθετήριο εκπαιδευτικών βίντεο (<http://photodentro.edu.gr/video>) και το αποθετήριο εκπαιδευτικών λογισμικών (<http://photodentro.edu.gr/edusoft>). Τα δύο επιμέρους, είναι τα λεγόμενα «Φωτόδεντρα των εκπαιδευτικών»: το αποθετήριο υλικού χρηστών (<http://photodentro.edu.gr/ugc>) και το αποθετήριο ανοιχτών εκπαιδευτικών πόρων (<http://photodentro.edu.gr/oepl>).

Όλα τα βιβλία μουσικής της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο πλαίσιο του παραπάνω έργου έχουν εμπλουτιστεί ψηφιακά ώστε ο εκπαιδευτικός μουσικής να έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τους συνδέσμους που θα βρει στο κάθε κεφάλαιο οι οποίοι παραπέμπουν σε πολυμεσικό υλικό (βίντεο, ηχητικά αρχεία, παρουσιάσεις κτλ.). Όλα τα κεφάλαια συμπεριλαμβάνουν παιδαγωγικό μετασχολιασμό και είναι διαθέσιμα ελεύθερα στο διαδίκτυο (Megalou & Kaklamanis, 2014).

2.2.1.2 ΑΙΣΩΠΟΣ

Η πλατφόρμα ΑΙΣΩΠΟΣ , <http://aesop.iep.edu.gr/> , αναπτύχθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και αποτελεί ένα πολύτιμο, καινοτόμο, ολοκληρωμένο ηλεκτρονικό σύστημα ανάπτυξης, αξιολόγησης και παρουσίασης ψηφιακών διδακτικών σεναρίων. Παρέχει παράλληλα ψηφιακά εργαλεία αξιοποιώντας τις πλέον σύγχρονες τεχνολογίες web για την επεξεργασία και ανάπτυξη των διδακτικών σεναρίων υποστηρίζοντας τη σχεδίαση ή και την αξιοποίηση υπάρχοντος ψηφιακού υλικού προσφέροντας επιπλέον και εγχειρίδιο χρήσης της (Περακάκη, 2016). Σύμφωνα με την Σ. Χρυσοστόμου (Χρυσοστόμου, 2019) τα σεναρία που έχουν δημιουργηθεί για τη Μουσική φτάνουν σήμερα τα δεκαπέντε (15) και αναμένεται να εμπλουτιστούν.

2.2.1.3 ΜΗΤΙΔΑ

Η διαδικτυακή πλατφόρμα ΜΗΤΙΔΑ, <http://www.mitida.gr>, έχει δημιουργηθεί και «μαθησιακή ηλεκτρονική τράπεζα» η οποία έχει ως στόχο τη συνεργατική δραστηριότητα της εκπαιδευτικής κοινότητας με τη χρήση σύγχρονων διαδικτυακών εργαλείων συνεργασίας και ελεύθερο περιεχόμενο από τις πηγές του ΕΚΤ (αποθετήρια, βάσεις δεδομένων).

2.2.2 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΤΟΥ Ε.Π.Σ.Ε.Τ.

2.2.2.1 ΕΥΤΕΡΠΗ

Το αποθετήριο «ΕΥΤΕΡΠΗ: Τραγούδια για εκπαιδευτική χρήση - Ψηφιακό Μουσικό Ανθολόγιο» <http://euterpe.mmb.org.gr/euterpe/> είναι η μοναδική ελληνική διαδικτυακή συλλογή τραγουδιών για εκπαιδευτική χρήση. Αναπτύχθηκε με τη συνεργασία της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.) και της Μεγάλης Μουσικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας *Αίλιαν Βουδούρη* του Συλλόγου *Οι φίλοι της Μουσικής*, μετά από τη βράβευση των δύο φορέων με το Διεθνές Βραβείο ISME-Gibson Award 2012.

Το υλικό του ΕΥΤΕΡΠΗ έχει σχεδιαστεί για να πλαισιώσει το τραγούδι στο σχολείο επιδιώκοντας μία ολιστική και κριτική μουσική εκπαίδευση μέσα από προτεινόμενες δραστηριότητες για κάθε τραγούδι με σκοπό να αναπτυχθούν ταυτόχρονα με τις μουσικές δεξιότητες, η κριτική σκέψη, η συναισθηματική, αισθητική και ηθική ανάπτυξη των μαθητών (Διονυσίου, 2015). Περιλαμβάνει τραγούδια από ιστορικές πηγές και μουσικές ανθολογίες του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα καθώς και παραδοσιακά και σύγχρονα τραγούδια. Όλα παρουσιάζονται σε μουσική σημειογραφία και συνοδεύονται από μεταδεδομένα.

2.2.3 ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

2.2.3.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΥΛΗ

Η Πύλη <http://www.musicportal.gr/home/?lang=el> έχει αναπτυχθεί από το Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής Ακουστικής (ΙΕΜΑ) ως μέσω πληροφόρησης και προβολής της Ελληνικής Μουσικής. Περιλαμβάνει το Ψηφιακό Αρχείο της Ελληνικής Μουσικής και βάσεις δεδομένων με πληροφορίες για την Ελληνική Μουσική Ζωή. Στοιχεί να αποτελεί το σημείο εκκίνησης για οποιοδήποτε θέμα αφορά την Ελληνική Μουσική.

2.2.3.2 ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΛΙΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ - ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»

Η Μουσική Βιβλιοθήκη *Λίλιαν Βουδούρη* <https://mmb.org.gr/> είναι μία βιβλιοθήκη αφιερωμένη στην έρευνα, που όμως έχει αναπτύξει πολλές δραστηριότητες, κάποιες από τις οποίες φαίνονται και στη διαδικτυακή της παρουσία. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εκπαιδευτική μουσική της ιστοσελίδα «ΜελΟδύσσεια» (<http://melodisia.mmb.org.gr>) που αποτελεί εργαλείο και πηγή πληροφόρησης κυρίως για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Καλύπτει συγκεκριμένες ιστορικές περιόδους, περιέχει παρουσιάσεις, ηχητικά αρχεία, παιχνίδια και εικόνες που μπορούν να αξιοποιηθούν πολλαπλώς εντός και εκτός σχολικής αίθουσας στο μάθημα της μουσικής (Χρυσοστόμου, 2019).

2.2.3.3 ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Κ.Ο.Θ.)

Στην ιστοσελίδα της Κ.Ο.Θ. <https://www.tssso.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=5> εκτός από την ενημέρωση για τις τρέχουσες δραστηριότητες και τα προγράμματα συναυλιών της υπάρχουν δύο εφαρμογές που μπορούν να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική πράξη από μαθητές και εκπαιδευτικούς: τα σύντομα βίντεο από συναυλίες της Ορχήστρας και το *Γνωρίστε τη Συμφωνική Ορχήστρα* όπου επιλέγοντας μία ομάδα οργάνων στη διάταξη της Ορχήστρας εμφανίζονται σχετικές πληροφορίες, φωτογραφίες και βίντεο.

2.2.4 ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

2.2.4.1 Κ.Ε.Π.Ε.Μ.

Το Κέντρο Έρευνας και Προβολής της Εθνικής Μουσικής <https://kepem.org/> ιδρύθηκε το 2009 από τον Σίμωνα Καρά σε συνέχεια του *Συλλόγου για τη Διάδοση της Εθνικής Μουσικής* του ιδίου. Χειρίζεται και ψηφιοποιεί το τεράστιο αρχείο ηχογραφήσεων, καταγραφών και βίντεο του μουσικολόγου και ερευνητή της ελληνικής μουσικής παράδοσης και κληρονομιάς Σίμωνα Καρά. Ενδιαφέρουσα πηγή μελέτης, ακρόασης και άντλησης μουσικού υλικού αποτελεί η συλλογή στο διαδίκτυο των λαογραφικών περιηγήσεων του.

2.2.4.2 ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΟΜΝΑ ΣΑΜΙΟΥ

Ο Σύλλογος αυτός ιδρύθηκε το 1981 από την Δόμνα Σαμίου με σκοπό τη διάσωση και προβολή της παραδοσιακής μουσικής και κυρίως την έκδοση δίσκων και τη διοργάνωση εκδηλώσεων με αυστηρές επιστημονικές και ποιοτικές προδιαγραφές. Στον ιστότοπο του Συλλόγου <https://www.domnasamiou.gr> υπάρχουν βιογραφικά της ίδιας και των συνεργατών της που συνοδεύονται από μουσικά αποσπάσματα από τις συνεργασίες τους, άρθρα και δημοσιεύσεις. Επίσης στη σελίδα με το έργο της υπάρχουν κατάλογοι τραγουδιών που έχει ηχογραφήσει ή καταγράψει η Δόμνα Σαμίου με ολοκληρωμένη παρουσίαση του κάθε τραγουδιού ή απλά με ένα μικρό ηχητικό απόσπασμα.

2.3 ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

2.3.1 ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΡΤ

Η ελληνική δημόσια τηλεόραση (ΕΡΤ) στον ιστότοπο <https://archive.ert.gr> παρουσιάζει το πλουσιότερο οπτικοακουστικό αρχείο της Ελλάδας, το περιεχόμενο του οποίου διαρκώς εμπλουτίζεται και ανανεώνεται με εκπομπές ενημερωτικές, ψυχαγωγικές, ρεπορτάζ, ειδήσεις, φωτογραφίες, έγγραφα, ηχητικά ντοκουμέντα από το ραδιοφωνικό αρχείο και παρτιτούρες. Από το αναδιπλούμενο μενού των *Ψηφιακών*

Συλλογών η επιλογή *Μουσική Βιβλιοθήκη* οδηγεί σε ένα μεγάλο μουσικό αρχείο που διαθέτει παρτιτούρες, μουσικό αρχειακό υλικό κ.ά.

Το πιο αναγνωρίσιμο όμως και δημοφιλές μέσο άντλησης και αξιοποίησης εκπαιδευτικού υλικού τόσο για τη μουσική όσο και για κάθε άλλο τομέα είναι η Εκπαιδευτική Τηλεόραση της ΕΡΤ <http://www.edutv.gr>. Ιδρύθηκε το 1977 και αποτελεί καινοτόμο φορέα του Υπουργείου Παιδείας. Στοχεύει σε σύγχρονες και σύνθετες μορφές παροχής γνώσης, ενώ περνά στην ψηφιακή εποχή με δράσεις όπως π.χ. τα εκπαιδευτικά βίντεο για μαθητές Πρωτοβάθμιας *Μαθαίνουμε στο σπίτι*, την ανοιχτή πλατφόρμα μαθητικής δικτύωσης, συνεργασίας και συνδημιουργίας με εργαλεία web 2.0 <http://www.i-create.gr/>, σεμινάρια κ.ά.

2.4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ

Οι εξελίξεις στην πληροφορική κατά τον 21^ο αιώνα έχουν επηρεάσει καταλυτικά όλες τις εκφάνσεις της μουσικής όπως τη σύνθεση, εκτέλεση, ηχογράφηση, σημειογραφία και διδασκαλία της. Όμως για να χρησιμοποιήσουμε σωστά τη νέα τεχνολογία πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι τα βασικά στοιχεία της μουσικής (μελωδία, αρμονία, ρυθμός, φόρμα, ηχόχρωμα και δυναμικές) και ο τρόπος με τον οποίο εμείς, ως ακροατές, τα αντιλαμβανόμαστε παραμένουν ουσιαστικά ίδια (Μακροπούλου & Βαρελάς, 2009). Οι αλλαγές στα μουσικά λογισμικά τα τελευταία 20 χρόνια έχουν παρ' όλα αυτά διαμορφώσει καθοριστικά το πώς χειριζόμαστε και ερχόμαστε σε επαφή με τα βασικά στοιχεία της μουσικής.

Τα μουσικά λογισμικά ανάλογα με την εφαρμογή τους χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες: συνοδείας, εκτελεστικών δεξιοτήτων, θεωρίας και dictée, σημειογραφίας, επεξεργασίας ήχου και ηχογράφησης. Ξεχωριστή θέση και απήχηση έχουν τα λογισμικά με διαδραστικά παιχνίδια και τα εκπαιδευτικά λογισμικά. Η αξιοποίηση των εκπαιδευτικών λογισμικών στη μουσική εκπαίδευση μπορεί να κάνει το μάθημα πιο ενδιαφέρον και συμπληρωματικά με την διδασκαλία στην τάξη να εμπλουτίσει τις γνώσεις των μαθητών. Σ' αυτά τα μουσικά εκπαιδευτικά λογισμικά θα παρουσιάσουμε συνοπτικά παρακάτω επιλέγοντας τα πιο δημοφιλή και χρηστικά.

2.4.1 ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ

Η «ΕΜΜΕΛΕΙΑ» (<http://www.iema.gr/data/edu/EMMELEIA/glwssari/>) και ο «ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» (σε μορφή DVD-ROM με συμπληρωματικό Audio-CD, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2004) για το Δημοτικό Σχολείο καθώς και οι «ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ» για το Γυμνάσιο (σε μορφή Audio-CD και βιβλίο μαθητή <https://docplayer.gr/1338101-Moysikes-praxeis-vivlio-mathiti.html> και καθηγητή <https://docplayer.gr/9347812-Moysikes-praxeis-vivlio-kathigiti.html> είναι τα λογισμικά που προσφέρονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (<http://www.pi-schools.gr/>) με σκοπό να υποβοηθήσουν τη διδασκαλία της Θεωρίας, της Ιστορίας και της Μορφολογίας της Μουσικής (Ροντογιάννη, 2011). Το CD-Rom Μουσικής «ΕΜΜΕΛΕΙΑ» αν και δημιουργήθηκε πριν από αρκετά χρόνια, διαθέτει ευφάνταστο σενάριο, ποικιλία δραστηριοτήτων, παρουσιάσεων και ασκήσεων που καλύπτει μεγάλο εύρος μουσικών δεξιοτήτων και ένα μεγάλο μέρος της διδακτέας ύλης της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μπορεί να αναζητηθεί και να «φορτωθεί» για τοπική χρήση και από το Φωτόδεντρο (Χρυσοστόμου 2019).

2.5 ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην εκπαίδευση, και ειδικά στη μουσική εκπαίδευση, δημιουργεί νέες προοπτικές και βελτιώνει την ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης αντίστοιχα. Ο εκπαιδευτικός μουσικής μπορεί να εμπλουτίσει το μάθημα μέσα από μία πληθώρα επιλογών και ψηφιακών εργαλείων. Ιστότοποι, αποθετήρια, λογισμικά και πλατφόρμες είναι στη διάθεση του ώστε με τη σωστή χρήση τους να μπορέσει να προσφέρει ουσιαστικές μουσικές εμπειρίες στους μαθητές του.

Συγκεκριμένα, παρατέθηκαν στο παρόν κεφάλαιο και αναπτύχθηκαν επιγραμματικά ο ιστότοπος του *Ψηφιακού Σχολείου* που οδηγεί στις βασικές διαδικτυακές υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, οι πλατφόρμες διδακτικών δραστηριοτήτων *Φωτόδεντρο*, *Αίσωπος* και *Μήτιδα*, το αποθετήριο *Εντέρπη* και ακόμα πέντε (5) αποθετήρια για τη μουσική και την ελληνική παραδοσιακή μουσική, το *ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ* ως πηγή εκπαιδευτικού υλικού και *μουσικά λογισμικά* για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Γίνεται εύκολα αντιληπτή η ποικιλομορφία και η διαφορετική προέλευση του παραπάνω ψηφιακού υλικού. Οι πάροχοί του μπορεί να είναι το Υπουργείο Παιδείας, το Εθνικό Πληροφορικό Σύστημα Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΠΣΕΤ), το Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής Ακουστικής (ΙΕΜΑ), το Κέντρο Έρευνας και Προβολής της Εθνικής Μουσικής (ΚΕΠΕΜ), Σύλλογοι όπως «Οι Φίλοι της Μουσικής» και «Δόμνα Σαμίου», το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, η ΕΡΤ και πολιτιστικοί φορείς όπως η ΚΟΘ.

Αυτό που επιδιώκει να προσθέσει η παρούσα εργασία σ' αυτό το πλούσιο ψηφιακό εκπαιδευτικό μουσικό υλικό είναι η κατασκευή μίας πρωτότυπης ιστοσελίδας ανοιχτής προς εκπαιδευτική χρήση, μοναδική στο είδος της, με θεματική που θα ενδιαφέρει τον μέσο αναγνώστη, εύχρηστη και πολυτροπική. Η μεθοδολογία, η έρευνα και τα χαρακτηριστικά που αυτή θα έχει θα αναπτυχθούν αμέσως παρακάτω.

2.6 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.6.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΩΝ

Η πορεία της εργασίας μας μέχρι στιγμής όπως αναπτύχθηκε στο 1^ο και 2^ο κεφάλαιο, ανέδειξε τη σχέση που έχει η μουσική εκπαίδευση στην Ελλάδα με τις νέες τεχνολογίες και κατέγραψε σχολαστικά όλο το διαθέσιμο ψηφιακό εκπαιδευτικό και μουσικό υλικό. Η διάδραση μεταξύ της τεχνολογίας και της μουσικής εμπειρίας αποδείξαμε ότι είναι αναπόφευκτη αλλά και ευκαταία. Θεσμοθετήθηκε στο «Νέο Σχολείο του 21^{ου} αιώνα» μέσα από τα Προγράμματα Σπουδών Μουσικής αλλά ενισχύθηκε και με ποικίλες επιλογές ψηφιακού μουσικού υλικού (όπως ιστοτόπους, αποθετήρια, μουσικά λογισμικά) με τις οποίες ο εκπαιδευτικός μουσικής μπορεί να εμπλουτίσει το μάθημά του. Συμπεράναμε πως οι μαθητές μπορούν να μάθουν μέσω των μουσικών τεχνολογιών και να έχουν ενεργό ρόλο στη μάθησή τους και όχι μόνο από αυτές.

Μπορούμε όμως να δημιουργήσουμε ένα πρωτότυπο μουσικό ψηφιακό υλικό προς εκπαιδευτική χρήση; Τι μορφή θα έχει και ποιά θα είναι τα χαρακτηριστικά του; Η παρούσα έρευνα συντάχθηκε για να απαντήσει στα δύο παραπάνω ερωτήματα και να πάρουν στο τέλος μορφή με την κατασκευή εκπαιδευτικής μουσικής ιστοσελίδας.

Πιο συγκεκριμένα, ο ερευνητικός σκοπός έγκειται στον εντοπισμό, τη μελέτη και τέλος την ψηφιακή πολυτροπική καταγραφή των μουσικών παραλλαγών του ποιήματος ΘΟΥΡΙΟΣ του Ρήγα Φεραίου. Ο παραπάνω γενικός σκοπός καθόρισε τους ειδικούς στόχους και τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται με σειρά αλληλουχίας :

1. Ποιές είναι οι μουσικές παραλλαγές του Θούριου;

2. Γιατί μέχρι τις μέρες μας αποτελεί σημαντικό επαναστατικό τραγούδι του ελληνισμού και με ποιόν τρόπο γεφυρώθηκαν η κοινωνία, η ιδεολογία, η μουσική και η γλώσσα του 1797 με του 2017;

3. Με ποια μορφή, πόσους τρόπους και ποιά κριτήρια θα τις καταγράψουμε ψηφιακά;

4. Πώς μπορούμε να εμπνευστούμε από τα χαρακτηριστικά άλλων μουσικών ιστοσελίδων ώστε να οδηγηθούμε με ασφάλεια στο σχεδιασμό της δικής μας;

2.6.2. ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ

Η επιλογή της ερευνητικής μεθοδολογίας, όπως είθισται, υπαγορεύεται από το σκοπό της έρευνας και τη φύση των ερευνητικών ερωτημάτων. Η παρούσα έρευνα υιοθέτησε την *ποιοτική μέθοδο* κατά την ερευνητική προσέγγιση θέματος. Στην πραγματικότητα, η ποιοτική έρευνα αποτελεί μία πολυμέθοδο που εμπεριέχει μια ερμηνευτική και νατουραλιστική προσέγγιση για κάθε αντικείμενο που μελετά. Κατά τους Ίσαρη & Πουρκό (2015) η ποιοτική έρευνα περιγράφεται ως ερμηνευτική ή περιγραφική ή κατανοούσα, ακριβώς γιατί επιχειρεί να περιγράψει, να κατανοήσει και να ερμηνεύσει συγκεκριμένες καταστάσεις και φαινόμενα. Βασικός της εργαλείο είναι ο λόγος και η επιχειρηματολογία.

Πράγματι, στη δική μας εργασία θα επιχειρήσουμε να απαντήσουμε στο «πώς» και το «γιατί» ένα ποίημα του 18^{ου} αιώνα γίνεται τραγούδι και επιβιώνει μέχρι τον 21^ο, και ταυτόχρονα στο «πώς» και το «γιατί» σχεδιάζονται εύχρηστες εκπαιδευτικές ιστοσελίδες. Μετά από περιγραφή, ανάλυση, ερμηνεία και κατανόηση των δύο αυτών θεματικών θα τις συζητήσουμε στην κατασκευή πρωτότυπης εκπαιδευτικής μουσικής ιστοσελίδας. Για την εξέταση των ερευνητικών ερωτημάτων αξιοποιήθηκε το *ερευνητικό εργαλείο της ανάλυσης περιεχομένου* η οποία όπως αναφέρει ο Ιωσηφίδης (2008) ορίζεται ως μια μέθοδος δευτερογενούς ανάλυσης δεδομένων. Η

μορφή των δεδομένων μπορεί να ποικίλει και τα στάδια της διαδικασίας είναι πέντε: καθορισμός ερευνητικών αντικειμένων, καθορισμός πηγών, περιορισμός έρευνας, δημιουργία πινάκων κατηγοριοποίησης, κωδικοποίηση υλικού. (βλ. Πίνακα 1)

Πίνακας 1: Ανάλυση Περιεχομένου

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ		
Καθορισμός ερευνητικών αντικειμένων:	Ποίημα «ΘΟΥΡΙΟΣ»	Ιστοσελίδες
Καθορισμός πηγών:	Διαδίκτυο και http://www.mla.gr	Ελληνικές Εκπαιδευτικές ιστοσελίδες
Περιορισμός έρευνας:	8 πρώτοι στίχοι	3 μουσικές εκπαιδευτικές ιστοσελίδες
Δημιουργία πινάκων κατηγοριοποίησης:	1 πίνακας	1 πίνακας
Κωδικοποίηση υλικού:	5 κώδικες: ➤ Έτος έκδοσης ή παρουσίασης ➤ Είδος ➤ Ρυθμική Αγωγή ➤ Ερμηνευτές Μοναδικότητες	4 κώδικες: ➤ Ταυτότητα Ιστοσελίδας ➤ Συνθήκες-πλαίσιο χρήσης ➤ Ποιοτικά χαρακτηριστικά ➤ Συνολική αποτίμηση

2.6.3. ΠΡΟΣΦΟΡΑ-ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ-ΜΕΤΑΝΑΓΝΩΣΗ

Η προσφορά της παρούσας εργασίας στην επιστημονική κοινότητα έχει άμεση σχέση με τη διττή επιλογή των θεματικών της: της μουσικής του Θούριου και των μουσικών εκπαιδευτικών ιστοσελίδων. Πολλές εργασίες, άρθρα και βιβλία έχουν γραφτεί για τον Ρήγα Φεραίο και το επαναστατικό παιάνα του, αλλά δεν εντοπίστηκε καμία συγκεντρωτική αναφορά για τις ποικίλες μουσικές παραλλαγές του (παρά μόνο μία έκδοση CD με τις πέντε προεπαναστατικές), και επιπροσθέτως, ο μέσος ακροατής του Θούριου τον έχει ταυτίσει με τη μελοποίηση του Χρήστου Λεοντή το 1975 και αγνοεί την ύπαρξη των υπόλοιπων. Όσον αφορά τις (ελληνικές) εκπαιδευτικές ιστοσελίδες, υπάρχει πληθώρα αξιόλογων και εύχρηστων από αυτές αλλά μόνο τρεις σχετίζονται με τη μουσική. Έτσι, το κενό στις δύο περιπτώσεις φιλοδοξεί να καλύψει το παρόν πόνημα.

Η πρωτοτυπία της έρευνας μας έγκειται στο αποτέλεσμά της: την κατασκευή μέσω online πλατφόρμας (<https://www.weebly.com>) ιστοσελίδας μοναδικής ως προς τη θεματική της, κατάλληλης προς εκπαιδευτική και όχι μόνο, χρήση. Αυτό που θα ενισχύσει την μεταναγνωστική αξία της ιστοσελίδας μας είναι η ένταξή της στην παγκόσμια, ψηφιακή, ελεύθερου και συνεργατικού τύπου, ανοιχτή εγκυκλοπαίδεια <https://www.wikipedia.org/> ως συμπληρωματικό υλικό στο λήμμα της λέξης «*Θούριος*» (προς αυτό το σκοπό θα γίνει εν καιρώ και η μετάφρασή της στα αγγλικά). Τέλος, η ανάρτηση της σε ιστοσελίδα Δημοτικού Σχολείου ως συμπληρωματικό υλικό για τη διδακτική των μαθημάτων της Μουσικής αλλά και της Ιστορίας, θα είναι ένα κριτήριο ότι έχει πετύχει τον στόχο της. Για ακόμα μεγαλύτερη έκθεση σε κοινό ποικίλης προέλευσης, θα μπορούσε να αποτελέσει υλικό για τον εορτασμό των 100 χρόνων από την ελληνική Επανάσταση και να αναρτηθεί στη σχετική σελίδα της Επιτροπής «Ελλάδα 2021» <https://www.greece2021.gr/>.

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

3.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ

Στον παγκόσμιο ιστό δημιουργούνται και αναρτώνται καθημερινά ποικίλες, πολύμορφες και διαφορετικής θεματικής εκπαιδευτικές ιστοσελίδες. Η ιστοσελίδα λειτουργεί ως ένα νέο κειμενικό είδος λόγου και μάλιστα πολυτροπικό, χρησιμοποιώντας λιγότερα λόγια και περισσότερες εικόνες/ ήχους για να μεταδώσει ένα μήνυμα. Η διαρκώς αυξανόμενη χρήση της εκπαιδευτικής ιστοσελίδας στην εκπαιδευτική διαδικασία την καθιστά πλέον ως κομμάτι της σύγχρονης εκπαίδευσης. Ο κάθε εκπαιδευτικός ή φορέας εκπαίδευσης μπορεί με τη βοήθεια ελεύθερης διαδικτυακής πλατφόρμας να σχεδιάσει και να διαθέσει στην κοινότητα στατικές ή δυναμικές ιστοσελίδες.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών ιστοσελίδων μπορεί να είναι πολύπλευρος, ανάλογα με το σκοπό της χρήσης τους και τα εργαλεία που προσφέρουν στους χρήστες. Έτσι οι τελευταίοι, μπορούν να αναζητήσουν μέσα από τις ιστοσελίδες πληροφορίες και κάθε είδους υλικό στον παγκόσμιο ιστό, να έχουν οπτική επαφή και ηχητική επικοινωνία με συνομιλητές από απόσταση, να ανταλλάσσουν μηνύματα ανά πάσα στιγμή στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο κ.ά. Τρεις είναι οι τρόποι σύμφωνα με τους οποίους λειτουργούν οι εκπαιδευτικές ιστοσελίδες: ως πηγή δεδομένων, πληροφοριών και εκπαιδευτικού υλικού, ως μέσο ενημέρωσης, προβολής και δημοσίευσης πληροφοριών και ως μέσο επικοινωνίας (Μακρίδης, 2011).

3.2 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ

Κρίνεται σκόπιμο να εντοπίσουμε στο σημείο αυτό ποιά είναι τα βασικά στοιχεία των διαδικτυακών τόπων ώστε να μπορέσουμε κατόπιν στηριζόμενοι σε αυτά να σχεδιάσουμε τη δική μας εκπαιδευτική ιστοσελίδα. Ως διαδικτυακός τόπος ή αλλιώς ιστότοπος ή ιστοσελίδα θα μπορούσε να ερμηνευτεί σύμφωνα με τον Ν. Κηπουρό (Κηπουρός, 2007) *«η συλλογή ηλεκτρονικών αρχείων τα οποία φιλοξενούνται σε ένα διακομιστή και έχουν ως στόχο την προβολή συγκεκριμένου περιεχομένου, με το οποίο μπορεί να αλληλεπιδράσει ο χρήστης»*. Τα αντικείμενα που

παρατηρούνται σε ένα διαδικτυακό τόπο θα μπορούσαν να είναι απλά, πολύπλοκα ή και ολοκληρωμένες εφαρμογές. Ως προς την ανανέωση των πληροφοριών τους, οι δικτυακοί τόποι χωρίζονται σε δυναμικούς και στατικούς.

Το πρώτο και βασικό στοιχείο κάθε ιστοσελίδας είναι το περιεχόμενό της. Όλοι οι τύποι ιστοσελίδων έχουν ως κύριο στόχο το διαμοιρασμό πληροφοριών, κατά συνέπεια το περιεχόμενο περιγράφει τα χαρακτηριστικά με τα οποία σχετίζεται η φύση και η ποιότητα των πληροφοριών τους. Ακόμα, περιλαμβάνει κι άλλες παραμέτρους όπως η επάρκεια και το βάθος των πληροφοριών, δηλαδή πόσο καλά οργανωμένο και δομημένο είναι. Οι Flavián, Gurtea και Ogús (2009) συνιστούν στους διαχειριστές των ιστοσελίδων να προβάλλουν το περιεχόμενο με πληροφορίες οι οποίες είναι ενημερωμένες, κατανοητές και σχετικές με το αντικείμενο του διαδικτυακού τόπου. Γίνεται έτσι αντιληπτό πως η σωστή οργάνωση και διαχείριση του περιεχομένου μίας ιστοσελίδας είναι αυτή που θα καθορίσει και την ικανοποίηση ή όχι του χρήστη της.

Το περιεχόμενο των ιστοσελίδων πρέπει να έχει επιπλέον και τα εξής χαρακτηριστικά: αξιοπιστία, σχετικότητα και ενημέρωση. Η αξιοπιστία αναφέρεται στην ακρίβεια και τη συνοχή των πληροφοριών που παρουσιάζονται σε έναν διαδικτυακό τόπο. Η σχετικότητα αφορά μία πληθώρα παραγόντων και χαρακτηρίζεται ως μία πολυδιάστατη έννοια. Οι παράγοντες αυτοί ορίζονται από την πληροφορία, τον στόχο του ιστοτόπου, την εμπειρία χρήσης και τις ανάγκες των τελικών χρηστών. Τέλος, η ενημέρωση αποτελεί ουσιαστικά τον βαθμό, στον οποίο είναι ενημερωμένο το υλικό που χρησιμοποιείται σε μία ιστοσελίδα (Masrek & Mohd Helmi, 2013).

Η εύχρηστη πλοήγηση σε μία ιστοσελίδα αποτελεί και το δεύτερο βασικό στοιχείο που αυτή πρέπει να διαθέτει. Αναφέρεται στην ευκολία με την οποία ένας χρήστης μπορεί να πλοηγηθεί στη διεπιφάνεια της ιστοσελίδας χρησιμοποιώντας εργαλεία πλοήγησης και έχοντας ταυτόχρονα απόλυτη αίσθηση της δεδομένης θέσης του. Τα εργαλεία ποικίλουν ανά περίπτωση και είδος ιστοσελίδας και θα μπορούσαν να είναι μπάρες, εικονίδια, εικόνες, μενού, σύνδεσμοι κ.ά. Η διάταξη όλων αυτών των στοιχείων είναι καίριας σημασίας για την πλοήγηση μιας και η σωστή τοποθέτησή τους, εξασφαλίζει την ευχρηστία της ιστοσελίδας και την ευχαρίστηση του κάθε χρήστη ώστε να την επισκέπτεται συχνότερα. Επίσης, η συνέπεια που πρέπει να

έχουν οι σύνδεσμοι, με την αποφυγή «νεκρών» συνδέσμων και η δυνατότητα ελέγχου της τοποθεσίας του χρήστη έστω και με ένα κουμπί backward εκτιμάται δεόντως από την πλευρά του (όπ.π., 2013).

Το τρίτο θεμελιώδες στοιχείο μίας ιστοσελίδας είναι η διεπιφάνεια ή διεπαφή χρήστη, δηλαδή ο σχεδιασμός και η εμφάνιση της. Ένας επιτυχημένος σχεδιασμός μπορεί να βελτιώσει την αίσθηση πλοήγησης αλλά και την ικανοποίηση του χρήστη. Ακόμα, η σωστή αισθητική και εμφάνιση της ιστοσελίδας είναι ένας σημαντικός παράγοντας που βελτιώνει την πρόσληψη των πληροφοριών από τον χρήστη και μπορεί να επιτευχθεί με τη βοήθεια γραφικών αναπαραστάσεων, εικόνων, κινουμένων σχεδίων κ.ά. Ο Nielsen (2000) σημειώνει πως ο σημαντικότερος στόχος που οφείλει να εκπληρώσει μία διεπιφάνεια είναι οι ανάγκες του τελικού χρήστη και όχι να είναι ελκυστική και διασκεδαστική.

Οι επιδόσεις μίας ιστοσελίδας ως προς την ταχύτητα μεταφόρτωσης αποτελούν τον τελευταίο παράγοντα επιλογής ή απόρριψης της από τους χρήστες. Ένα καλό επίπεδο ταχύτητας (download speed) είναι πλέον αυτονόητο πως πρέπει να παρέχεται για να μην προτιμηθεί μία άλλη ιστοσελίδα. Η καθυστέρηση μεταφόρτωσης μπορεί να συμβαίνει εξαιτίας της υπερφόρτωσης του περιεχομένου με στοιχεία εντυπωσιασμού όπως διάφορα πολυμέσα και διαφημίσεις, τα οποία επιφέρουν επιβράδυνση στην ταχύτητα λήψης και έτσι είναι συχνά προτιμότερος από τους χρήστες ένας απλούστερος διαδικτυακός τόπος (Masrek & Mohd Helmi, 2013). Οι χρήστες θα επιλέξουν την ταχύτητα έναντι του σχεδιασμού σε τέτοιες περιπτώσεις.

3.3 ΕΥΧΡΗΣΤΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ

Μετά την παράθεση των βασικών στοιχείων που πρέπει να έχει κάθε είδους ιστοσελίδα, θα στοχεύσουμε στην έρευνα των εκπαιδευτικών συγκεκριμένα ιστοσελίδων και των επιμέρους χαρακτηριστικών τους. Θα οδηγηθούμε έτσι με ασφάλεια στο σχεδιασμό της δικής μας με θέμα τον Ρήγα Φεραίο και τις μουσικές παραλλαγές του Θούριου. Σύμφωνα με τους Squires & McDougal (1994), οι προαπαιτήσεις ενός εκπαιδευτικού ιστοτόπου θα μπορούσε να είναι: η ευχρηστία, οι αναρτήσεις συναφών εκπαιδευτικών πηγών και η ποικιλία κατά την παρουσίαση των θεμάτων σε μοντέλα μάθησης (οπτικά, ακουστικά, αριθμητικά, λεκτικά). Ο όρος που θα μας απασχολήσει είναι η ευχρηστία των εκπαιδευτικών ιστοσελίδων.

Ευχρηστία (usability) σημαίνει γενικά «ευκολία στη χρήση» κάποιου συστήματος, μηχανήματος ή συσκευής όμως στη γλώσσα της πληροφορικής ορίζεται σύμφωνα με το διεθνές πρότυπο ISO 9241 ως η ικανότητα ενός συστήματος να λειτουργεί αποτελεσματικά και αποδοτικά προσφέροντας υποκειμενική ικανοποίηση στον τελικό του χρήστη υπό συγκεκριμένες συνθήκες χρήσης (Αβούρης κ.ά., 2015). Αντιλαμβανόμαστε έτσι ότι ζητούμενο και βασικός σκοπός του σχεδιασμού μίας εκπαιδευτικής ιστοσελίδας πρέπει να είναι η εποικοδομητική χρηστικότητα και λειτουργικότητα αξιόπιστων πληροφοριών από τους χρήστες και όχι η στείρα παράθεση πληροφοριών. Οι χρήστες μίας τέτοιας ιστοσελίδας θα μπορούν να αντλούν, επεξεργάζονται και αρχειοθετούν εύκολα τις πληροφορίες που τους παρέχει.

Ο J.Nielsen (1993) υποστηρίζει ότι η ευχρηστία είναι ένα ποιοτικό χαρακτηριστικό το οποίο *«έχει εφαρμογή σε κάθε πτυχή ενός συστήματος (H/Y) με το οποίο αλληλεπιδρά ο χρήστης. Είναι πολύ σπάνιο να εντοπιστεί ο H/Y που δεν έχει διεπαφή με τον χρήστη»*. Ειδικότερα, ορίζει την ευχρηστία ως τον συνδυασμό 5 επιμέρους ιδιοτήτων που λειτουργούν και ως κριτήρια της ύπαρξής της: η ευκολία μάθησης (learnability), η αποτελεσματικότητα χρήσης (efficiency), η απομνημόνευση (memorability), αποφυγή ή εύκολη επαναφορά από λάθη (errors) και η προσωπική ικανοποίηση του χρήστη (satisfaction).

Θα αναφέρουμε στη συνέχεια κάποιες από τις πλέον σημαντικές αρχές ευχρηστίας οι οποίες έχουν εφαρμογή σε κάθε είδους διαδραστικό σύστημα και έχουν προκύψει μέσω συσσωρευμένης εμπειρίας χρήσης (Κουτσαμπάσης, 2015). Έτσι λοιπόν, η υπονοούμενη δυνατότητα, η ορατότητα και η ανάδραση έρχονται να συμπληρώσουν την ανθεκτικότητα στα λάθη, τους περιορισμούς, τη βοήθεια μαζί με τη συνέπεια, την ευελιξία, την αποκριτικότητα και την πρωτοβουλία διαλόγου, τα χαρακτηριστικά εκείνα που συνθέτουν την ιδανική ιστοσελίδα. Αν θέλαμε να συνοψίσουμε, θα λέγαμε πως η ευχρηστία προϋποθέτει πως *«ένας καλά οργανωμένος διαδικτυακός τόπος, έχει δημιουργηθεί από ανθρώπους που γνωρίζουν σε βάθος τους χρήστες για τους οποίους αυτός προορίζεται»* (Kennedy, 2019). Αυτό θα προσπαθήσουμε να κάνουμε κι εμείς κατά τον σχεδιασμό της δικής μας.

3.4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ

3.4.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση είναι γενικά μία έννοια και μία διαδικασία που άπτεται κάθε πτυχής της ανθρώπινης ζωής και η αναγκαιότητά της επιβάλλεται για λόγους κοινωνικούς, οικονομικούς και παιδαγωγικούς. Ειδικότερα η αξιολόγηση εκπαιδευτικών λογισμικών και δη ιστοσελίδων, αποτελεί ξεχωριστό γνωστικό αντικείμενο και ένα ευρύ πεδίο έρευνας που συνεχώς εξελίσσεται. Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι η σημασία της στη βελτίωση και αποτίμηση κάθε δραστηριότητας είναι κομβική τόσο σε θεωρητικό όσο και πρακτικό επίπεδο. Η ανάπτυξη μεθοδολογικού υπόβαθρου για την υποστήριξη και διεξαγωγή της αξιολόγησης έρχεται να την κάνει ακόμα πιο στοχευμένη.

Ετυμολογικά, η λέξη «αξιολόγηση» προέρχεται από το ρήμα «αξιολογώ» και τα συνθετικά «αξία» και «λέγω», προσδιορίζω δηλαδή και μιλάω για την αξία κάποιου πράγματος, προσώπου, διαδικασίας κλπ (ΕΥΕΠ-ΥΠΕΠΘ, 2008). Ανάλογα όμως με το γλωσσικό περιβάλλον της λέξης «αξία» μπορεί να αναφέρεται σε πιο ειδικές και συγκεκριμένες έννοιες όπως απόδοση, χαρακτηριστικά, καταλληλότητα, επίδοση κ.ά. Μια ακόμη προσπάθεια ορισμού αποτυπώνεται από τους Παναγιωτακόπουλο, Πιερρακέα & Πιντέλα (2003) και είναι η ακόλουθη: *«Αξιολόγηση μπορεί να οριστεί ως η συστηματική συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία πληροφοριών για οποιαδήποτε πλευρά ενός προϊόντος, με στόχο τη διαπίστωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητάς του ή την εκτίμηση οποιωνδήποτε άλλων παραμέτρων, που σχετίζονται με την εφαρμογή του».*

Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας η αξιολόγηση αναφέρεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει η εκπαίδευση και στην αποτίμησή τους. Όταν η αξιολόγηση χρησιμοποιείται σε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης ή σε οποιοσδήποτε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, τότε προτιμάται ο εξειδικευμένος τίτλος «εκπαιδευτική αξιολόγηση» (ΕΥΕΠ-ΥΠΕΠΘ, 2008). Εκπαιδευτικής αξιολόγησης λοιπόν χρήζει και ένα εκπαιδευτικό λογισμικό και κατά συνέπεια οι εκπαιδευτικοί διαδικτυακοί τόποι-ιστοσελίδες στην προκειμένη περίπτωση έρευνας.

Το πλαίσιο το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος διαδικτύου αφορά τους τελικούς χρήστες, την εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και τις συνθήκες χρήσης του. Εκτός όμως από το πλαίσιο, πρέπει και η στόχευση της αξιολόγησης να είναι ξεκάθαρη γιατί σύμφωνα με τον Τσιάτσο (2015) έχει διαφορετικά αποτελέσματα όταν τα ευρήματά της αφορούν τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς (ερευνητική, ακαδημαϊκή και μαθησιακή διάσταση), την ομάδα ανάπτυξης (τεχνολογική διάσταση) ή τον εκπαιδευτικό οργανισμό που οργανώνει την όλη εκπαιδευτική διαδικασία (ιδρυματική διάσταση).

Στην παρούσα εργασία θα διερευνήσουμε την οπτική γωνία του εκπαιδευτικού και του μαθητή ως προς την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ιστοσελίδων. Αμφότεροι καλούνται να ανακαλύψουν, αξιολογήσουν και αξιοποιήσουν το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό ως προς την παιδαγωγική του αξία και την καταλληλότητά του και κατόπιν να το ενσωματώσουν στη διδασκαλία (Μακρή-Μπότσαρη & Ψυχάρης, 2007). Στην ερευνητική, ακαδημαϊκή και μαθησιακή διάσταση της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών περιβαλλόντων διαδικτύου η στόχευση αφορά την αποτελεσματικότητα, την καταλληλότητα, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο και την ευχρηστία του.

3.4.2 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Το υλικό που επιλέγει ο εκπαιδευτικός προκειμένου να αξιοποιηθεί παιδαγωγικά οφείλει να είναι σύμφωνο με τις «Οδηγίες για την προσβασιμότητα του περιεχομένου του παγκόσμιου ιστού 1.0» (όπ.π., 2009). Συγκεκριμένα να είναι διαισθητικό, συνεπές οπτικά, κατάλληλο παιδαγωγικά-διδασκτικά, επεξεργάσιμο-εξελιξιμο, «συνεργάσιμο» και τέλος ανοικτό και επαναχρησιμοποιήσιμο. Αναλυτικότερα: να περιγράφει με απλό τρόπο τις έννοιες που αναπαριστά, να κάνει χρήση κοινωνικά αποδεκτών συμβόλων για την έκφραση των ιδεών, να ανταποκρίνεται στα νοητά μοντέλα των μαθητών στους οποίους απευθύνεται, να δίνει τη δυνατότητα επεξεργασίας της δομής και του περιεχομένου από τον τελικό χρήστη, να συνεργάζεται με εκπαιδευτικό υλικό ανάλογης μορφής και να μπορεί τέλος να χρησιμοποιηθεί από ανοικτά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Άλλες τεχνικές αξιολόγησης σχετικές με την ακαδημαϊκή και μαθησιακή διάσταση θα μπορούσαν να είναι υπό μορφή ερωτημάτων που θέτει κάθε ομάδα

στόχος. Αρχής γενομένης από τους εκπαιδευτικούς τέτοιες ερωτήσεις θα μπορούσαν να είναι: α. ποιές είναι οι στάσεις των μαθητών απέναντι στο εκπαιδευτικό περιβάλλον της ιστοσελίδας; β. επηρεάζονται από την ευχρηστία του; γ. ποιά είναι η επίδραση της χρήσης του στο μαθησιακό αποτέλεσμα; δ. επηρεάζεται η στάση των μαθητών απέναντι στο μάθημα από τη χρήση της ιστοσελίδας; ε. ποιά είναι η αποδοχή του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος από τους μαθητές ανάλογα με το μαθησιακό στυλ τους; (Τσιάτσος, 2015). Ο κάθε εκπαιδευτικός θα πρέπει να ορίσει τους στόχους μάθησης, τις ανάγκες και τις μαθησιακές ιδιαιτερότητες των μαθητών του ώστε να επιλέξει τον κατάλληλο ιστότοπο.

Οι ερωτήσεις που θα μπορούσαν να κάνουν οι μαθητές ως τεχνικές αξιολόγησης εκπαιδευτικών ιστοσελίδων θα ήταν ακόμα πιο στοχευμένες προκειμένου να αποφύγουν τις κακής ποιότητας σελίδες. Από αυτή τη θέση θα τους έβγαζαν κριτικές απορίες σχετικά με το ποιός έγραψε την ιστοσελίδα, αν είναι ενημερωμένη, από τι τύπο domain προέρχεται, αν υπάρχει τεκμηρίωση στις πληροφορίες που δίνονται, αν το κείμενο που παρουσιάζεται στην ιστοσελίδα είναι άρτιο γλωσσικά, αν υπάρχουν διαφημίσεις, αν έχει συνδέσμους που οδηγούν σε άλλες σελίδες, αν το περιεχόμενό της είναι σύμφωνο με τα κοινωνικά και πολιτισμικά πρότυπα της κοινωνίας στην οποία απευθύνεται, αν είναι αισθητικά αποδεκτή κ.ά.

3.4.3 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Τα κριτήρια αξιολόγησης των ιστοσελίδων είναι το επόμενο στάδιο πριν καταλήξουμε στα φύλλα αξιολόγησης και διερευνήσουμε τις εκπαιδευτικές μουσικές ιστοσελίδες. Έπειτα από μελέτη και έρευνα των πηγών, συμπεράναμε πως τα κριτήρια σύμφωνα με οποία μπορούν να αξιολογηθούν οι ιστοσελίδες βασίζονται στη θεμελιώδη θεωρία του Jacob Nielsen «Τα κριτήρια ευχρηστίας των ιστοτόπων» και είναι εν συντομία τα εξής: η πατρότητα της ιστοσελίδας, ο σκοπός και το κοινό της, ο σχεδιασμός και η ευστάθειά της, το περιεχόμενο και το θεματικό υλικό, η πλοήγηση και η αξιολόγησή της.

Αν θέλαμε να αναλύσουμε περισσότερο όσα υποστηρίζει ο Nielsen θα μπορούσαμε να τα αναπτύξουμε σε λίγες γραμμές. Η πατρότητα ενός ιστοτόπου αποτελεί σημαντικό παράγοντα αξιολόγησης και αξιοπιστίας καθώς καταγράφεται το όνομα του υπεύθυνου που τον δημιούργησε και υπάρχει η δυνατότητα επικοινωνίας

μαζί του. Η κατοχύρωση των πνευματικών δικαιωμάτων για πρωτότυπο υλικό που παρήγαγε ή δανείστηκε ο ιστότοπος είναι εξίσου σημαντικό. Ο λόγος για τον οποίο δημιουργήθηκε, το θέμα, η στοχοθεσία και η ύλη θα πρέπει να αναφέρονται ξεκάθαρα. Οι πληροφορίες θα πρέπει να εντοπίζονται εύκολα και γρήγορα ενώ αν πρόκειται για δυναμική ιστοσελίδα να ανανεώνεται και να επικαιροποιείται σε σύντομο διάστημα. Το περιεχόμενο θα πρέπει να είναι τεκμηριωμένο με αναφορά στις πηγές και τέλος θα πρέπει να υπάρχει χάρτης πλοήγησης ο οποίος να κατευθύνει τα βήματά μας στην αναζήτηση των πληροφοριών μας.

Στηριζόμενοι σε αυτή τη θεωρία, σταχυολογήσαμε από τη βιβλιογραφική αναφορά για το θέμα δύο πηγές (Κουφόπουλος 2008 και Ράπτη 2008) και καταλήξαμε σε κάποια κριτήρια αξιολόγησης ιστοσελίδων που είναι τα εξής: η ταυτότητα, οι συνθήκες και το πλαίσιο χρήσης, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της και η αποτίμηση της αποτελεσματικότητάς της. Αναφέρονται στον **Πίνακα 2** συγκεντρωτικά, μαζί με κάποιες επεξηγήσεις.

Πίνακας 2: Κριτήρια Αξιολόγησης Ιστοσελίδων

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ	ΣΥΝΘΗΚΕΣ - ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΡΗΣΗΣ	ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
Όνομα Τύπος domain Διεύθυνση Δημιουργός/οί Γλώσσα/ες Συχνότητα ενημέρωσης ιστοσελίδας	Ευχρηστία Ταχύτητα Απαιτήσεις για επιπλέον λογισμικό	Σκοπός Επισκεψιμότητα Διαφημίσεις Χρήση από ΑΜΕΑ Ποιότητα γλωσσικού επιπέδου	Εγκυρότητα-αξιοπιστία περιεχομένου Περιήγηση-ευχρηστία Αισθητική-αρτιότητα

3.4.4 ΦΥΛΛΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Το εργαλείο με το οποίο συνοψίζονται όλα τα κριτήρια και οι τεχνικές αξιολόγησης είναι τα φύλλα αξιολόγησης. Με τα φύλλα αξιολόγησης μπορεί ο κάθε χρήστης μίας ιστοσελίδας να αποτυπώσει με υποκειμενικό αλλά δομημένο τρόπο την εμπειρία που αποκόμισε από την επίσκεψη και την πλοήγησή του σε αυτήν. Εντοπίσαμε ποικίλα φύλλα αξιολόγησης που είχαν διαφορετικό τρόπο ανάπτυξης. Έτσι π.χ. κάποια ήθελαν περιγραφική αξιολόγηση των παραμέτρων αξιολόγησης ([Κλιάπης](#)), κάποια άλλα ήταν συνδυασμός πολλαπλών επιλογών και περιγραφής ([επιμόρφωση ΠΕ19/20](#)) ή μόνο πολλαπλών επιλογών με αναγραφή προτάσεων παιδαγωγικής αξιοποίησης ([Μπαλκίζας 2009](#)).

Το φύλλο αξιολόγησης που θα ενστερνιστούμε είναι από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ του ΥΠΕΠΘ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000-2006), Μέτρο 2.1: «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διδακτική διαδικασία» το οποίο παραθέτουμε αυτούσιο στο Παράρτημα της εργασίας. Επιλέχθηκε αρχικά λόγω εγκυρότητας του φορέα που το συντάσσει αλλά και γιατί είναι ένας συνδυασμός περιγραφικής, αριθμητικής και πολλαπλών επιλογών αξιολόγησης σε έκταση 2 μόλις σελίδων. Επιπλέον, το συγκεκριμένο φύλλο αξιολόγησης αφορά εκπαιδευτικές ιστοσελίδες καθώς απευθύνεται αποκλειστικά σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων μέσω του φορέα επιμόρφωσής τους, οπότε έχει άμεση σχέση με το ερευνητικό μας αντικείμενο. Σε αυτό το φύλλο αξιολόγησης θα βασιστούμε και θα το τροποποιήσουμε παρακάτω κατά την πορεία της εργασίας μας για την αξιολόγηση εκπαιδευτικών ιστοσελίδων.

3.5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Τη σκυτάλη στην ποιοτική έρευνα που διεξάγουμε, παίρνει ένα είδος εκπαιδευτικών ιστοσελίδων πολύ συγκεκριμένο και στοχευμένο, τόσο λόγω της επαγγελματικής ιδιότητας και των ενδιαφερόντων μας όσο και της μοναδικότητάς του: οι μουσικές (ελληνικές) εκπαιδευτικές ιστοσελίδες. Με τον όρο «μουσικές» εννοούμε τις ιστοσελίδες που σαφώς έχουν ως θέμα τη μουσική τόσο σε παιδαγωγικό, επιστημονικό αλλά και κοινωνικό επίπεδο, απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς μουσικής,

μαθητές αλλά κατά προέκταση και σε κάθε φιλόμουσο ενδιαφερόμενο. Δεν είναι σελίδες που αφορούν π.χ. συλλογή τραγουδιών, προσωπική προβολή μουσικών, πώληση μουσικών οργάνων ή μουσικές συναυλίες όπως ίσως κάποιος σε πρώτη ανάγνωση θα μπορούσε να υποθέσει. Μπορεί να περιέχουν τραγούδια, βίντεο με μουσικά όργανα ή συναυλίες αλλά κάτω υπό ένα εκπαιδευτικό πρίσμα.

Με τον όρο *ιστοσελίδες μουσικής εκπαίδευσης* στη μηχανή αναζήτησης εμφανίστηκαν δύο ελληνικές και μία κυπριακή ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας Κύπρου (<http://mousd.schools.ac.cy/index.php/el/27-home>) η οποία δεν μπορεί να αποτελέσει μέρος της έρευνας μας γιατί δεν προέρχεται από τον ελλαδικό χώρο όπως ορίστηκε στη μεθοδολογία (μόνο *ελληνικές εκπαιδευτικές μουσικές ιστοσελίδες* ενώ με τον όρο *μουσική στο δημοτικό σχολείο*, μία ακόμα. Άλλοι συνδυασμοί αναζητήσεων όπως *μουσική στο γυμνάσιο*, *μουσική εκπαίδευση* είχαν ως αποτέλεσμα προσωπικά ιστολόγια, άρθρα σε εφημερίδες, σελίδες Ωδείων, Μουσικών Σχολείων, Πανεπιστημιακών Μουσικών Τμημάτων κλπ. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός του μικρού αριθμού εκπαιδευτικών μουσικών ιστοσελίδων. Αυτό το κενό έρχεται να καλύψει ιδεατά η δική μας εκπαιδευτική μουσική ιστοσελίδα. Τις 3 ιστοσελίδες που θα αποτελέσουν το ερευνητικό μας αντικείμενο θα παρουσιάσουμε συνοπτικά και θα αξιολογήσουμε μετέπειτα με φύλλο αξιολόγησης.

Η πρώτη σε σειρά εμφάνισης ιστοσελίδα στα αποτελέσματα της μηχανής αναζήτησης είναι αυτή που τιτλοφορείται ΕΕΜΑΠΕ και έχει ως url το <https://www.primarymusic.gr/> (εφεξής: 1^η). Στην αρχική της σελίδα, φαίνεται το λογότυπο και το αρτικόλεξο *Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*, 7 σελίδες στη μπάρα του μενού πλόγησης (*αρχική, ΕΕΜΑΠΕ, επιμόρφωση, υλικό, εκδόσεις, νέα, επικοινωνία*) και ως κεντρική εικόνα μικρά παιδιά που παίζουν μουσική και καλύπτει όλη τη διεπιφάνεια. Ένα βέλος προς τα κάτω με την ένδειξη SCROLL, οδηγεί το χρήστη σε περαιτέρω εξερεύνηση της αρχικής σελίδας όπου το περιβάλλον αλλάζει χρώμα και με τον τρόπο αυτό διαχωρίζονται όλες οι υποενότητες του, οι οποίες στην ουσία είναι ίδιες με το μενού πλόγησης αλλά εμπλουτισμένες (στο τέλος έχουν F.A.Q.S.).

Η επόμενη εκπαιδευτική μουσική ιστοσελίδα που θα ερευνήσουμε έχει το url <https://www.eeme.gr/> (εφεξής: 2^η). Παρατηρούμε στην αρχική σελίδα το λογότυπο και το αρτικόλεξο *Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση* καθώς και τα

αντίστοιχα της *ISME: International Society for Music Education*. Έχει 8 σελίδες στη μπάρα πλοήγησης (*αρχική, EEME, εκδόσεις, δωρεάν υλικό, ενημέρωση, συνέδρια, μουσικές ομάδες, Ευτέρπη*) και το χρώμα που επικρατεί παντού είναι το άσπρο με μπλε και μαύρες γραμματοσειρές. Υπάρχει εικονίδιο με την αγγλική σημαία κάτω από τη μπάρα για τη μετάφραση της ιστοσελίδας καθώς και μηχανή αναζήτησης για όποιον ψάχνει κάποιο θέμα εντός αυτής. Αμέσως παρακάτω σε πλαίσιο ένα κείμενο που εξηγεί την ταυτότητα της EEME και της ISME. Η αρχική σελίδα είναι ενιαία, παραθέτει στοιχεία για τη συνδρομή των μελών και ανακοινώσεις της EEME ενώ τα στοιχεία επικοινωνίας μαζί με διασύνδεση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης βρίσκονται στο τέλος.

Η τρίτη κατά σειρά εκπαιδευτική μουσική ιστοσελίδα έχει url <https://musicmagda.weebly.com> (εφεξής: 3^η) και από την πρώτη στιγμή γίνεται αντιληπτό το διαφορετικό domain αλλά και το περιβάλλον διεπιφάνειας το οποίο είναι πολύχρωμο και σε τύπο ουράνιου τόξου. Αυτοπροσδιορίζεται ως *ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ*, έχει banner καλωσορίσματος, web counter επισκεπτών (3.655 στις 12/8/2020), ενώ εξηγεί κάτω από την κεντρική εικόνα ποιός είναι ο σκοπός της και σε ποιους απευθύνεται. Επίσης στην αρχική σελίδα περίοπτη θέση έχουν ως υπερσύνδεσμοι με εικόνες τα 5 βιβλία του μαθητή για το μάθημα της μουσικής στο Δημοτικό καθώς και το μουσικό ανθολόγιο-βιβλίο δασκάλου. Το μενού πλοήγησης βρίσκεται αριστερά και έχει 12 σελίδες (*A', B', Γ', Δ', E' και ΣΤ' Δημοτικού, 28^η Οκτωβρίου, 17^η Νοέμβρη, Χριστούγεννα, 25^η Μαρτίου, Προγράμματα, επικοινωνία*) που όλες οδηγούν σε επιμέρους υποσελίδες εκτός από την τελευταία.

3.5.1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ

Μέσα από την επισκόπηση αυτών των 3 εκπαιδευτικών μουσικών ιστοσελίδων μπορούμε να οδηγηθούμε σε συμπεράσματα σχετικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους ώστε να πάρουμε ιδέες χρήσιμες για την κατασκευή της δικής μας ιστοσελίδας. Δημιουργήσαμε προς το σκοπό αυτό φύλλο αξιολόγησης (βλ. **πίνακα 3**) με τον τρόπο που εξηγήσαμε παραπάνω όχι για να «αξιολογήσουμε» κυριολεκτικά τις 3 ιστοσελίδες καθότι ως απόρροια του περιορισμού της έρευνάς μας ο αριθμός τους είναι μικρός για μία τέτοια κρίση, αλλά περισσότερο για να εμπνευστούμε από αυτές.

Πίνακας 3: Φύλλο αξιολόγησης ιστοσελίδων

ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗΣ:
Κοτζαμανίδου
Όλγα ΠΕ79.01

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ			
Ιστοσελίδα	1η	2η	3η
Όνομα ιστοσελίδας	EEMAPE	EEME	ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ
Τύπος domain	.gr	.gr	.com
Διεύθυνση Ιστοσελίδας (URL)	https://www.primarymusic.gr/	https://www.eeme.gr/	https://musicmagda.weebly.com/
Δημιουργός/οί	emads.gr. All rights reserved	EEME	Καραγκούνη Μαγδαληνή
Ημερομηνία επίσκεψης	12/8/2020	12/8/2020	12/8/2020
Γλώσσα/ες	Ελληνική/αγγλική ή σε περιορισμένες αναρτήσεις	ελληνική/ δυνατότητα αγγλικής μετάφρασης	ελληνική
Κοινό στο οποίο απευθύνεται: (σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην ιστοσελίδα)	Φοιτητές, εκπαιδευτικούς μουσική, διάφορους φορείς	Εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες μουσικής	Μαθητές, γονείς, δασκάλους μουσικής
Συνοπτική περιγραφή	Σελίδα για τα μέλη της Ένωσης και για επιμόρφωση εκπαιδευτικών μουσικής σε συνεργασία με φορείς	Σελίδα για τα μέλη/φίλους της Ένωσης και επαγγελματίες μουσικούς	Βοήθημα διδασκαλίας του μαθήματος της μουσικής στο Δημοτικό
Λέξεις-κλειδιά	Μουσική, εκπαίδευση, επιμόρφωση	Μουσική, εκπαίδευση, συνέδρια	Μουσική, Δημοτικό

ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΡΗΣΗΣ:

Χρόνος περιήγησης	20΄	20΄	30΄
Πρόσβαση	Από το σπίτι	Από το σπίτι	Από το σπίτι
Είδος σύνδεσης	ADSL	ADSL	ADSL
Φυλλομετρητής	Mozilla Firefox	Mozilla Firefox	Mozilla Firefox
Απαίτηση επιπλέον λογισμικού	όχι	όχι	όχι

ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ:

Λόγος ύπαρξης	Πληροφόρηση/Επιμόρφωση/Εκδόσεις	Πληροφόρηση/Συνέδρια/Εκδόσεις	Πληροφόρηση
Τροποποίηση για ΑΜΕΑ	όχι	όχι	όχι
Διαφημίσεις	ναι, άμεσες	ναι, έμμεσες	όχι
Γλωσσικό επίπεδο	επαρκές	επαρκές	επαρκές

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ:

1=ελάχιστη έως 5=άριστη

Εγκυρότητα αξιολογίας περιεχομένου	5	5	5
Περιήγηση-ευχρηστία	5	5	4
Δυνατότητα μεταφοράς	4	5	3
Αισθητική-ομοιομορφία-αρτιότητα	5	5	5
Παιδαγωγική αξία	4	4	5

3.5.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Παρατηρώντας το φύλλο αξιολόγησης των τριών εκπαιδευτικών μουσικών ιστοσελίδων σημειώνουμε τα εξής: καταρχήν έχουν δημιουργηθεί με ισάριθμους διαφορετικούς τρόπους. Η 1^η από επαγγελματίες, η 2^η από την ίδια την Ένωση και η 3^η από μία εκπαιδευτικό μουσικής με δική της πρωτοβουλία, μέσω της ελεύθερης on-line εφαρμογής weebly. Αυτό φάνηκε να επηρεάζει κάποιους παράγοντες, όπως τις διαφημίσεις, το γλωσσικό επίπεδο και το βαθμό ευχρηστίας, όχι όμως άλλους σημαντικότερους όπως την εγκυρότητα-αξιοπιστία περιεχομένου και την αισθητική-αρτιότητα της ιστοσελίδας.

Μία δεύτερη παρατήρηση είναι ο διαφορετικός σκοπός και το κοινό στο οποίο απευθύνονται παρά την ίδια θεματική τους, που είναι η μουσική εκπαίδευση. Η 3^η είναι η πιο εξειδικευμένη και αφορά αποκλειστικά τη διδακτική της μουσικής στο ελληνικό Δημοτικό Σχολείο ενώ η 1^η και η 2^η απευθύνονται σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης προσφέροντας επιπλέον επιμόρφωση σε κάθε ενδιαφερόμενο, Συνέδρια και εκδόσεις βιβλίων. Αυτό δικαιολογεί την επιλογή και της αγγλικής ως δεύτερης γλώσσας στη 2^η και επιλεκτικά για κάποιες αναρτήσεις στην 1^η ενώ απουσιάζει από την 3^η γιατί το κοινό στόχος είναι πολύ συγκεκριμένο. Επίσης έχει ως αποτέλεσμα, ο χρόνος περιήγησης του μέσου χρήστη για την 1^η και την 2^η να είναι σχεδόν ίδιος αλλά λόγω όγκου υποσελίδων και πληροφοριών στην 3^η να χρειάζεται περισσότερο.

Σε δύο μετρήσιμα χαρακτηριστικά συγκλίνουν και οι 3 ιστοσελίδες, ένα με θετική και ένα με αρνητική χροιά. Στα θετικά, καταλογίζεται το γεγονός ότι δεν υπάρχουν απαιτήσεις σε επιπλέον λογισμικό (Flash player, Java plug-in, Quick Time ή άλλο) για να πλοηγηθούν οι χρήστες στις ιστοσελίδες, κάτι που αυξάνει σίγουρα το βαθμό ευχρηστία τους. Ως έλλειψη θα χαρακτηρίζαμε την απουσία ολικής ή μερικής τροποποίησης τους έτσι ώστε να εξυπηρετούνται και άτομα με συγκεκριμένες ανάγκες (π.χ. για άτομα περιορισμένης όρασης θα μπορούσαν να υπάρχουν ηχητικές προβολές του υλικού τους).

Τέλος, τη δυνατότητα μεταφοράς-αξιοποίησης σε άλλο εθνικό, πολιτισμικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον από αυτό για το οποίο προορίζεται δίνει σε άριστο βαθμό μόνο η 2^η λόγω δυνατότητας μετάφρασης όλης της ιστοσελίδας στην αγγλική γλώσσα, λιγότερο η 1^η και ακόμα πιο λίγο η 3^η. Αντιστρόφως ανάλογη όμως κρίθηκε η

παιδαγωγική αξία των τριών ιστοσελίδων, με την 3^η σαφώς να υπερτερεί γιατί δίνει άμεση δυνατότητα αξιοποίησης του κόμβου από το μαθητή και το δάσκαλο με δυνατότητα επέκτασης, αλληλεπιδραστικότητα και ύπαρξη παιχνιδιών που ίδιοι όμασι έχουμε εφαρμόσει και στην τάξη.

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΘΟΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ

4.1 Ο ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ (1757-1798) ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

4.1.1 Ο ΒΙΟΣ

Για το πρόσωπο του Ρήγα θα στηριχθούμε σε δύο άρθρα: του Δ. Καραμπερόπουλου, που είναι ο βασικότερος ερευνητής του έργου του (Καραμπερόπουλος, 2002) και του ιστορικού Γ. Γιαννόπουλου (Γιαννόπουλος, 1999). *«Στα χρόνια της βαριάς σκλαβιάς, όταν η Θεσσαλία στέναζε κάτω από την τυραννία του Σουλτάνου, γεννήθηκε το 1757 ο Ρήγας στο Βελεστίνο Μαγνησίας, όπου και η αρχαία πόλις «Φεραί», εκ της οποίας οι μεταγενέστεροι συγγραφείς απέδωσαν το επώνυμο "Φεραίος". Ο ίδιος ο Ρήγας πάντοτε ανέγραφε "Ρήγας Βελεστινλής Θετταλός"», σύμφωνα με τον πρώτο.*

Μετά τη φοίτησή του στη Σχολή της Ζαγοράς όπου μελέτησε τους αρχαίους κλασικούς, ο Ρήγας μεταβαίνει στην Κωνσταντινούπολη, μαθαίνει ξένες γλώσσες και αρχίζει να μεταφράζει το πρώτο του βιβλίο. Τη δεκαετία του 1780 εγκαθίσταται στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες της Βαλκανικής (Μολδαβία και Βλαχία) που αποτελούσαν τότε επικυρίαρχο και αυτόνομο τμήμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και το κυβερνούσαν διακεκριμένοι Φαναριώτες και λόγιοι του Ελληνικού Διαφωτισμού. Στο Βουκουρέστι αναπτύσσει έντονη δραστηριότητα, ασχολείται με το εμπόριο, γίνεται γραμματικός των Ηγεμόνων και συμμετέχει στα κοινά της περιοχής του.

Τα σημαντικά ιστορικά γεγονότα της εποχής διαδραμάτισαν καίριο ρόλο στη διαμόρφωση της επαναστατικής σκέψης του Ρήγα. Τα Ορλωφικά το 1770 και ο πόλεμος των «τριών Ιμπερίων» με τις επακολουθήσασες συμφωνίες του Συστώβ (1791) και Ιασίου (1792) μεταξύ της Αυστρίας, Ρωσίας και της Οθωμανικής Πύλης αντίστοιχα, διέψευσαν τις ελπίδες των υπόδουλων λαών πως τα χριστιανικά κράτη θα απελευθέρωναν τους Έλληνες και τους άλλους Βαλκανικούς λαούς από την Οθωμανική κυριαρχία. Επίσης, η Γαλλική Επανάσταση (1789-1799) και η «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη» της 24^{ης} Ιουνίου 1793 που εξέδωσε η γαλλική Συμβατική Συνέλευση, εμπνέουν τον Ρήγα όμως δεν δεσμεύεται από αυτό στη συγγραφή δικού του κειμένου.

Ο Ρήγας Βελεστινλής υπήρξε ο πρώτος που συνέλαβε την ιδέα μιας εθνικής επανάστασης σε παμβαλκανική κλίμα για την απελευθέρωση από τον οθωμανικό ζυγό τόσο των Ελλήνων αλλά και των υπολοίπων ομόδοξων βαλκανικών λαών. Στόχος του δεν ήταν μόνο η ένοπλη εξέγερση, αλλά και η αναγέννηση του λαού διαμέσου της εκπαίδευσης και της φιλολογίας, της κοινωνικής και πολιτικής συνειδητοποίησης. Υπό αυτό το πνεύμα, τυπώνει στη Βιέννη βιβλία, χάρτες και επαναστατικά κείμενα στο τυπογραφείο των αδελφών Πούλιου από τη Σιάτιστα σε δύο φάσεις: το 1790 και το 1796-1797.

Σύμφωνα με ιστορικές πηγές, στα τέλη του 1797 είχε αποφασίσει να μεταβεί μέσω Τεργέστης στην Ελλάδα μαζί με τον συνεργό του Χριστοφόρο Περραιβό και σε συνεννόηση με άλλους μνημένους στην επαναστατική του εταιρία - «ανάλογα με τις πληροφορίες που είχαν συγκεντρωθεί από την Ήπειρο, τη Μάνη, τη Θεσσαλία, τη Ρούμελη και το Μοριά»- να προκαλέσουν μια επιτυχή επανάσταση. Το επαναστατικό όμως υλικό που έστειλε πριν την αναχώρηση του από Βιέννη με τη μορφή κιβωτίων σε έμπιστο φίλο του στο λιμάνι της Τεργέστης, προδόθηκε στις αυστριακές αρχές από τον Κοζανίτη έμπορο Δημήτρη Οικονόμου και έτσι ο Ρήγας συνελήφθη στις 19 Δεκεμβρίου του 1797 κατά την άφιξή του σε ξενοδοχείο της πόλης. Συλλήψεις επαναστατών ή υπόπτων για επαναστατική δράση έγιναν επίσης σε Βιέννη, Πέστη και Σεμλίνο.

Ακολούθως, ο Ρήγας υποβλήθηκε σε ανακρίσεις και οδηγήθηκε σιδηροδέσμιος στη Βιέννη, από όπου παρά τις εκκλήσεις φίλων για την απελευθέρωσή του, απελάθηκε και οδηγήθηκε στην οθωμανική επικράτεια μαζί με επτά ακόμα συντρόφους Έλληνες για να υποστούν τις κυρώσεις του Σουλτάνου. Στις 10 Μαΐου 1798 παραδόθηκαν στους Τούρκους του Βελιγραδίου και φυλακίστηκαν στον πύργο *Neboisa*. Ύστερα από βασανιστήρια, θανατώθηκαν δια της μεθόδου του στραγγαλισμού την 24^η Ιουνίου 1798 και τα σώματά τους ρίχτηκαν στον Δούναβη σύμφωνα με τα επίσημα αυστριακά έγγραφα. Σφραγίζοντας τη ζωή του με αυτό το τέλος, ο Ρήγας Βελεστινλής «έστρεψε τη σκέψη των Ελλήνων από τότε ως σήμερα στην αφυπνιστική και επαναστατική σημασία του έργου του» (Γιαννόπουλος, 1999).

4.1.2 ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Ο Ρήγας εξέδωσε μία σειρά έργων με στόχο τη διαμόρφωση μιας νέας πολιτισμικής και πολιτικής συνείδησης των λαών της Βαλκανικής. Η συνολική αξία του έργου του θα πρέπει να αναζητηθεί στο μήνυμα της επανάστασης και απελευθέρωσης που θέλει να περάσει και στην επιρροή που αυτό άσκησε. Με την έξυπνη μεταχείριση σημαντικών μέσων επικοινωνίας, της εικόνας και του ήχου, ο Βελεστινλής κατάφερε να διαδώσει από στόμα σε στόμα τις ιδέες του και να γίνει πρόδρομος της ελληνικής επανάστασης του 1821.

Η πρώτη φάση έκδοσης των έργων του είναι το 1790, όταν τυπώνεται το «Φυσικής Απάνθισμα» και το «Σχολείον των ντελικάτων εραστών». Ο Ρήγας έγραψε το *Απάνθισμα* σε διαλογική μορφή από γερμανικές και γαλλικές πηγές, με σκοπό να ξεπεραστούν οι διαδεδομένες τότε δεισιδαιμονίες και τη θέση τους να πάρουν οι έλλογες, επιστημονικές εξηγήσεις. Συνοψίζει την νέα του κοσμοθεώρηση στη ρήση: «Όποιος ελεύθερα συλλογάται, συλλογάται καλά». Το *Σχολείο* είναι μετάφραση έξι διηγημάτων του Restif de la Bretonne που δεν θέλουν να προσβάλλουν τις ηθικές αντιλήψεις της εποχής του Ρήγα, αλλά αποβλέπουν σε μία μετάβαση από τις καταπιεσμένες σχέσεις των δύο φύλων της παραδοσιακής αγροτικής κοινωνίας στην απελευθέρωσή τους.

Η δεύτερη φάση έκδοσης των έργων του ήταν η πιο παραγωγική, από το 1796 έως το 1797 λίγο πριν τη σύλληψή του. Στον *Ηθικό Τρίποδα* διασκευάζει έργα του Marmontel και του Metastasio έχοντας διπλό σκοπό. Να αφυπνίσει αρχικά τα συναισθήματα και να τα συνδέσει με τη φύση και έπειτα με μία αναφορά στο προγονικό κλέος και τη δόξα, να συνδέσει το παρόν με εκείνο το παρελθόν. Με το επόμενο έργο *Νέος Ανάρχασις* η ανάδειξη και εξιδανίκευση της αρχαιότητας αποκτά για τον Ρήγα ένα νόημα ακριβέστερο: να γνωρίσουν οι Έλληνες τι είχαν, τι έχασαν και τι τους πρέπει για να γεννηθεί μέσα τους ο πόθος να γίνουν πραγματικοί απόγονοι των ένδοξων αρχαίων προγόνων τους.

Η *Χάρτα της Ελλάδας* διαστάσεων 2x2μ., χαρακτηρίστηκε «όχι μόνο ως ένα κορυφαίο επίτευγμα του Ελληνικού Διαφωτισμού και της ελληνικής χαρτογραφίας στα τέλη του 18ου αιώνα, αλλά και ένα παγκόσμια σημαντικό χαρτογραφικό έργο» (Λιβιεράτος, 2008). Ο Ρήγας άρχισε την προετοιμασία της Χάρτας στο Βουκουρέστι

και ολοκλήρωσε τη χάραξη και την εκτύπωσή της στη Βιέννη το 1797, σε δώδεκα αριθμημένα φύλλα. Η περιοχή που απεικονίζεται εκτείνεται από τα βόρεια του Δούναβη μέχρι την Κρήτη και από τις δαλματικές ακτές μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα και τις δυτικές περιοχές της Μικράς Ασίας. Ουσιαστικά αποτυπώνει όσα περιγράφονται στον *Νέο Ανάρχωση* επιχειρώντας να διεγείρει τους Έλληνες ώστε να απαλλαγούν από την κατάσταση υποταγής. Για τους ίδιους σκοπούς τύπωσε και τη *Χαλκογραφία του Μεγάλου Αλεξάνδρου*.

Το βασικότερο από όλα τα έργα του είναι η *Νέα Πολιτική Διοίκηση των κατοίκων της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομπογδανίας*. Σ' αυτό το έργο του Ρήγα, περιλαμβάνονται: *Η Επαναστατική Προκήρυξη*, *η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, *το Σύνταγμα*, *ο Θούριος*, *ο Ύμνος Πατριωτικός*. Τα *Δίκαια του Ανθρώπου* και το *Σύνταγμα* είναι εκλαϊκευμένη μεταφορά του γαλλικού συντάγματος του 1793. Με την *Επαναστατική Προκήρυξη* και τον *Θούριο* ο Ρήγας απευθύνεται σε όλους τους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αδιακρίτως θρησκείας και κοινωνικής τάξης. Αντίθετα στον *Ύμνο Πατριωτικό* στρέφεται μόνο στο γένος των ορθόδοξων χριστιανών και προσπαθεί να εξάψει το πατριωτικό σθένος των Ελλήνων.

4.2 Ο ΘΟΥΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ

Ο «*Θούριος ήτοι ορμητικός Πατριωτικός ύμνος*» αποτελεί το τρίτο μέρος του επαναστατικού πολιτικού φυλλαδίου του Ρήγα και είναι ένα έμμετρο κείμενο 126 στίχων με πολλά στοιχεία αφηγηματικότητας. Η επιλογή του αρχαιοελληνικού όρου *θούριος*, που σημαίνει *ορμητικός, μαινόμενος, πολεμικός*, έγινε από τον Ρήγα για να προσδιορίσει την ψυχική διάθεση που επιδιώκει να καλλιεργήσει. Έτσι εξ ορισμού, δεν πρόκειται για ένα απλό πατριωτικό ποίημα προορισμένο να συγκινήσει ένα στενό κύκλο φίλων αλλά για ένα ανοιχτό επαναστατικό προσκλητήριο δυνάμεων. Διασώθηκε και επανατυπώθηκε στην Κέρκυρα από τον σύντροφο του Χριστόφορο Περραιβό το 1798.

Ο Ρήγας στοχευμένα έγραψε το ποίημα καταρχήν σε έμμετρο λόγο ώστε εύκολα όποιος ήξερε ανάγνωση να μπορεί να το απομνημονεύσει. Για να τραγουδηθεί και να διαδοθεί σε όλους τους λαούς της Βαλκανικής, δεν βάζει μουσικά σύμβολα και νότες, αλλά ορίζει στην προμετωπίδα ως πρότυπο το τραγούδι «*Μια προσταγή μεγάλη*», σε

ήχο πρώτο. Το τραγούδι έχει προέλευση την Ιερισσό Χαλκιδικής, σε ρυθμό τετράσημο, είναι χορός καγκελευτός και ανήκει στα ιστορικά τραγούδια. Αναφέρεται στη ναυμαχία του Κάβο Ντόρο στις 5 Μαΐου 1790, όπου ο στόλος του Λάμπρου Κατσώνη καταστράφηκε από την τουρκική αρμάδα και ήταν πολύ διαδεδομένο σε ολόκληρο τον ελληνικό χώρο.

Στο επαναστατικό του αυτό κάλεσμα, ο Ρήγας συνδύασε το τραγούδι και με το χορό. Ο Θούριος χορεύεται στο συρτό χορό της γενέτειράς του. Ο ίδιος άλλωστε στις συγκεντρώσεις των συντρόφων του, στα σπίτια της Βιέννης συνήθιζε μετά το φαγητό και τραγούδαγε τον Θούριο με την φλογέρα του και συνάμα χόρευε. Σημειώνεται χαρακτηριστικά στα ανακριτικά έγγραφα: «Κατά τον Σεπτέμβριον του έτους τούτου (του 1797) ο Ρήγας Βελεστινλής έψαλεν εν τη οικία του Αργέντη, παρισταμένου τούτου και του Έλληνος Θεοχάρη, ύμνον ελευθερίας...και δὴ χορεύων περί την τράπεζαν» (Legrand & Λάμπρου, 1891).

Όσον αφορά τη σχέση γλωσσικού και μουσικού κειμένου, στην περίπτωση του Ρήγα είναι παράλληλη, δηλαδή το ποιητικό μέτρο του στίχου του Θούριου (οξύτονος ιαμβικός δεκατρισύλλαβος) και του τραγουδιού «*Μιά προσταγή μεγάλη*» είναι ακριβώς το ίδιο (βλ. **πίνακα 4**). Η εθνομουσικολόγος Α. Κατσανεβάκη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «*Ο Θούριος συντέθηκε με τον τρόπο που δημιουργούνταν όλα τα δημοτικά τραγούδια δηλ. πάνω σε ένα μετρικό ποιητικό καλούπι μιας παλιότερης μελωδίας προσαρμόζονταν νέα κείμενα τα οποία αναφέρονταν σε νέα γεγονότα ή εκφράζανε νέες καταστάσεις και ειδήσεις. Ο Θούριος λοιπόν είναι με αυτήν την έννοια ένα από τα πρώτα δημοτικά και ξεκάθαρα προτρεπτικά επαναστατικά τραγούδια*» (Κατσανεβάκη, 2018).

Πίνακας 4: Ποιητικό μέτρο Θούριου

Ποιητικό μέτρο/ έμμετρος λόγος του Θούριου:

οξύτονος ιαμβικός δεκατρισύλλαβος

ΙΩς πόΙτε πάΙλικάΙριαΠ θα ζούΙμε στάΙ στενά,Ι

ΙμονάΙχοι σάΙ λιοντάΙριαΠ στες ράΙχες στάΙ βουνά;

ΙΣπηλιέςΙ να κάΙτοικούΙμε Π να βλέΙπουμέΙ κλαδιάΙ,

Ινα φεύΙγωμ ' άΙπ' τον κόΙσμοΠ για τήν Ι πικρή Ι σκλαβιά; Ι

Στην Έκδοση της Βουλής των Ελλήνων «ΡΗΓΑ ΒΕΛΕΣΤΙΝΑΗ, ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ», διαβάζουμε στον Ε΄ τόμο και στα σχόλια του Π. Κιτρομηλίδη για τον Θούριο πως το γεγονός της ευρείας απήχησης των ιδεών του Ρήγα μέσω των τραγουδιών είναι αδιαμφισβήτητο. Η σημαντικότερη μαρτυρία σε σχέση με τη διάδοση του είναι η καταγραφή και η συμπερίληψή του στη συλλογή των ελληνικών δημοτικών τραγουδιών του Claude Fauriel, ο οποίος μας δίνει και τη σημαντική πληροφορία πως «έγιναν με το χέρι αμέτρητα αντίγραφα αυτών των πατριωτικών ύμνων και τόσοι άνθρωποι τους ήξεραν απέξω, που δεν είχε πια σημασία αν τυπώνονταν ή όχι» (Κιτρομηλίδης, 2000).

4.3 ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ ΘΟΥΡΙΟΥ

Η δύναμη των ιδεών του Θούριου ήταν τόσο μεγάλη, που δεν είχε και δεν έχει ακόμα, μετά από 200 χρόνια, εξαντληθεί. Κι αυτό γιατί η μουσική σε συνδυασμό με τις κατάλληλες λέξεις, είναι το βασικότερο και ασφαλέστερο μέσο για τη διάδοση και εδραίωση στη συνείδηση των ανθρώπων μίας οποιαδήποτε ιδέας, πόσο μάλλον μίας επαναστατικής. Η διαπίστωση αυτή, κέντρισε το ερευνητικό μας ενδιαφέρον και μετά από συνεχή και ενδελεχή έρευνα, εντοπίσαμε αρκετές μουσικές παραλλαγές του Θούριου (καταγραφές, μελοποιήσεις, διασκευές, κ.α.). Η ιδιαιτερότητα και η ποικιλομορφία τους θα παρουσιαστούν αμέσως παρακάτω για να καταλήξουμε μετά στο επόμενο υποκεφάλαιο στην πολυτροπικότητα του έργου αυτού.

Το ερευνητικό αντικείμενο μας αντικείμενο περιορίστηκε αποκλειστικά στους οκτώ πρώτους στίχους του Θούριου γιατί είναι οι πιο δημοφιλείς και αναγνωρίσιμοι από τον μέσο ακροατή. Σε νεοελληνική μεταγραφή είναι οι εξής: *«Ως πότε παλικάρια , να ζούμε στα στενά, μονάχοι σαν λιοντάρια ,στις ράχες στα βουνά; Σπηλιές να κατοικούμε, να βλέπουμε κλαδιά, να φεύγουμε απ' τον κόσμο για την πικρή σκλαβιά; Να χάνουμε αδέρφια, πατρίδα και γονείς, τους φίλους, τα παιδιά μας κι όλους του συγγενείς; Καλύτερα μιας ώρας ελεύθερη ζωή, παρά σαράντα χρόνια σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή»*. Κάποιες παραλλαγές έχουν διατηρήσει την δημόδη (φαναριώτικη) ιδιωματική γλώσσα την οποία χρησιμοποίησε ο Ρήγας. Ο περιορισμός της έρευνας αφορούσε τους συγκεκριμένους στίχους και όχι τους υπόλοιπους από τους 126 ή τμήμα αυτών.

Συνολικά εντοπίσαμε και ερευνήσαμε 19 μουσικές παραλλαγές του Θούριου και τις παραθέτουμε σε μορφή mp3 στην εκπαιδευτική ιστοσελίδα που θα δημιουργήσουμε. Για τη μετατροπή κάποιων πηγών από βίντεο σε αρχείο mp3 χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα <https://ytmp3.cc/en13/>. Η απομόνωση των οκτώ μόνο στίχων του ποιήματος και σε κάποιες περιπτώσεις το εφέ της εξασθένησης έγινε με το πρόγραμμα <https://www.audacityteam.org/>. Πηγές έρευνας ήταν το *Μουσικό Λαογραφικό Αρχείο Μέλπωσ Μερλιέ* (<http://www.mla.gr/>) που μας οδήγησε σε τέσσερις υπό-πηγές, καθώς και η μεμονωμένη έρευνα στη μηχανή αναζήτησης <https://www.google.gr/?hl=el> και στο <https://www.youtube.com/?hl=el&gl=GR>.

Η παράθεση των παραλλαγών γίνεται κυρίως με τη χρονική σειρά με την οποία εκδόθηκαν πρώτη φορά σε CD, ή παρουσιάστηκαν πρώτη φορά σε κοινό (Αστρινίδη, Σαμοΐλη, Χαλκιά, Ευαγγελάτου). Θα εξαιρέσουμε μόνο τις 5 παραδοσιακές μουσικές παραλλαγές του Θούριου που αν και εκδόθηκαν το 1997, θα τις παρουσιάσουμε στην αρχή γιατί είναι προεπαναστατικές. Αξίζει να αναφερθεί ότι και ο συνθέτης του εθνικού μας ύμνου Νικόλαος Μάντζαρος (1795-1872) έχει κάνει μελοποίηση του Θούριου αλλά δεν έχει διασωθεί. Η κωδικοποίηση των μουσικών παραλλαγών της ερευνάς μας θα γίνει με αριθμούς από το 1 έως το 19.

0.ΠΡΟΣΟΜΟΙΟ: ήχος Α΄, ρυθμός τετράσημος, 1997 (παραδοσιακή καταγραφή)

Ερευνητική πηγή: *Ρήγας Βελεστινλής, Θούριος. Παραδοσιακές μουσικές παραλλαγές και προεπαναστατικές μελωδίες, 200 χρόνια από το μαρτυρικό θάνατο του Ρήγα Βελεστινλή (1798-1998), παραγωγή από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, μουσική επιμέλεια διδασκαλία πρωτοπρεσβύτερου π. Χρίστου Κυριακόπουλου, επιμέλεια-εισαγωγικά κείμενα Δημητρίου Καραμπερόπουλου, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1997-περιέχεται και ψηφιακός δίσκος.*

Το τραγούδι που ο ίδιος ο Ρήγας όρισε ως προσόμοιο του Θούριου είναι όπως αναφέρθηκε και παραπάνω το δημώδες ιστορικό τραγούδι και συνάμα χορός καγκελευτός της Ιερισσού Χαλκιδικής «*Μια προσταγή μεγάλη*» σε ρυθμό τετράσημο και ήχο Α΄. Ο π. Χρίστος Κυριακόπουλος σημειώνει στα σχόλια της έκδοσης πως για την απόδοσή του, το κατέγραψε ακουστικά σε βυζαντινή παρασημαντική από δίσκο της Ακαδημίας Αθηνών όπου το τραγουδούν γυναίκες από τη Χαλκιδική. Βρίσκεται καταγεγραμμένο με τον τίτλο «*Του Λάμπρου Κατσώνη*» σε ευρωπαϊκή σημειογραφία

στην έκδοση της Ακαδημίας Αθηνών «Ελληνικά δημοτικά τραγούδια», Αθήναι, 1968, τόμος Γ΄ σελ.37-38.

Το προσόμοιο καθώς και τις 5 πρώτες προεπαναστατικές παραλλαγές του Θούριου, αποδίδει η Χορωδία «Βυζαντινή Κυψέλη» υπό τη διεύθυνση του π. Χ. Κυριακόπουλου συνοδεία παραδοσιακών οργάνων (κλαρίνο, φλογέρα, βιολί, κανονάκι, λαούτο, ούτι, μπουλγαρί-ταμπουρά, τουμπελέκι). Το έχει επίσης καταγράψει η Δόμνα Σαμίου στην Ιερισσό Χαλκιδικής από τον Γιώργο Τζίτζο το 1973 και περιλαμβάνεται στο διπλό ψηφιακό δίσκο cd με τίτλο "Ιστορικά - Κλέφτικα τραγούδια" που εκδόθηκε το έτος 2007 από τον Καλλιτεχνικό Σύλλογο Δημοτικής Μουσικής της Δόμνας Σαμίου.

1^η: ΘΟΥΡΙΟΣ προς τον ήχον *Μια προσταγή μεγάλη*, 1997 (παραδοσιακή καταγραφή)

Ερευνητική πηγή: όπως παραπάνω

2^η: ΘΟΥΡΙΟΣ παλαιόν μέλος, ήχος Γ΄, ρυθμός εξάσημος, 1997 (παραδοσιακή καταγραφή)

Ερευνητική πηγή: όπως παραπάνω

Αυτή η μουσική παραλλαγή συνηθίζονταν να τραγουδιέται στα σχολεία και ήταν ευρύτερα γνωστή όχι μόνο στο ελληνικό κοινό αλλά και στο ευρωπαϊκό γιατί ήταν πιο εύκολα αντιληπτός ο τρίσημος πόδας του ρυθμού (τύπου ευρωπαϊκού βαλς). Πρώτος την κατέγραψε μουσικά ο λόγιος και μουσικολογγράφος παπά-Γιώργης Ρήγας (1884-1960) στο περιοδικό «Σκιάθος», τεύχος 40 (1986) και την χαρακτήρισε «ως μέλος παλαιόν».

3^η: ΘΟΥΡΙΟΣ παραδοσιακή παραλλαγή Αντ. Σιγάλα, ήχος Α΄, ρυθμός τετράσημος, 1997 (παραδοσιακή καταγραφή)

Ερευνητική πηγή: όπως παραπάνω

Περιλαμβάνεται στη «Συλλογή των εθνικών ασμάτων» του Αντώνιου Σιγάλα του Θηραίου, έκδοση της Βουλής των Ελλήνων, Αθήναι, 1880, σελ.33-34. Η παραλλαγή αυτή υπήρχε εκ παραδόσεως και αποτελεί μέρος της αξιολογής και

ογκοδέστατης καταγραφής από τον Σιγάλα (1804-τέλη 19^{ου} αι.) 400 ασμάτων διαφόρων ειδών με ρεπερτόριο προσαρμοσμένο στις ανάγκες της εποχής. Είναι δηλαδή μέρος εθνογραφικής, εθνομουσικολογικής απόπειρας, κάτι που έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς ήταν πολύ νωρίς για μια τόσο μεγάλη δουλειά στην Βαλκανική χερσόνησο. Αξίζει ιδιαίτερης μνείας.

4^η: ΘΟΥΡΙΟΣ ήχος πλ. του Β΄, ρυθμός επτάσημος, 1997 (παραδοσιακή καταγραφή)

Ερευνητική πηγή: όπως παραπάνω

Περιλαμβάνεται στη συλλογή του παπά-Γιώργη Ρήγα «Σκιάθου Λαϊκός Πολιτισμός», τεύχος Α΄, Θεσσαλονίκη 1958, σελ.224 και θεωρείται αυθεντική γιατί παλαιότερα την είχε καταγράψει και ο Ανδρέας Τσικνόπουλος στη συλλογή του «Δημώδη Άσματα», τεύχος Α΄, Αθήνα 1896, σελ.34.

5^η: ΘΟΥΡΙΟΣ ήχος Α΄, ρυθμός τετράσημος Κλεόβ. Αρτεμίδα, 1997 (παραδοσιακή καταγραφή)

Ερευνητική πηγή: όπως παραπάνω

Περιλαμβάνεται στην «Ορφική Λύρα» του Κλεόβ. Αρτεμίδα, Αθήνα 1905, σελ.116-118 σε βυζαντινή και ευρωπαϊκή μουσική σημειογραφία και κατατάσσεται στις δημώδεις μελωδίες των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου και των Μικρασιατικών παραλιών γιατί έχει όμορφο μελωδικό σχήμα και απλή μελωδική γραμμή, κάτι που την κάνουν ευκολομημόνευτη από τον ακροατή.

6^η: ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΣΤΡΙΝΙΔΗ, 1971 (μελοποίηση)

Ερευνητική πηγή: <https://youtu.be/4Dm1Di88z44?list=RD4Dm1Di88z44>

Ο Θούριος του Νικ. Αστρινίδη (1921-2010) είναι μέρος του έργου του «Χορωδιακή Συμφωνία 1821» και αποδίδεται από μικτή πολυφωνική χορωδία και ορχήστρα. Το 1971 ο Δήμος Θεσσαλονίκης του ανέθεσε τη σύνθεση συμφωνικού έργου για τον εορτασμό της εκατοπεντακονταετίας από την Ελληνική Επανάσταση. Η «χορωδιακή Συμφωνία 1821» παρουσιάστηκε πρώτη φορά στις 27 Οκτωβρίου 1971 στα ΣΤ΄ Δημήτρια της πόλης.

7^η: ΣΠΥΡΟΥ ΣΑΜΟΪΛΗ, 1973 (μελοποίηση)

Ερευνητική πηγή: <https://youtu.be/4FQc25V0Dj8>

Αυτή η παραλλαγή είναι πιο κοντά από όλες τις άλλες στο κοινωνικό-πολιτικό γίνεσθαι της εποχής του Ρήγα. Αποτελεί ντοκουμέντο και ζωντανή ηχογράφηση της συναυλίας που έδωσε τον Αύγουστο του 1973 εν μέσω Δικτατορίας ο συνθέτης Σπύρος Σαμοΐλης (1947-) στο κινηματοθέατρο «ΟΡΦΕΑΣ» μαζί με τον τραγουδιστή Γιώργο Ζωγράφο ο οποίος ανάμεσα στα υπόλοιπα τραγούδια τραγούδησε και τον Θούριο, μελοποιημένο από τον συνθέτη.

8^η: ΔΗΜΗΤΡΗ ΛΑΓΙΟΥ, 1975 (ενορχήστρωση)

Ερευνητική πηγή: *Τα τέσσερα επαναστατικά τραγούδια του Ρήγα Φεραίου, Ανεξάρτητη παραγωγή, Αθήνα, 1975 (σε μορφή LP). Ενορχήστρωση, Διεύθυνση Ορχήστρας και τραγούδι Δημήτρης Λάγιος, προλογίζει ιστορικά ο Γεώργιος Λαδάς.* <https://youtu.be/PveWjiZEYSI> .

Τα τέσσερα επαναστατικά τραγούδια του Ρήγα Φεραίου (*Θούριος, Ύμνος Πατριωτικός, Επαναστατικό Τραγούδι, Ω παιδιά μου ορφανά μου*) με στίχους και μουσική που ολοκλήρωσε η έρευνα του ιστοριοδίφη και βιβλιογράφου Γεωργίου Λαδά και ενορχήστρωσε ο Δημήτρης Λάγιος (1952-1991), εκδόθηκαν σε δίσκο των 1000 αντιτύπων. Έγιναν ανάρπαστα αλλά γρήγορα λησμονήθηκε ο δημιουργός τους. Ο Θούριος του Λάγιου είναι παρεμφερής με τη μελωδία του Σιγάλα (3^η παραλλαγή) αλλά αυτή τη φορά σε ρυθμό τσάμικο, κάτι πολύ ενδιαφέρον που δίνει μία άλλη δυναμική στο τραγούδι και έρχεται και πιο κοντά στην αίσθηση του Θούριου. Χαρακτηριστική η εισαγωγή που παίζει το κλαρίνο και δεν απαντάται σε καμία άλλη παραλλαγή.

9^η: ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΟΝΤΗ, 1975 (μελοποίηση)

Ερευνητική πηγή: *ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ, Columbia 1975. Μουσική Χρήστου Λεοντή. Ερμηνεύουν ο Μανώλης Μητσιάς, ο Νίκος Ξυλούρης, η Τάνια Τσανακλίδου και ο Γιώργος Μεράντζας.* <https://youtu.be/SrJuZOLNrss>

Ο δίσκος κυκλοφόρησε τον Δεκέμβριο του 1975 και περιλαμβάνει ορισμένα από τα τραγούδια που έγραψε ο Χρήστος Λεοντής (1940-) για θεατρικές παραστάσεις

καθώς και μελοποιήσεις του συνθέτη βασισμένες σε Έλληνες ποιητές. Τελευταία στη σειρά έκδοσης του δίσκου αλλά αντιστρόφως ανάλογη της αποδοχής της ανά το πανελλήνιο, η μουσική που έγραψε για τον Θούριο σε τετράσημο μινόρε και ερμηνεύει ο Νίκος Ξυλούρης με την χαρακτηριστική φωνή του. Αυτή είναι η παραλλαγή που επιλέγεται στην πλειοψηφία των παραστάσεων του Θούριου.

10^η: ΣΤΑΘΗ ΟΥΛΚΕΡΟΓΛΟΥ, 1989 («άποψη»)

Ερευνητική πηγή: η εργογραφία από το προσωπικό ιστολόγιο του συνθέτη <http://stathisoulkeroglou.blogspot.com/> και <https://youtu.be/QokNK3MSAQE>

Ο συνθέτης και μαέστρος Στάθης Ουλκέρογλου (1955-) μελοποίησε τον Θούριο σε «*δύο απόψεις*», όπως γράφει και ο ίδιος. Η *α΄ άποψη* είναι έργο για τρίφωνη χορωδία ομοίων φωνών και ορχήστρα εγχόρδων (ή πιάνο) που γράφτηκε το 1988 και έχει εκτελεστεί στο Βελιγράδι, την Καρδίτσα και την Αθήνα. Η *β΄ άποψη* είναι ένα έργο για παιδική δίφωνη χορωδία με συνοδεία πιάνου πάνω σε αποσπάσματα από τον Θούριο και έχει τύχει αρκετών εκτελέσεων. Εντοπίσαμε και παραθέτουμε την μελοποίηση του 1989 και τους πρώτους στίχους του ποιήματος.

11^η: ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΟΥΤΣΟΥ, 1993 (παραδοσιακή καταγραφή)

Ερευνητική πηγή: *ΙΤΕ ΠΑΙΔΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ, Τραγούδια για την Επανάσταση του 1821, Εργαστήρι Αρχαίας Μουσικής, 2 CD, 1993. Καλλιτεχνική Διεύθυνση: Γ. Κωσταντζος, Π. Ταμπούρης.* <https://youtu.be/oMOBiApZJPO>

Ο Δημήτριος Σούτσος (1845-1904) ήταν γόνος της πολυπληθούς και ισχυρής οικογένειας Σούτσου, σπούδασε Φιλοσοφία και Μαθηματικά και εξελέγη Δήμαρχος Αθηναίων για μία σχεδόν δεκαετία, με κοινή αποδοχή από τον λαό.

12^η: ΛΑΚΗ ΧΑΛΚΙΑ, 1995 (επεξεργασία και διασκευή)

Ερευνητική πηγή: η προσωπική ιστοσελίδα του δημιουργού <http://lakischalkias.com/> και ο Θούριος από τη ζωντανή ηχογράφιση <https://youtu.be/YQswjgG9LZM>

Η επεξεργασία, διασκευή και ερμηνεία του Θούριου από τον Λάκη Χαλκιά (1943-) αποτελεί μέρος της παράστασης που διοργάνωσε και επιμελήθηκε το 1995 στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών υπό τον τίτλο «*2.500 χρόνια ελληνική μουσική*».

Μέσα από την αφήγηση του Νικήτα Τσακίρογλου και τις ερμηνείες του Λάκη Χαλκιά, της Νένας Βενετσάνου και Νάντιας Καραγιάννη ξεδιπλώνεται η ιστορία του ελληνικού τραγουδιού ανά τους αιώνες. Η ζωντανή ηχογράφηση αυτής της εκδήλωσης, εκδόθηκε το 1999 σε βιβλίο και 3CD και 5 ενότητες (αρχαία ελληνική μουσική/ βυζαντινή μουσική/ δημοτικό τραγούδι/ μικρασιατικό-ρεμπέτικο τραγούδι/ λαϊκό, νεότερο (έντεχνο).

13η: ΓΙΑΝΝΗ ΤΡΑΝΤΑ, 1998 (μελοποίηση)

Ερευνητική πηγή: https://youtu.be/kJzD6eM_yI8 "Ο Θούριος του Ρήγα", Ιωάννη Τράντα (μελοποιημένος ολόκληρος - 126 στίχοι), 1998 - Έτος ΡΗΓΑ (1798 - 1998) - 200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΑΝΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ ΒΕΛΕΣΤΙΝΑΗ και συνέντευξη του Γ. Τράντα στο <http://www.iart.gr/giannis-trantas-mirazese-afto-pou-kanis/>

Ο Γιάννης Τράντας είναι μόνιμος καλλιτεχνικός διευθυντής και σκηνοθέτης της "Εστίας Θεάτρου Ερινεώς", μίας πολιτιστικής εταιρείας που στόχο έχει την έρευνα, μελέτη και παρουσίαση κειμένων με διαχρονικές ιδέες και αξίες. Το 1998, στην επέτειο των διακοσίων ετών από την θανάτωση του Ρήγα, του ζητήθηκε να κάνει κάτι σχετικό για τα παιδιά του Λυκείου Βελεστίνου και όπως είπε ο ίδιος «τον διάβασα και τον ερωτεύτηκα». Μετά την επιτυχία της παράστασης στο Βελεστίνο, προσκαλείται στη Βουλή των Ελλήνων για να παρουσιάσει εκεί το μουσικο-θεατρικό έργο του για τη ζωή του Ρήγα. Το εκτελεί και ως τηλεοπτική παραγωγή κατόπιν παραγγελίας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Εκπαιδευτική Τηλεόραση). Ο Τράντας έκανε μελοποίηση ολόκληρου του Θούριου σε εναλλαγή γοργού και αργού ρυθμού.

14η: ΣΠΥΡΟΥ ΠΕΡΙΣΤΕΡΗ, 1998 (παραδοσιακή καταγραφή)

Ερευνητική πηγή: *Η Ελλάδα του Ρήγα, (CD), Μια προσέγγιση στον Νεοελληνικό Διαφωτισμό. Αρχείο Ελληνικής Μουσικής, Μουσικολογική έρευνα Γ. Κωσταντζος. το Χορωδιακό Εργαστήρι Αθηνών διευθύνει ο Στ. Μπέρης. Αθήνα, FM Records 1988* <https://youtu.be/FpOW81pF9ml>. Τον Θούριο ερμηνεύει ο Χρόνης Αηδονίδης.

Ο Σπύρος Περιστέρης (1900-1966) γεννήθηκε στη Σμύρνη και ήταν γόνος μεγάλης και ιστορικής οικογένειας μουσικών. Ήταν τέτοιο το ταλέντο του σε όλα τα

έγχορδα όργανα με τάστα, και οι γνώσεις του για τη μουσική που σε ηλικία 18 ετών θα αναλάβει την καλλιτεχνική διεύθυνση της διάσημης Σμυρναϊκής Εστουδιαντίνας «*Τα Πολιτάκια*» ενώ λίγο αργότερα θα διασκευάσει τον Θούριο για νησιωτική ζυγιά (βιολί-λαούτο) και σαντούρι. Η εμφάνιση του στη δισκογραφία γίνεται το 1927, ενώ η συνεργασία του με τον Μάρκο Βαμβακάρη, τον Μίνω Μάτσα και άλλους σημαντικούς μουσικούς, έχει καθορίσει την πορεία του νεότερου ελληνικού λαϊκού τραγουδιού.

15^η: ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΙΓΑΛΑ, 1998 (παραδοσιακή καταγραφή)

Ερευνητική πηγή: όπως παραπάνω

Μοιάζει με την παραλλαγή του ιδίου – βλ. 3^η παραλλαγή.

16^η: ΣΙΜΩΝΑ ΚΑΡΑ, 1998 (διασκευή)

Ερευνητική πηγή: όπως παραπάνω

Ο Σίμων Καράς (1903-1999) διασκεύασε τον Θούριο σύμφωνα με το *παλαιόν μέλος* (βλ. 2^η παραλλαγή) σε ρυθμό τρίσημου ευρωπαϊκού βαλς. Υπήρξε μουσικολόγος και με την πολύχρονη ερευνητική του προσπάθεια διέσωσε ένα μεγάλο κομμάτι της παραδοσιακής μουσικής, την οποία κατέγραψε σε όλο το φάσμα της ελληνικής επικράτειας. Το 1929 ίδρυσε το *Σύλλογο προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής*. Το έργο και το αρχείο του Σίμονα Καρά διαχειρίζεται σήμερα το *ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ - Μουσικό, Λαογραφικό και Φιλολογικό Αρχείο Σίμωνος και Αγγελικής Καρά (ΚΕΠΕΜ)*, το οποίο ιδρύθηκε το 2009 από τη σύζυγό του.

17^η: ΚΩΣΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΥ, 2001 (μελοποίηση)

Ερευνητική πηγή: https://youtu.be/m5kMg3_-RIA

Ο *Θούριος του Ρήγα* σε σύνθεση του μουσικού Κώστα Θ. Ευαγγελάτου για πολυφωνική χορωδία, γράφτηκε το 2001 ειδικά για τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου στην Τράπεζα της Ελλάδος. Παρουσιάστηκε σε πρώτη εκτέλεση στις 24.3.2001 από την Μικτή Χορωδία του Συλλόγου Υπαλλήλων Τραπεζίης της Ελλάδος υπό τη διεύθυνση του συνθέτη.

18^η: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΡΗΓΑ, 2017 (μίξη με σατυρική διασκευή)

Ερευνητική πηγή: <https://youtu.be/a-nZfY-JwpY>

Το 2017, ο κωμικός Αριστοτέλης Ρήγας (*Stand up comedy*, *λογοπαίγνια*, *τραγούδι*, *Musical Comedy*) είχε την έμπνευση να ενώσει τη μουσική του Θούριου με το heavy metal τραγούδι *Ace of Spades* του βρετανικού συγκροτήματος Motörhead. Μαζί με το full-band συγκρότημα *G-Spot Experiment* έκαναν την μίξη (mash up) των στίχων του Ρήγα Φεραίου και της μελωδίας των Motörhead και ανέδειξαν με σατυρικό τρόπο σε ένα video clip τις απροσδόκητες ομοιότητες που έχουν. Σε μία συνέντευξή του ο Αριστοτέλης Ρήγας είπε ότι «*παίζοντας στην κιθάρα το “Ace of Spades” παρατήρησα ότι του ταιριάζουν στο μέτρο τους, απόλυτα οι στίχοι του Θούριου. Ταιριάζει νομίζω άψογα ένας επαναστατικός στίχος σε μια επαναστατική ενορχήστρωση*» (<https://www.gazzetta.gr/weekend-journal/article/1087416/o-rigas-kai-o-thoyrios-toy-vid>).

19^η: ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΣΕΡΝΟΥ, 2018 (εκδοχή κατά το προσόμοιο)

Ερευνητική πηγή: «*Ο Θούριος μέσα από την παράδοση της Ιερισσού και του Αγίου Όρους*», 12/12/2018 άρθρο και βίντεο του Απόστολου Τσέρνου στον ιστότοπο https://www.pentapostagma.gr/ekklisia/agio-oros/6485733_o-thoyrios-mesa-apo-tin-paradosi-tis-ierissoy-kai-toy-agioy-oroys-binteo. Έρευνα, κείμενα, επιλογή στίχων: Απόστολος Τσέρνος Ερμηνεία Ιου μέρους σε ήχο Α': Απόστολος Τσέρνος. Ενορχήστρωση-ενοργάνωση: Αναστάσιος Δίσκος Επιμέλεια κειμένων: Δημήτριος Ιωαννίδης

Ο μουσικός Απόστολος Τσέρνος και οι συνεργάτες του παρουσίασαν επιλεγμένους στίχους από τον Θούριο σε «*μια άλλη εκδοχή, με γκάντα, φλογέρα και ταμπουρά, με βαλκάνιο χρώμα και χορευτικό ρυθμό γρήγορης «γκάντας», όπως φανταζόμαστε να το χόρευε και να το τραγουδούσε ο Ρήγας*». Η εκδοχή τους ήταν κατά το Ιερισσιώτικο τραγούδι *Μια προσταγή μεγάλη ή Του Λάμπρου Κατσώνη* που λειτουργεί ως προσόμοιο του Θούριου.

4.4 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Ο Θούριος του Ρήγα Βελεστινλή, χαρακτηρίστηκε ως «το ιερώτερον άσμα της φυλής μας» από τον Γεώργιο Τερτσέτη (Καραμπερόπουλος, 1997) κάτι που αμέσως μετά την έκθεση των 19 παραλλαγών του, αξίζει να αναλογιστούμε. Γιατί μέχρι τις μέρες μας αποτελεί σημαντικό επαναστατικό τραγούδι του ελληνισμού και με ποιόν τρόπο γεφυρώθηκαν η κοινωνία, η ιδεολογία, η μουσική και η γλώσσα του 1797 με του 2017; Η απάντηση βρίσκεται στον παρακάτω συγκεντρωτικό πίνακα, όπου κάποια βασικά χαρακτηριστικά κάθε παραλλαγής θα κωδικοποιηθούν για να συγκριθούν έπειτα μεταξύ τους (βλ. Πίνακα 5). Τα στοιχεία που θα εξετάσουμε και επέχουν τη θέση κωδίκων είναι: **α. η χρονολογία έκδοσης σε CD ή της ζωντανής/ψηφιακής παρουσίασης της παραλλαγής β. το είδος της παραλλαγής γ. η ρυθμική αγωγή δ. οι ερμηνευτές της ε. κάποιες μοναδικότητες που εντοπίστηκαν.**

Πίνακας 5: Συγκριτικός πίνακας παραλλαγών

	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ή ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ	ΕΙΔΟΣ	ΡΥΘΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	ΕΡΜΗΝΕΥΤΕΣ	ΜΟΝΑΔΙΚΟΤΗΤΕΣ
1η	1997	παραδοσιακή καταγραφή	4σημος	χορωδία+ ορχήστρα παραδοσιακή	—
2η	1997	παραδοσιακή καταγραφή	6σημος	χορωδία+ ορχήστρα παραδοσιακή	—
3η	1997	παραδοσιακή καταγραφή	4σημος και 7/8	χορωδία+ ορχήστρα παραδοσιακή	εναλλαγή ρυθμού
4η	1997	παραδοσιακή καταγραφή	7σημος	χορωδία+ ορχήστρα παραδοσιακή	—
5η	1997	παραδοσιακή καταγραφή	4σημος	χορωδία+ ορχήστρα παραδοσιακή	—
6η	1971	μελοποίηση	2/4	4 φωνή χορωδία+ ορχήστρα συμφωνική	ειδική παραγγελία
7η	1973	μελοποίηση	3	τραγουδιστής+	Ζωντανή

				ορχήστρα λαϊκή	ηχογράφιση εν μέσω δικτατορίας χωρίς καμία έκδοση
8η	1975	ενορχήστρωση	τσάμικο στα 3	τραγουδιστής+ ορχήστρα λαϊκή	εισαγωγή με κλαρίνο
9η	1975	μελοποίηση	4	τραγουδιστής+ ορχήστρα	—
10η	1989	«άποψη»	3	2φωνή παιδική χορωδία+ ορχήστρα	—
11η	1993	παραδοσιακή καταγραφή	7/8	χορωδία+ ορχήστρα παραδοσιακή	—
12η	1995	διασκευή της 11ης	4	τραγουδιστής+ χορωδία+ ορχήστρα	—
13η	1998	μελοποίηση	2 και 7/8	χορωδία+ 2 κρουστα	εναλλαγή ρυθμού και ειδική παραγγελία
14η	1998	παραδοσιακή καταγραφή	7/8	τραγουδιστής+ χορωδία+ ορχήστρα	νησιώτικη ζυγιά +σαντούρι
15η	1998	παραδοσιακή καταγραφή	7/8	χορωδία+ ορχήστρα παραδοσιακή	—
16η	1998	διασκευή της 2ης	3 (τύπου ευρωπαϊκό ύβαλς)	χορωδία+ ορχήστρα παραδοσιακή	—
17η	2001	μελοποίηση	4	4 φωνή χορωδία+πιάνο	ειδική παραγγελία
18η	2017	μίξη με σατυρικά στοιχεία	mashup	τραγουδιστής +μπουζούκι +metal band	εμβολιμοί σατυρικοί στίχοι μεταξύ των 8 πρώτων του θούριου
19η	2018	«εκδοχή» κατά το προσόμοιο	7/8	τραγουδιστής+ ορχήστρα παραδοσιακή	απαγγελία στίχων του θούριου μεταξύ των 8 πρώτων του

Αναλύοντας κάθε στοιχείο μπορούμε να οδηγηθούμε σε ασφαλείς παρατηρήσεις. Η **χρονολογία** έκδοσης των παραλλαγών εκτείνονται από το 1971 έως το 2018. Ένα

φάσμα 50 ετών καλύπτεται και από το 1997 κ.ε. οι εκδόσεις με αφορμή τα 200 χρόνια έκδοσης του Θούριου, πληθαίνουν. Δεν είναι λιγότερο αμελητέα τα πολλά **είδη** των παραλλαγών: από τις παραδοσιακές καταγραφές οδηγούμαστε στις επεξεργασίες και διασκευές τους, σε μελοποιήσεις, σε μία ενορχήστρωση, σε αυτοαποκαλούμενη *άποψη* και *εκδοχή* και ως αποκορύφωμα της εμπνευσμένης δημιουργικότητας, σε μία μίξη των στίχων του Θούριου με metal μουσική και σατυρικούς στίχους. Έχουμε την πεποίθηση ότι στο μέλλον θα δούμε ακόμα περισσότερες μετα-αναγνώσεις του έργου.

Η **ρυθμική αγωγή** των ανώνυμων και επώνυμων δημιουργών συνδυάζει τα απλά και τα σύνθετα μέτρα παράλληλα με τη ιστορική εξέλιξη των παραλλαγών. Στην αρχή επικρατούν αναμενόμενες επιλογές σε «παραδοσιακούς» 2 ή 3 χρόνους (ακόμα και σε ρυθμό τσάμικου ή ευρωπαϊκού βαλς) ενώ λίγο αργότερα εμφανίζονται τα 7/8 του καλαματιανού, δύο παραλλαγές σε εναλλαγή χρόνων και το mash up του 2017 όπου όλα συνδυάζονται και όλα επιτρέπονται. Οι **μοναδικότητες** εντοπίζονται σε τρεις ειδικές παραγγελίες μελοποίησης του Θούριου, στην οργανική συνοδεία δύο εξ αυτών, στον τρόπο παρουσίασης των 8 πρώτων στίχων επέλεξαν δύο δημιουργοί και στην απουσία έκδοσης της παραλλαγής του Σαμοΐλη.

Τέλος, ποικίλοι είναι οι φωνητικοί και οργανικοί συνδυασμοί των **ερμηνευτών** του Θούριου και κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον κάθε ακροατή με διαφορετικό τρόπο. Το βασικό δίπολο είναι μία χορωδία και μία ορχήστρα, θέλοντας υποσυνείδητα να δηλωθεί η καθολική συμμετοχή του λαού στον επαναστατικό παιάνα του Ρήγα και η «στόμα με στόμα» μετάδοσή του. Οι χορωδίες των παραλλαγών είναι μικτές 4φωνες, με εξαίρεση μία 2φωνη παιδική του Ουλκέρογλου που τη συνοδεύει πιάνο. Οι ορχήστρες κατά το πλείστον είναι παραδοσιακής ή λαϊκής σύνθεσης και μόνο του Αστρινίδη είναι συμφωνική. Σε δύο παραλλαγές, με τη χορωδία και την ορχήστρα συνδιαλέγεται ένας τραγουδιστής (Χαλκιάς και Αηδονίδης) ενώ σε πέντε περιπτώσεις οι τραγουδιστές ερμηνεύουν μόνοι τους τον Θούριο συνοδευόμενοι από ορχήστρα. Καμία γυναίκα (προς το παρόν) δεν τον έχει τραγουδήσει.

4.5 Η ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΘΟΥΡΙΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ

Στο ερώτημα που τέθηκε με ποιόν τρόπο γεφυρώνονται η κοινωνία, ιδεολογία και

γλώσσα 220 χρόνων, η απάντηση μετά την ανάλυση του συγκεντρωτικού πίνακα είναι μία: με την πολυτροπικότητα του Θούριου κατά την πρόσληψη των νοημάτων του. Η πολυτροπικότητα (multimodality) συναντάται στην καθημερινή ζωή του ανθρώπου και χωρίς αυτή δεν μπορεί να γίνει πλήρως αντιληπτό το ο,τιδήποτε κάνει. Οργανώνεται γύρω από το δύο άξονες: το περιεχόμενο (content) και την έκφραση (expression). Σύμφωνα με τον εισηγητή του όρου G.Kress, η πολυτροπικότητα «παρέχει τα εργαλεία για την αναγνώριση όλων των τρόπων μέσω των οποίων παράγεται το νόημα και η μάθηση λαμβάνει χώρα» (Kress, 2011).

Στην περίπτωση του Θούριου, οι τρόποι που χρησιμοποίησε ο Ρήγας για να μεταφέρει την έννοια της επανάστασης σε όλους του υπόδουλους λαούς της Βαλκανικής ήταν πρώτα η γλώσσα και η ρίμα (η μουσική) και δευτερευόντως ο γραπτός λόγος. Αυτά τα 220 χρόνια που μεσολάβησαν, η κοινωνία και η ιδεολογία άλλαξαν όπως είναι φυσικό, αλλά έμεινε ίδια μόνο η γλώσσα. Η έμμετρη ποιητική κατευθυντική γλώσσα μπόρεσε να συνοψίσει την βασική ιδεολογία του Ρήγα «*όποιος ελεύθερα συλλογάται, συλλογάται καλά*». Στην πλειοψηφία των παραλλαγών παρατηρούμε ένα όμορφο μελωδικό σχήμα και μία απλή μελωδική γραμμή. Αυτό συμβολίζει το λαϊκό ένστικτο που ήθελε τον Θούριο να έχει ευκολομνημόνευτη μουσική γιατί ο ήχος είναι ο πρώτος και πανανθρώπινος κώδικας επικοινωνίας.

Σε κάποιες ιστορικές περιόδους βρίσκουμε κοινά στοιχεία με την εποχή που έζησε και έδρασε ο Ρήγας. Η μελοποίηση π.χ. από τον Σαμοΐλη και τον Λεοντή έγιναν εν μέσω Δικτατορίας ως μία πράξη αντίδρασης στη λογοκρισία της εποχής. Ακόμα και το metal mashup από τον κωμικό Αριστοτέλη Ρήγα εν έτει 2017, γίνεται εν μέσω οικονομικής κρίσης και άλλου είδους τυρρανίας. Είναι όμως κι αυτό ένα εξαιρετικό δείγμα μετάλλαξης του μικρο-περιβάλλοντος του Θούριου στο μακρο-περιβάλλον της σημερινής εποχής κρατώντας σταθερό τον επαναστατικό του χαρακτήρα. Αυτός είναι και ο στόχος της ιστοσελίδας μας για τον Θούριο, να αναδειχθεί η διαχρονικότητα του με πολυτροπικό σχεδιασμό σύμφωνα με όλες τις προϋποθέσεις μίας χρηστικής και επιτυχημένης ιστοσελίδας.

Η πολυτροπικότητα στο σχεδιασμό μίας ιστοσελίδας ερμηνεύεται με τους πολλούς και διαφορετικούς ψηφιακούς τρόπους που θα χρησιμοποιήσουμε για να προβάλλουμε το θέμα της. Συγκεκριμένα στην ιστοσελίδα μας για τον Θούριο αυτό μεταφράζεται ως: κείμενο για τη ζωή του Ρήγα, εικόνες του ίδιου αλλά και όσων τον

ερμήνευσαν, αρχεία ήχου mp3, εκπαιδευτικό βίντεο της ΕΡΤ για τον Φεραίο, μετάφραση στα αγγλικά, αποφυγή του scroll στην οθόνη, αισθητική ομοιομορφία κτλ. Θα πρέπει έτσι να υιοθετηθούν κάποια κριτήρια που αφορούν τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού μίας εκπαιδευτικής ηλεκτρονικής τοποθεσίας πληροφοριών έτσι ώστε να διασφαλίζεται η συνάφεια ανάμεσα στους σκοπούς και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα της μαθησιακής διαδικασίας (Παναγιωτακόπουλος, Πιερρακέα & Πιντέλα, 2003).

Αυτά τα κριτήρια σχετικά με το ύφος, τον σχεδιασμό και την τροπικότητα του εκπαιδευτικού υλικού προκύπτουν από τις απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις τις οποίες και λάβαμε σοβαρά υπόψη μας κατά τον σχεδιασμό της ιστοσελίδας μας για τον Θούριο. «Χρησιμοποιούνται πολυμέσα (γραφικά, βίντεο ή/και ήχους); Είναι σχετικά με τη μάθηση ή ελκυστικά; Υπάρχει επεξηγηματικό κείμενο όπου είναι απαραίτητο; Τα κείμενα είναι κατανοητά (υπό την έννοια της απλότητας, της σωστής σύνταξης, της συνοχής) και ευανάγνωστα (μέγεθος χαρακτήρων, γραμματοσειρά, σχεδίαση οθόνης, χρώματα); Είναι η ποιότητα των πολυμέσων ικανοποιητική από τεχνικής άποψης; Το ύφος του περιεχομένου είναι φιλικό και άμεσο;» (όπ.π., 2003). Συνοψίζοντας, η επαναστατική ιδέα που αντιπροσωπεύει ο Θούριος μεταδίδεται με τη γλώσσα, με τη ρίμα και με την προφορική διάδοση ενώ στην ψηφιακή του καταγραφή με πολυμέσα, αισθητική αρτιότητα, επεξηγηματικά κείμενα, τεχνική υποστήριξη και φιλικό ύφος.

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

5.1 Η ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ

Η κατασκευή της ιστοσελίδας μας έγινε μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας <http://www.weebly.com/>, η οποία, σύμφωνα με την Κουκουλι (2019) «απομακρύνει την ανάγκη για χειροκίνητη κωδικοποίηση και αντικαθιστά τη διαδικασία με μια διασύνδεση μεταφοράς και απόθεσης (*drag-and-drop*)». Επιλέχθηκε κυρίως γιατί είναι ένα εργαλείο ανάπτυξης ιστοσελίδων από χρήστες που δεν έχουν γνώσεις στον προγραμματισμό και την κατασκευή ιστοσελίδων- κάτι που μας αντιπροσωπεύει. Θεωρείται γενικά ένας εύκολος και γρήγορος τρόπος για αρχάριους

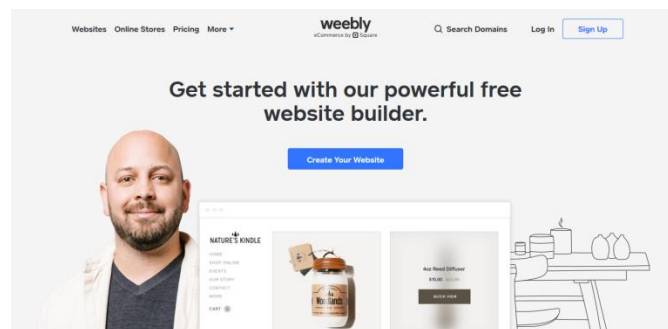
Θεωρείται ένας εύκολος και γρήγορος τρόπος για να σχεδιάσει κάποιος μία ιστοσελίδα και έχει αρκετά πλεονεκτήματα, αλλά θα θέλαμε να σημειώσουμε πως ο χρόνος είναι ελαστικό μέγεθος σε τέτοιες περιπτώσεις και μπορεί να διαστέλλεται ανεπαίσθητα. Τα πλεονεκτήματα είναι πρακτικής και φύσεως, όπως ότι διατίθεται δωρεάν, λειτουργεί σε browser, διαθέτει περισσότερα από 100 πρότυπα σχεδίασης σελίδων και πολυμέσα (γκαλερί φωτογραφιών, διαφάνειες, ενσωματωμένους χάρτες, βίντεο, ήχο) ενώ η διαχείριση του περιεχομένου και η παρακολούθηση μπορεί να γίνει από την εφαρμογή weebly για iPhones ή μέσω της ιστοσελίδας weebly.

Όλο αυτό το προφίλ συνάδει και με το θέμα της ιστοσελίδας που όπως αναπτύξαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, χαρακτηρίζεται από πολυτροπικότητα. Έτσι, βάζοντας την προσωπική μας σφραγίδα κατά την επιλογή εργαλείων από το συγκεκριμένο πλαίσιο που μας δίνει αυτή η πλατφόρμα, ψηφιοποιούμε τα δεδομένα μας εν παρόμοια ελευθερία με αυτή των ιδεών του Ρήγα ώστε να παραχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Θα αναλύσουμε τα βήματα και το σκεπτικό πίσω από αυτές τις επιλογές που κάναμε κατά τον σχεδιασμό σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης ιστοσελίδων (βλ. πίνακα 2 του 3^{ου} κεφαλαίου) αλλά και την αρχή της πολυτροπικότητας στο έργο του Ρήγα.

Ξεκινήσαμε από τη διεύθυνση της διαδικτυακής εφαρμογής weebly όπου στην αρχική σελίδα (εικόνα 1) είναι εμφανής η επιλογή διαδικτυακού καταστήματος (online store) ή επαγγελματικής ιστοσελίδας (professional website). Κατόπιν

δημιουργήσαμε λογαριασμό έχοντας τρεις προσφερόμενες επιλογές: μέσω του λογαριασμού μας στο facebook ή στο Google, ή πιο παραδοσιακά μέσω σχετικής φόρμας με τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και κωδικό πρόσβασης της επιλογής μας. Κάνοντας Log in επιλέξαμε τη δημιουργία επαγγελματικής ιστοσελίδας (εικόνα 2) και περιηγηθήκαμε στα προσφερόμενα έξι θέματα/κατηγορίες για τη μορφή της διεπιφάνειας. Οι κατηγορίες αυτές είναι οι business, portfolio, personal, event, blog, other και από όλες αυτές θεωρήσαμε ως καταλληλότερο ένα θέμα από την κατηγορία personal – το *Our Story* (εικόνα 3). Η σκέψη ήταν να κυριαρχεί μία εικόνα του θέματος μας (Θούριος/Ρήγας) και γύρω από αυτή να σχεδιαστούν οι υπόλοιπες σελίδες, γιατί θέλαμε όλες οι πληροφορίες να είναι διαθέσιμες στους χρήστες με το λιγότερο δυνατό scrolling και να μην υπάρχει διάχυση.

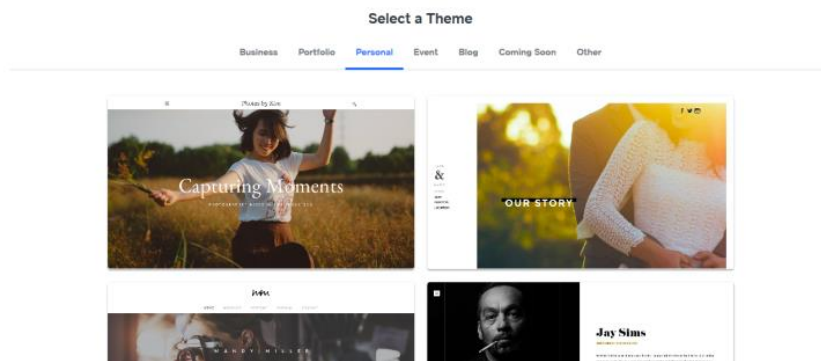
Εικόνα 1: Αρχική σελίδα weebly.com

Εικόνα 2: Επιλογή τύπου ιστοσελίδας

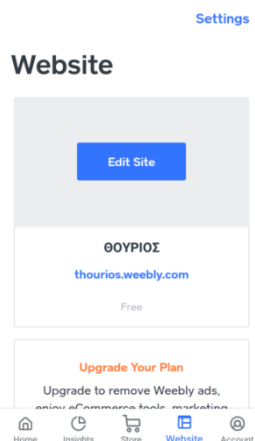
Εικόνα 3: Επιλογή θέματος

5.2 Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

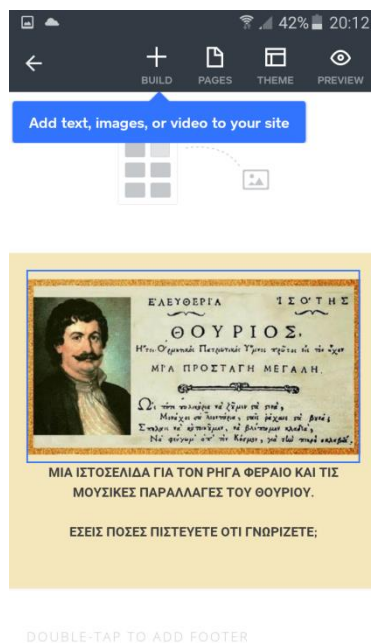
Το πιο δημιουργικό κομμάτι της κατασκευής ξεκινάει από το πεδίο της ανασκόπησης τους θέματος (Theme Review) και την επιλογή Start Editing. Πρέπει να επιλέξουμε ένα όνομα τομέα (domain name) το οποίο θα ακολουθείται από την κατάληξη weebly.com και επομένως αποτελεί ένα όνομα υποτομέα (subdomain name). Στην περίπτωση μας επιλέξαμε το *thourios* το οποίο ήταν διαθέσιμο και έτσι η ιστοσελίδα μας διαμορφώθηκε κάτω από τη διεύθυνση <https://thourios.weebly.com> ορίζοντας ξεκάθαρα και την ταυτότητά της. Ο πίνακας επεξεργασίας (dashboard) στο θέμα διεπιφάνειας που έχουμε επιλέξει εμφανίζεται μαζί με την επάνω γραμμή εργαλείων και τα πεδία build, pages, theme, store, apps, settings και help. Ανάλογα με το πεδίο που επιλέγουμε εμφανίζεται και η αντίστοιχη βοηθητική γραμμή εργαλείων στην αριστερή πλευρά του πίνακα. Από προσωπική επιλογή, ολοκληρώσαμε την κατασκευή της ιστοσελίδας μέσω της εφαρμογής weebly από το κινητό μας οπότε το όλο περιβάλλον ήταν λίγο διαφορετικό (εικόνα 4).

Εικόνα 4: domain - edit

Το πρώτο πράγμα που έπρεπε να δημιουργήσουμε ήταν η εικόνα του φόντου για όλες τις σελίδες, ο αριθμός των σελίδων και η θεματική τους. Μετά από αρκετούς πειραματισμούς με εικόνες από χειρόγραφα του Θούριου, είδαμε πως αυτό δεν είχε άρτιο αισθητικό αποτέλεσμα γιατί δεν μπορούσαν να συνυπάρξουν ευδιάκριτα με τα κείμενα από πάνω τους. Για το λόγο αυτό αναπροσαρμόσαμε την επιλογή μας με ένα χρώμα υποκίτρινο που είχε συνάφεια με το χρώμα του χειρογράφου και θα μπορούσε να είναι ταιριαστό ως φόντο σε όλες τις σελίδες. Η αρχική σελίδα παίζει καίριο ρόλο για τον προσδιορισμό του σκοπού ύπαρξης όλης της ιστοσελίδας και το βαθμό επισκεψιμότητας των χρηστών, οπότε επιλέχθηκε μία εικόνα με τους δύο θεματικούς άξονες (Θούριος και Ρήγας) και με λίγες λέξεις οριοθετήθηκε ο σκοπός της. Ταυτόχρονα με μία ρητορική ερώτηση τύπου *carpatio benevolentiae* κερδήθηκε η εύνοια, η προσοχή και η ταύτιση του χρήστη με το περιεχόμενο της ιστοσελίδας. (εικόνα 5).

Εικόνα 5: Αρχική Σελίδα

Οι υπόλοιπες ιστοσελίδες ορίστηκαν σε πέντε, με τη λογική της αλληλουχίας, δηλαδή δύο για τον Θούριο (*Θούριος-Μουσικές Παραλλαγές*, *Θούριος-Ερευνητικές Πηγές*) και δύο για τον Ρήγα Φεραίο (*Ρήγας Φεραίος- η ζωή του*, *Ρήγας Φεραίος- το έργο του*) ενώ για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας και εγκυρότητας της ιστοσελίδας

μας, κρίθηκε απαραίτητη και μία με τα *Προσωπικά στοιχεία και Επικοινωνία*. Σ' αυτή παρατέθηκαν επακριβώς όλα εκείνα τα στοιχεία που καταδεικνύουν τη δημιουργό της ιστοσελίδας (εικόνα-φόρμα επικοινωνίας), την επιστημονικότητα των δεδομένων ως μέρος της παρούσης διπλωματικής εργασίας και ταυτόχρονα την ποιότητα του γλωσσικού επιπέδου. Συνδυετικός κρίκος και των έξι σελίδων που λειτούργησε και ως λογότυπο (logo) στην κορυφή όλων είναι η εικόνα της αρχικής σελίδας γιατί αποδίδει με μία εικόνα τις δύο θεματικές και τους σκοπούς της.

Η σελίδα που μας προβληματίσε και ίσως μας δυσκόλεψε περισσότερο ήταν η 2^η γιατί έπρεπε να βρεθεί ο πιο εύχρηστος και αισθητικά άρτιος τρόπος για να παρατεθούν οι 19 μουσικές παραλλαγές και οι 19 εικόνες με τους ερμηνευτές τους. Σε κάποιες που δεν εντοπίστηκε πρόσωπο (1^η, 2^η, 3^η, 4^η, 5^η, 15^η) κρίθηκε εύστοχο να αναρτηθεί φωτογραφία από την πηγή όπου αντλήθηκε. Αυτή η σελίδα κρύβει και την μεγαλύτερη προσφορά και πρωτοτυπία της ιστοσελίδας μας, οπότε μετά από πειραματισμούς επιλέχθηκε το εργαλείο της πινακοθήκης (gallery) όπου η πληροφορία για την παραλλαγή εμφανίζεται όταν κάποιος πατήσει πάνω της και ταυτόχρονα μπορεί να ακούσει και το αντίστοιχο ηχητικό αρχείο. Για να γίνει απολύτως κατανοητό από τους χρήστες, το εκφράσαμε και περιφραστικά με ξεκάθαρη οδηγία (εικόνα 6) .

Εικόνα 6: Οι 19 παραλλαγές

5.3 ΤΑ ΠΟΛΥΜΕΣΑ

Σε αυτό το σημείο θα αναδείξουμε την πολυτροπικότητα στο σχεδιασμό της ιστοσελίδας μας, που όπως έχουμε προαναφέρει αρκετές φορές, σχετίζεται με την πολυτροπικότητα του ίδιου του Θούριου. Τα μέσα που επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε κατά το σχεδιασμό ήταν: κείμενο, εικόνες, ήχος σε μορφή mp3 μέσω google drive, βίντεο της EPT ως συμπληρωματικό υλικό, σειρά διαφανειών (slideshow) για τα έργα του Ρήγα, ανάγνωση εγγράφων για τις ερευνητικές πηγές του Θούριου μέσω της ψηφιακής βιβλιοθήκης Scribd <https://www.scribd.com/> και φόρμα επικοινωνίας. Σε αυτά προστίθεται και το αισθητικό κομμάτι που αφορά την επιλογή χρωμάτων, πλαισίων γύρω από τις εικόνες, μορφοποιήσεις όπως εναλλαγή πεζών-κεφαλαίων, πλάγια γραμματοσειρά, έντονα bold γράμματα για να τονίσουμε τίτλους αλλά και λέξεις σημαντικές για την κατανόηση του κειμένου κ.ά. Μπήκαμε στον πειρασμό να σχεδιάσουμε έναν αναλυτικό πίνακα για όλα αυτά τα μέσα και τη θέση τους στην ιστοσελίδα μας, ως προϋποθέσεις και για την ευχρηστία της (**πίνακας 6**).

Πίνακας 6: Πολυμέσα στο σχεδιασμό της ιστοσελίδας

ΑΡΧΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η	6 ^η
λέξεις-κείμενο	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
εικόνα	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ήχος	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
βίντεο	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
slideshow	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Scribd	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φόρμα επικοινωνίας	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
bold γράμματα	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ

Τα συμπεράσματα είναι πλέον ορατά με γυμνό μάτι χωρίς να χρειάζεται να εστιάσουμε περισσότερο στον πίνακα της ανάλυσης των μέσων. Οι κώδικες ευχρηστίας που συναντώνται σε όλες τις ιστοσελίδες είναι το κείμενο, η εικόνα και τα

έντονα (bold) γράμματα. Όλοι οι υπόλοιποι (ήχος, βίντεο, slideshow, scribd, φόρμα επικοινωνίας) συναντώνται σε μία μόνο ιστοσελίδα κάθε φορά, ανάλογα με το χρηστικό σκοπό που θέλουν να υπηρετήσουν. Αυτό που απουσιάζει προς το παρόν από την ιστοσελίδα είναι η μετάφρασή της στα αγγλικά έτσι ώστε να απευθύνεται, όπως και οι επαναστατικές ιδέες του Θούριου, σε διευρυμένο κοινό – κάτι για το οποίο επιφυλασσόμαστε στο άμεσο μέλλον. Τέλος, η 2^η σελίδα η οποία έχει όλα τα 19 ηχητικά αρχεία θα μπορούσε ιδανικά να χρησιμοποιηθεί από άτομα με μειωμένες ικανότητες όρασης.

6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Με την κατασκευή και παρουσίαση της ιστοσελίδας <https://thourios.weebly.com> επιτεύχθηκε ο αρχικός ερευνητικός σκοπός που ήταν η ψηφιακή πολυτροπική καταγραφή των μουσικών παραλλαγών του ποιήματος *ΘΟΥΡΙΟΣ* του Ρήγα Φεραίου. Οι ειδικοί στόχοι απαντήθηκαν κατά την πορεία της έρευνας αλλά θα τους αναφέρουμε κι εδώ δίνοντας συνοπτικά τις απαντήσεις. Το πρώτο ερώτημα αφορούσε το ποιές είναι οι μουσικές παραλλαγές του *Θούριου*. Εντοπίστηκαν, καταγράφηκαν και συγκρίθηκαν 19 παραλλαγές που εκτείνονται χρονολογικά από το 1798 που εκδόθηκε πρώτη φορά το έργο μέχρι το 2018. Τα είδη και η ρυθμική αγωγή τους, καθώς και οι φωνητικοί και οργανικοί συνδυασμοί των ερμηνευτών παρουσιάζουν εξαιρετική ποικιλομορφία ενώ 9 από αυτές έχουν κάποιες μοναδικότητες σε σχέση με τις υπόλοιπες.

Το δεύτερο ερώτημα αναζητεί με ποιόν τρόπο γεφυρώνονται η κοινωνία, η ιδεολογία και η γλώσσα 220 χρόνων και η απάντηση μετά την ανάλυση του συγκριτικού πίνακα των μουσικών παραλλαγών είναι με την πολυτροπικότητα του *Θούριου* κατά την πρόσληψη των νοημάτων του. Αυτοί ακριβώς οι τρόποι (πρώτα η γλώσσα και η ρίμα και δευτερευόντως ο γραπτός λόγος) αντικατοπτρίζονται στους 5 κώδικες σύγκρισης μεταξύ τους (έτος έκδοσης, είδος, ρυθμική αγωγή, ερμηνευτές, μοναδικότητες) και καθιστούν τον *Θούριο σημαντικό επαναστατικό τραγούδι του ελληνισμού μέχρι τις μέρες μας*.

Τα επόμενα δύο ερωτήματα έχουν σχέση με την κατασκευή της ιστοσελίδας και αφορούν το πώς μπορούμε να αξιολογήσουμε τις υπάρχουσες μουσικές ιστοσελίδες ώστε να σχεδιάσουμε με ασφάλεια της δικής μας και με ποιά μορφή, πόσους τρόπους και ποιά κριτήρια θα καταγράψουμε ψηφιακά τις μουσικές παραλλαγές. Η μορφή με την οποία καταγράφηκαν οι παραλλαγές, είναι η εκπαιδευτική μουσική ιστοσελίδα γιατί όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα υπάρχει έλλειψη σε αυτό το πεδίο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Η αξιολόγηση των υπαρχόντων μουσικών ιστοσελίδων έγινε με εργαλείο το φύλλο αξιολόγησης 4 κωδίκων οι οποίοι ταυτίζονται με τα κριτήρια αξιολόγησης ιστοσελίδων (ταυτότητα, συνθήκες-πλαίσιο χρήσης, ποιοτικά χαρακτηριστικά, συνολική αποτίμηση). Τέλος, οι τρόποι/πολυμέσα

που επιλέχθηκαν στο σχεδιασμό αναπτύχθηκαν σε πίνακα και είναι έξι (κείμενο, εικόνα, ήχος, βίντεο, slideshow, Scribd, bold γράμματα) σε συνδυασμό με κάποιους ακόμα που αφορούν στην αισθητική αρτιότητα της ιστοσελίδας.

Αυτό που μπορεί να συζητηθεί ως κατακλείδα της παρούσας εργασίας είναι «η άλλη πλευρά» της ιστοσελίδας που σχεδιάσαμε, δηλαδή η αλληλεπίδραση με το χρήστη και η παιδαγωγική της αξιοποίηση στη διδασκαλία. Στη φόρμα επικοινωνίας έχουμε ήδη λάβει δύο θετικές κριτικές και επιστημάνσεις μετά από κοινοποίηση της ιστοσελίδας που έγινε σε συναδέλφους και φίλους. Θα ήταν όμως πιο ενδιαφέρον και χρήσιμο για την περαιτέρω βελτίωση της ιστοσελίδας να μάθουμε τη γνώμη των εκπαιδευτικών, των μαθητών αλλά και κάθε άλλου επισκέπτη. Για παράδειγμα ποιά/ποιές από τις 19 θα δίδασκαν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη και γιατί; Ποιοί παράγοντες θα επηρέαζαν αυτή την επιλογή τους; Θα χρησιμοποιούσαν εύκολα την ιστοσελίδα ως συμπληρωματικό υλικό στη διδασκαλία τους; Μήπως κάποιο φύλλο εργασίας ή π.χ. ένα διαδραστικό ψηφιακό παιχνίδι για τις παραλλαγές ήταν πιο ελκυστικό στους μαθητές; Η έρευνα, γεννά κι άλλη έρευνα.

Ο Δημόσιος Λόγος σε συνάφεια και συνάρτηση με τα Ψηφιακά Μέσα είναι ένα ευρύ πεδίο έρευνας που ποτέ δεν εξαντλείται. Στη δική μας περίπτωση, ο δημόσιος έμμετρος κατευθυντικός λόγος του Θούριου ψηφιοποιήθηκε πολυτροπικά μέσα από τεχνικές και κριτήρια αξιολόγησης ιστοσελίδων με τέτοιο τρόπο, ώστε να αναδείξει τις ποικίλες μουσικές παραλλαγές του σε ένα άρτιο, έγκυρο και μεθοδικό αποτέλεσμα. Η μεταναγνωστική αξία της ιστοσελίδας μας δεν θα ενισχυθεί μόνο από την ανάρτησής της ως συμπληρωματικό υλικό στο site ενός Σχολείου ή στο λήμμα της λέξης «Θούριος» στη Wikipedia ή ακόμα και στη σχετική σελίδα της Επιτροπής «Ελλάδα 2021». Η ουσιαστική της αξία θα είναι να μεταδώσουμε τις πληροφορίες αλλά και τις ιδέες της και να αγαπήσουμε το διαχρονικό μήνυμα που θέλει να μας περάσει ο Ρήγας. Το «όποιος ελεύθερα συλλογάζεται, συλλογάζεται καλά». Και αυτό πράξαμε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αβούρης, Ν., Κατσάνος, Χ., Τσέλιος, Ν. & Μουστάκας Κ. (2015). *Εισαγωγή στην Αλληλεπίδραση Ανθρώπου-Υπολογιστή*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Αμανατίδης, Ν. (2008). *Αξιολόγηση της χρηστικότητας και του σχεδιασμού μιας εκπαιδευτικής ιστοσελίδας*. 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Ψηφιακό υλικό για την υποστήριξη του παιδαγωγικού έργου των εκπαιδευτικών», Νάουσα 9-11 Μαΐου 2008

Ανδρούτσος, Π. (2003). *Η χρήση της τεχνολογίας και ιδιαίτερα των πολυμέσων του βίντεο στη μουσική εκπαίδευση*. Μουσική Εκπαίδευση, τεύχος 13 .

Γεωργάκη, Α. (2004). *Σημειώσεις στο μάθημα:Εισαγωγή στη μουσική τεχνολογία*. Αθήνα: ΕΚΠΑ, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Μουσικών Σπουδών.

Γιαννόπουλος, Γ.(1999). *ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ(1757-1798). Καντάτα Ελευθερίας, Βουλή των Ελλήνων*, 1999, σσ. 11-15.

Διονυσίου, Ζ. (2015). *Το τραγούδι στο σχολείο μέσα από το ψηφιακό μουσικό αποθετήριο "Ευτέρπη"*. ΜΟΥΣΙΚΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ,τ.13 , σσ. 9-26.

ΕΥΕΠ-ΥΠΕΠΘ (2008). *Αξιολόγηση προγραμμάτων, υπηρεσιών και δομών*. Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων ΚΠΣ ΥΠΕΠΘ. Ανακτήθηκε από <http://repository.edulll.gr/1387> (πρόσβαση στις 10/8/2020)

Ζυγουρίτσας, Ν. & Τσαριτσιάνος, Γ.(2005). *ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ*. ΑΘΗΝΑ: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" , Μέτρο 1.3.

ΙΕΠ. (2014). *ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) - ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ*. ΑΘΗΝΑ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ίσαρη, Φ. & Πουρκός Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.

Καραμπερόπουλος, Δ. (1997). *Θούριος: Το ιερότερον άσμα της φυλής μας*, στην έκδοση του Θούριου σε ψηφιακό δίσκο. Αθήνα: Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, σσ.3-10

Καραμπερόπουλος, Δ. (2002). *Ο βίος και το έργο του Ρήγα*. Ιστορικά, τεύχ.161/28 Νοεμβρίου 2002, σσ. 6-10.

Κατσανεβάκη, Α. (2018). *Το τραγούδι της Ιερισσού «Μια προσταγή μεγάλη» και ο επαναστατικός του συμβολισμός στο Θούριο του Ρήγα Φερραίου*. Κύτταρο Ιερισσού, τεύχος 17/2018, σελ.1 και 4

Κηπουρός, Ν. (2007). *Αξιολόγηση Ευχρηστίας του Ιστότοπου της Ελληνικής Ομοσπονδίας Μπριτζ* (Μεταπτυχιακή εργασία). Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Κιτρομηλίδης, Π. (2000). *ΡΗΓΑ ΒΕΛΕΣΤΙΝΗ, ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ*. Αθήνα: Βουλή των Ελλήνων, σσ.105-107

Κολιάδης, Ε. (1991). *Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτική Πράξη*. Αθήνα: Αθανασόπουλος-Παπαδάμης.

Κουτσαμπάσης, Π. (2015). *Αξιολόγηση Προσβασιμότητας*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. <http://hdl.handle.net/11419/2767> (πρόσβαση στις 16/8/2020)

Κουφόπουλος, Ι., (2008). *Έξι κριτήρια για την αξιολόγηση ιστοσελίδων*. (υποστηρικτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα ΠΑ.Κ.Ε., της 23/01/2008)

Μακρή-Μπότσαρη, Ε. & Ψυχάρης, Σ., (2007). *Επιμορφωτικό υλικό Γενικού Μέρους του Προγράμματος Σπουδών για την εκπαίδευση των επιμορφωτών. ΤΠΕ και θεωρίες μάθησης-Οι ΤΠΕ ως καινοτόμος δράση*. (σσ. 115-119). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Μακρίδης, Κ. (2011). *Αξιολόγηση εκπαιδευτικών ιστοσελίδων* (Διπλωματική εργασία). Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μακροπούλου, Ε. & Βαρελάς Δ. (2009). *PLUG AND PLAY- ΟΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ*. ΑΘΗΝΑ: fagotoo books.

Μπίκος, Κ. Γ. (2012). *Ζητήματα παιδαγωγικής που θέτουν οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.

Π.Ι. (2001,18-10-2001). *ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ*. ΑΘΗΝΑ: ΥΠ.Ε.Π.Θ.,ΦΕΚ 1366,τχ Β΄.

Π.Ι. (2003,13-03-2003). *ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ*. ΑΘΗΝΑ: ΥΠ.Ε.Π.Θ.,ΦΕΚ 304,τχ Β΄.

Παναγιωτακόπουλος Χ., Πιερρακέας Χ. & Πιντέλας Π. (2003). *Το εκπαιδευτικό λογισμικό και η αξιολόγησή του*. Αθήνα: Μεταίχιμο.

Παπαζαρής, Α. (2004). *Η Μουσική στην εκπαιδευτική διαδικασία. Θέματα παιδαγωγικής της μουσικής, διδακτικής και μάθησης*. Αθήνα: Παπαρηγορίου-Νάκας.

Περακάκη, Ε. (2016). *ΨΗΦΙΑΚΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ...ΜΕΤΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ* . «ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΕ ΠΡΩΤΗ ΒΑΘΜΙΔΑ», τεύχος 16 σσ. 112-113.

Ράπτη, Α., (2008), *Αξιολόγηση Διαδικτυακών τόπων. Συνοπτική παρουσίαση κριτηρίων* (Υποστηρικτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα ΠΑ.Κ.Ε., της 04/12/2007).

Ροντογιάννη, Μ. (2011). *Μουσική Τεχνολογία και Μουσική Εκπαίδευση: Ιστορική Εξέλιξη και Σύγχρονοι Προβληματισμοί*. Μουσικοπαιδαγωγικά, τεύχος 9 , σσ. 79-95.

Στάμου, Λ. (2000). *Ελληνική παράδοση και τεχνολογία στην ελληνική μουσική εκπαίδευση*. Μουσική Εκπαίδευση, τ.7 , σσ. 22-28.

Σταυρίδης. (2001). *Μουσική Αγωγή και Παιδεία: Σύγχρονες προσεγγίσεις και προοπτικές*. Αθήνα: Gutenberg.

Τερτσέτης, Γ. (1967). «*Λόγος της 25ης Μαρτίου 1857*», Άπαντα, αναστήλωση Γ. Βαλέτας, τόμ. Β΄, σελ.226 .Αθήνα: Γιοβάνη

Τσιάτσος, Θ. (2015). *Αξιολόγηση Εκπαιδευτικών Δικτυακών Τόπων*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Χρυσοστόμου, Σ. (2015). *Η αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας στο μάθημα της μουσικής*. Μουσικοπαιδαγωγικά τ.13 , σσ. 75-82.

Χρυσοστόμου, Σ. (2019). *Η μουσική διδασκαλία και μάθηση στην εποχή της ψηφιακής τεχνολογίας*. Στο Λ. Στάμου, *Διαλεκτική και Πρωτοπορία στη Μουσική Παιδαγωγική* (σσ. 199-216). Θεσσαλονίκη: ΕΕΜΕ.

Bauer, W. &. (2003). *Transforming music teaching via technology: The role of professional development*. *Journal of Research in Music Education*, 51 (4) , σσ. 289-301.

Castells, M. (2002). *The Internet galaxy: Reflections on the Internet, business, and society*. New York: Oxford University Press.

Flavián, C., Gurrea, R. & Orús C. (2009). *Web design: a key factor for website success*. *Journal of Systems and Information Technology*, 11(2), pp. 168-184.

Greher, G. R. (2011). *Music technology partnerships: A context for music teacher preparation*. *Arts Education Policy Review*, 112 , pp. 130-136.

Hlynka, D. J. (2009). *What is educational technology, anyway? A commentary on the new AECT definition of the field*. *Canadian Journal of Learning and Technology* .

Kennedy, P. (2019). *Accessibility tips for Website construction*. Ανακτήθηκε από http://www.steptwo.com.au/papers/kmc_accessibilitytips/index.html (πρόσβαση στις 11/08/2020)

Koukouli, E. (2019, 20 Νοεμβρίου). *Weebly, (κατασκευαστής ιστοσελίδων)*. Ανακτήθηκε από <https://studycare.gr/weebly-website-builder/> (πρόσβαση στις 20/8/2020)

Kress, G. (2011). *10 Discourse Analysis and Education: A Multimodal Social Semiotic Approach*. An introduction to critical discourse analysis in education. Ανακτήθηκε https://www.researchgate.net/publication/313440578_Kress_Gunther (πρόσβαση στις 5/8/2020)

Legrand, E & Λάμπρου, Σ. (1891). *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή και των συν αυτώ μαρτυρησάντων*. Εκ του τυπογραφείου των αδερφών Περρή

Maslow, A. (1954). *Motivation and Personality*. Harper and Brothers.

Masrek, M.N. & Mohd Helmi, M.F. (2013). *Academic Website Usability Characteristics and Satisfaction*. Wulfenia Journal, Vol 20 (No. 4), 48-57.

Megalou, E. & Kaklamanis, C.(2014). *Photodentro LOR: the Greek national learning objects repository*. In Proceedings of INTED2014: The 8th International Technology, Education and Development Conference. Valencia, Spain

Nielsen, J. (1993). *Usability engineering*. San Diego: Academic Press.

Nielsen, J. (2000). *Designing web usability*. Indiana: New Riders Publishing.

Pascoe, R. L. (2005). *National Review of School Music Education:Augmenting the diminished*. Australian Government,Department of Education:Science and Training .

Prensky, M. (2001, September 1). *Digital Natives, Digital Immigrants*. On the Horizon (5), σσ. 1-6.

Squires, D., & McDougall, A. (1994). *Choosing and Using Educational Software*. London, The Falmer Press.

Twenge, J. (2019). *iGen-H γενιά του Ιντερνετ*. (Ρούσσο, Ν. Μετάφρ.) Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Wiley, D. A. (2000). *Connecting learning objects to instructional design theory: A definition, a metaphor, and a taxonomy*. The instructional use of learning objects, 2830(435), 1-35.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ, Άξονας Προτεραιότητας 2, Μέτρο 2.1
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Χρήση των βασικών εργαλείων πληροφορικής, πολυμεσικών εργαλείων και του διαδικτύου
3.2 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ, ΙΣΤΟΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΠΥΛΩΝ

ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Όνοματεπώνυμο Αξιολογητή:	
Ειδικότητα:	

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

Όνομα ιστοσελίδας:	
Τύπος domain:	☐ com ☐ edu ☐ mil ☐ gr ☐ org/net ☐ gov ☐ άλλο, προσδιορίστε: ____
Διεύθυνση Ιστοσελίδας (URL):	
Δημιουργός/οί:	
Ημερομηνία επίσκεψής σας:	
Τελευταία ενημέρωση της ιστοσελίδας:	
Γλώσσα/ες:	
Κοινό στο οποίο απευθύνεται: (σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην ιστοσελίδα)	
Συνοπτική περιγραφή:	
Λέξεις-κλειδιά:	

ΣΥΝΘΗΚΕΣ - ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΡΗΣΗΣ

Πόσο χρόνο διαθέσατε για να περιηγηθείτε;	
Από πού είχατε πρόσβαση στην ιστοσελίδα;	☐ από το σχολείο ☐ από το σπίτι ☐ αλλού, προσδιορίστε: ____
Τι είδους σύνδεση είχατε;	☐ Dial-up 56Kbps

	☐ Dial-up ISDN	
	☐ ADSL	
	☐ Δορυφορικό Internet	
Ποιον φυλλομετρητή χρησιμοποιήσατε για να περιηγηθείτε στην ιστοσελίδα;	☐ Internet Explorer	
	☐ Mozilla Firefox	
	☐ Apple Safari	
	☐ Netscape Navig.	
	☐ Opera	
	☐ άλλο, προσδιορίστε:	____
Σε περίπτωση που χρησιμοποιήσατε κι άλλους φυλλομετρητές, διαπιστώσατε κάποια διαφορά;	☐ Όχι	
	☐ Ναι, προσδιορίστε:	____
Υπάρχουν απαιτήσεις σε επιπλέον λογισμικό για να πλοηγηθείτε στην ιστοσελίδα;	☐ Όχι	
	☐ Ναι, προσδιορίστε:	☐ Flash player
		☐ Java plug-in
		☐ QuickTime
		☐ άλλο, προσδιορίστε:

ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Πόσοι συνδέονται με την ιστοσελίδα αυτή; (Υπόδ: σε μια αναζήτηση για τη σελίδα αυτή στο Google)	☐ Πολλοί	(Αριθμός)	____
	☐ Λίγοι		____
Έχει υψηλή βαθμολογία (rating) σε κάποιον αρχαιοφάκελο; (http://lii.org ή http://infomine.ucr.edu ή http://about.com)	☐ Όχι		
	☐ Ναι	(Αριθμός)	____
		προσδιορίστε:	____
Ποιος ο λόγος ύπαρξης της ιστοσελίδας αυτής στο διαδίκτυο;	☐ Πληροφορία, γεγονότα, δεδομένα		
	☐ Εξηγεί		
	☐ Προσπαθεί να πείσει		
	☐ Να πουλήσει		
	☐ Να δελεάσει		
	☐ Να μοιραστεί ή να αποκαλύψει		
	☐ άλλο, προσδιορίστε:		____
Υπάρχει δυνατότητα τροποποίησης της προβολής της ιστοσελίδας ώστε να εξυπηρετεί άτομα με συγκεκριμένες ανάγκες;	☐ Όχι		____
	☐ Ναι, σχόλιο:		____
Υπάρχουν διαφημίσεις;	☐ Όχι	☐	☐
	☐ Ναι	Άμεσες	Έμμεσες
Ποιότητα γλωσσικού επιπέδου	☐ Επαρκής	☐	☐
	☐ Ανεπαρκής	☐ Γραμματικά λάθη	☐
		☐ Συντακτικά λάθη	☐
		☐ Ορθογραφικά λάθη	
Συμφωνεί το περιεχόμενο της ιστοσελίδας με τα κοινωνικά πρότυπα;	☐ Όχι		____
	☐ Ναι, σχόλιο:		____

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Αξιολογήστε την αποτελεσματικότητα ή/και ποιότητα καθενός από τα παρακάτω στοιχεία της ιστοσελίδας: (1=ελάχιστη, 2=λίγη, 3=μέτρια, 4=πολύ καλή, 5=άριστη)

	1	2	3	4	5
Εγκυρότητα και αξιοπιστία περιεχομένου ¹	☐	☐	☐	☐	☐
Περιήγηση και ευχρηστία ²	☐	☐	☐	☐	☐
Δυνατότητα μεταφοράς ³	☐	☐	☐	☐	☐
Αισθητική, ομοιομορφία, αρτιότητα	☐	☐	☐	☐	☐
Παιδαγωγική αξία ⁴	☐	☐	☐	☐	☐
Άλλες παρατηρήσεις:					

Ακρίβεια, καταλληλότητα, επάρκεια, πλούτος και ποικιλία περιεχομένου, συχνότητα ενημέρωσης, εγκυρότητα και αντικειμενικότητα πληροφοριών, σφαιρικότητα σε ιδεολογία, προκαταλήψεις, ποιότητα παρουσίασης κειμένων, γραφικών, εικόνων, βίντεο, προσομοιώσεων, ήχου.

² Ευκολία χρήσης, επάρκεια και χρηστικότητα εργαλείων πλοήγησης (μενού, χάρτες, πίνακες περιεχομένων, κ.ά.), και αναζήτησης, δυνατότητα σύνδεσης με άλλους κόμβους, οργάνωση πληροφοριών, οδηγίες χρήσης των επιμέρους υπηρεσιών και εργαλείων του κόμβου, ύπαρξη αναβαθμισμένων λειτουργιών υποστήριξης (π.χ. online helpdesk), δυνατότητα επικοινωνίας.

³ Δυνατότητα αξιοποίησης σε άλλο εθνικό, πολιτισμικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον από αυτό για το οποίο προορίζεται.

⁴ Δυνατότητες αξιοποίησης του κόμβου από το μαθητή και από το δάσκαλο, δυνατότητα επέκτασης με προσθήκη νέου περιεχομένου, αλληλεπιδραστικότητα, ύπαρξη παιχνιδιών, προσομοιώσεων, ασκήσεων αξιολόγησης, υποστήριξη διαθεματικότητας.